

ГОДИШЊИ ИЗВЕШТАЈ О ПОСЛОВАЊУ И РЕЗУЛТАТИМА РАДА

Народна банка Србије

2010

ГОДИШЊИ ИЗВЕШТАЈ
О ПОСЛОВАЊУ И РЕЗУЛТАТИМА РАДА

2010

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

Београд, Краља Петра 12

Тел. 011/3027-100

Београд, Немањина 17

Тел. 011/333-8000

www.nbs.rs

Тираж: 85 примерака

ISSN 2217-6284

Уводна напомена

Годишњи извештај о пословању и резултатима рада Народна банка Србије подноси Народној скупштини најкасније до 30. јуна наредне године.¹

Статутом Народне банке Србије² је утврђено да тај извештај садржи податке о остварењу циљева и обављању функција Народне банке Србије, и то функција које се односе на монетарну и девизну политику, управљање девизним резервама, мере и активности ради очувања и јачања стабилности финансијског система, контролу банака, контролу, односно надзор над обављањем делатности осигурања, надзор над обављањем делатности друштава за управљање добровољним пензијским фондовима, надзор над обављањем послова лизинга, издавање новчаница и кованог новца и управљање токовима готовине, као и платни систем.

Извештај такође садржи финансијске извештаје о пословању Народне банке Србије у којима су исказани приходи и расходи по најважнијим позицијама, као и имовина, обавезе и капитал, затим податке о институционалном оквиру Народне банке Србије, о законодавно-правној активности, о међународној сарадњи, о заштити корисника финансијских услуга, о платним картицама, о интерној ревизији и информационој технологији, о унутрашњој организацији и кадровској политици, о људским ресурсима, о раду филијала и Завода за израду новчаница и кованог новца, као и податке о осталим активностима Народне банке Србије.

Годишњи извештај о пословању и резултатима рада у 2010. размотрен је и усвојен на седници Извршног одбора Народне банке Србије 23. јуна 2011. године.

Годишњи извештај о пословању и резултатима рада у 2010. доступан је јавности на сајту Народне банке Србије (<http://www.nbs.rs>).

Извршни одбор Народне банке Србије:

Дејан Шошкић, гувернер

Ана Глигоријевић, вицегувернер

Бојан Марковић, вицегувернер

Мира Ерић Јовић, вицегувернер

---

¹ Закон о Народној банци Србије, „Службени гласник РС“, бр. 72/2003, 55/2004, 85/2005 – др. закон и 44/2010. (члан 71. став 4).

² „Службени гласник РС“, бр. 71/2010. (члан 40).

Уводна реч

У току 2010. године економија и финансијско тржиште на глобалном нивоу били су суочени с новим изазовима, који су имали непосредног утицаја на привредну активност и стабилност финансијског система наше земље, као и на мере и политике које спроводи Народна банка Србије. Експанзивна монетарна политика у великим валутним системима (USD, EUR, GBP), привредни застој и озбиљни фискални изазови на периферији еврозоне, нестабилност премије ризика појединих земаља и региона (укључујући и нашу земљу), раст цена хране, енергије и метала на светским тржиштима и изразита апрецијација појединих валута (CHF), централним банкама су наметнули нове изазове и потребу за доношење нестандартних мера у сфери монетарне политике и одржавања стабилности финансијских система.

Оно што је специфично за монетарну политику Народне банке Србије у 2010. јесте то што је у само једној години Народна банка Србије била принуђена да одговара на два врло изражена ценовна притиска, проузрокована истим фактором, који је деловао у супротном правцу у првој у односу на другу половину године. Међугодишња инфлација се у првој половини године смањивала и у јуну је била испод доње границе дозвољеног одступања од циља шест месеци заредом, а главни разлог, уз неочекивано ниску агрегатну тражњу, био је знатан пад цена хране. Од средине године, цене хране попримају супротан тренд, међугодишња инфлација бележи раст и у октобру прелази горњу границу дозвољеног одступања од циља. Утицај цена хране на индекс потрошачких цена, којима меримо инфлацију, у нашој земљи је врло висок (37,8%) и отуда нестабилност цена хране у великој мери утиче и на нестабилност у кретању инфлације.

У првој половини 2010. године, обележеној силазном путањом инфлације и инфлационих очекивања, референтна каматна стопа, као кључни инструмент монетарне политике, смањивана је чак три пута за три месеца, укупно за 1,5 п.п., да би била сведена на 8 одсто. Монетарна политика је додатно ублажена и доношењем нове одлуке о обавезној резерви банака и на почетку њене поступне примене стопа по којој банке обрачунавају обавезну резерву је унифицирана и снижена на 5 одсто на динарску и 25 одсто на девизну основицу.

Дужничка криза у чланицама еврозоне у нашем непосредном окружењу утицала је на раст премије ризика земаља из нашег окружења, па и Србије. У таквим условима, дошло је до депрецијације

динара, уз одложени пренос ефекта на базну инфлацију, што је отворило додатну могућност за раст цена у другој половини године. Када је Народна банка Србије у јулу писмом обавестила Владу зашто се инфлација налази испод доње границе циља, нису биле предложене додатне мере монетарне политике, јер се процењивало да ће се и без њих, а на основу предузетог, инфлација већ у другом полугодишту вратити у циљани коридор.

Међутим, у таквим условима дошло је током летњих месеци до изразитог раста цена хране као последица, између осталог, и слабе пољопривредне сезоне и раста светских цена хране. Та два фактора (раст цена хране и депрецијација динара) проузроковала су нагли пораст цена хране, увозних цена и инфлационих очекивања, што је одмах почело да се преноси кроз читав економски систем. Цене хране у Србији доминантно су определиле раст инфлације у другој половини 2010. године. Од 6,1 п.п. раста међугодишње инфлације у другој половини године, на храну отпада чак 4,5 одсто, што је последица чињенице да храна у индексу потрошачких цена учествује са високих 37,8 одсто. Народна банка Србије је у својој анализи установила да су, због изостанка адекватних системских решења, ове цене код нас изразито нестабилне, знатно нестабилније од просека у нашем региону, и да због високог учешћа у индексу потрошачких цена пресудно утичу на инфлацију у земљи. О томе су обавештени Влада и надлежна министарства, као и шира јавност.

Монетарна политика је на поменуте инфлаторне притиске промтпно реаговала повећањем степена рестриктивности и мерама усмереним на спречавање преноса ефекта пољопривредног шока на друге цене. Од августа (још у ситуацији кад је инфлација била испод циља за тај период) па до краја године, Извршни одбор Народне банке Србије је референтну каматну стопу повећавао пет пута, укупно за 3,5 п.п., да би она на крају 2010. износила 11,5 одсто. Међутим, због дубине поремећаја и чињенице да мере монетарне политике имају одложено дејство и знатно мањи директан утицај на трошковне инфлаторне притиске (посебно у областима у којима тражња није еластична, као што је нпр. храна), инфлација је већ у октобру премашила горњу границу дозвољеног циља. Година је завршена са инфлацијом од 10,3 одсто у односу на циљ који је за крај 2010. износио $6 \pm 2\%$. Ипак, монетарна политика је створила предуслове за постепено смањивање инфлације без изазивања макроекономских поремећаја у наредном периоду.

Рестриктивним мерама монетарне политике Народне банке Србије у другој половини 2010. успостављена је стабилност на девизном тржишту након снажних депрецијацијских притисака присутних од маја, пре свега због повећања премије ризика земље. Оно по чему се Србија издвајала од осталих земаља у региону јесте

новембарско побољшање прогнозе кредитног рејтинга с “негативног” на “стабилан” које је утврдила агенција “Fitch”, што је, уз повећану референтну каматну стопу, довело и до повећаног девизног прилива нерезидената и јачања домаће валуте крајем године. У 2010. години Народна банка Србије је на МДТ-у продала банкама 2.569,7 милиона евра, а од њих купила 236,5 милиона евра, ублажавајући својим интервенцијама прекомерне дневне осцилације курса и обезбеђујући несметано функционисање девизног тржишта. Година је завршена с девизним резервама Народне банке Србије од преко 10 милијарди евра, што је обезбеђивало покривеност новчане масе М1 од 417 одсто и око осам месеци увоза робе и услуга.

Посебан изазов за очување стабилности финансијског система у 2010. свакако је био завршетак тзв. Бечке иницијативе, с обзиром на то да је крајем године истицао овај програм, којим је гарантован минимум изложености страних банака према Србији. Иако је ревизијом споразума банкама потписницама остављена могућност да укупну изложеност смање на 80 одсто иницијално договореног стања, изложеност до краја године није смањена. Напротив, уочени су и охрабрујући трендови у смислу да је у односу на накнадно договорени износ укупна изложеност повећана за 28,9 одсто.

Сектор банака и осталих финансијских институција потврдио је у 2010. години, као уосталом у целом посткризном периоду, да је и даље стабилан и отпоран на потенцијалне шокове из домаћег или међународног окружења. Доказ у прилог овој тези је раст депозита у прошлој години за 200 милијарди динара, од чега 26 милијарди динара отпада на дугорочно орочене депозите становништва. Овај податак има посебну вредност у години у којој рецесионе тенденције још увек карактеришу економску активност и запосленост.

Опоравак економске активности тек започет у прошлој години свакако је био ослоњен и на раст кредитне активности банака. Кредити привреди и становништву остварили су реални раст од 15,8 одсто, од чега кредити привреди 19, а становништву 10,5 одсто. При том, захваљујући процесу динаризации, који Народна банка Србије промовише да би се смањио системски ризик, учешће девизних и девизно индексираних кредита у укупним кредитима је смањено за 5,9 одсто и на крају године је износило 69,5 одсто.

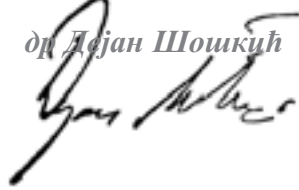
Рестриктивна монетарна политика од средине 2010. године успела је да амортизује инфлаторне притиске у систему и да створи предуслове за успоравање инфлације и њено враћање у оквире инфлационог циља у наредном периоду.

У 2010. години Народна банка Србије је реализовала добит од 5,9 милијарди динара. У складу са Законом о Народној банци Србије, из реализоване добити у корист буџета Републике Србије је распоређено 4,2 милијарде динара.

Народна банка Србије ће наставити да ради на реализацији својих Законом постављених циљева на начин да се они достигну у кратком року и да се остварени резултати одржавају и унапређују с циљем постизања дугорочних позитивних ефеката на економску активност и запосленост у земљи.

Гувернер

др Дејан Шошкић

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Dejan Šoškić', written over the printed name.

СКРАЋЕНИЦЕ КОРИШЋЕНЕ У ОВОМ ИЗВЕШТАЈУ

БДП – бруто домаћи производ
BIS – Банка за међународне обрачуне
б.п. – базни поен
EBRD – Европска банка за обнову и развој
ЕЦБ – Европска централна банка
ЕИБ – Европска инвестициона банка
ЕМВИ – индекс обвезница тржишта у успону
ФЕД – Систем федералних резерви САД
FISIM – услуге финансијског посредовања индиректно мерене
GDDS – генерални систем за дисеминацију података
HHI – Херфиндал-Хиршманов индекс
ХоВ – хартије од вредности
IBRD – Међународна банка за обнову и развој
IPA – претприступни фондови Европске уније
ИПЦ – индекс потрошачких цена
МДТ – међубанкарско девизно тржиште
млн – милион
млрд – милијарда
ММФ – Међународни монетарни фонд
НДВ – непољопривредна додата вредност
NIM – нето каматна маржа
NPL – проблематични кредити
ОУН – Организација уједињених нација
п.п. – процентни поен
ROA – принос на активу
ROE – принос на капитал
RTGS – обрачун у реалном времену по бруто принципу
SDDS – специјални систем за дисеминацију података
SDR – специјална права вучења
СТО – Светска трговинска организација
СБ – Светска банка

Не наводе се друге општепознате скраћенице.

САДРЖАЈ

ОРГАНИЗАЦИОНЕ ШЕМЕ НАРОДНЕ БАНКЕ СРБИЈЕ	1
ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР НАРОДНЕ БАНКЕ СРБИЈЕ	7
I. МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА	13
II. СТАБИЛНОСТ ФИНАНСИЈСКОГ СИСТЕМА	37
III. ДЕВИЗНА ПОЛИТИКА И УПРАВЉАЊЕ ДЕВИЗНИМ РЕЗЕРВАМА	43
IV. КОНТРОЛА ПОСЛОВАЊА БАНАКА	53
V. НАДЗОР НАД ОБАВЉАЊЕМ ДЕЛАТНОСТИ ОСИГУРАЊА, ДЕЛАТНОСТИ ДРУШТАВА ЗА УПРАВЉАЊЕ ДОБРОВОЉНИМ ПЕНЗИЈСКИМ ФОНДОВИМА И ПОСЛОВА ЛИЗИНГА	69
VI. ИЗДАВАЊЕ НОВЧАНИЦА И КОВАНОГ НОВЦА И УПРАВЉАЊЕ ТОКОВИМА ГОТОВИНЕ	83
VII. ПЛАТНИ СИСТЕМ	89
VIII. ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ НАРОДНЕ БАНКЕ СРБИЈЕ	97
1. Међународна сарадња	97
2. Законодавно-правни послови	104
3. Заштита корисника финансијских услуга	107
4. Послови Националног центра за платне картице	111
5. Послови принудне наплате	112
6. Интерна ревизија	114
7. Информациона технологија	115
8. Економске анализе и истраживања	117
9. Статистика	119
10. Информисање јавности	121
11. Организациона структура и људски ресурси	123
12. Филијале Народне банке Србије	127
13. Завод за израду новчаница и кованог новца – Топчидер	135
IX. ФИНАНСИЈСКИ ИЗВЕШТАЈИ НАРОДНЕ БАНКЕ СРБИЈЕ ЗА 2010. ГОДИНУ	141
Списак графикана и табела	149

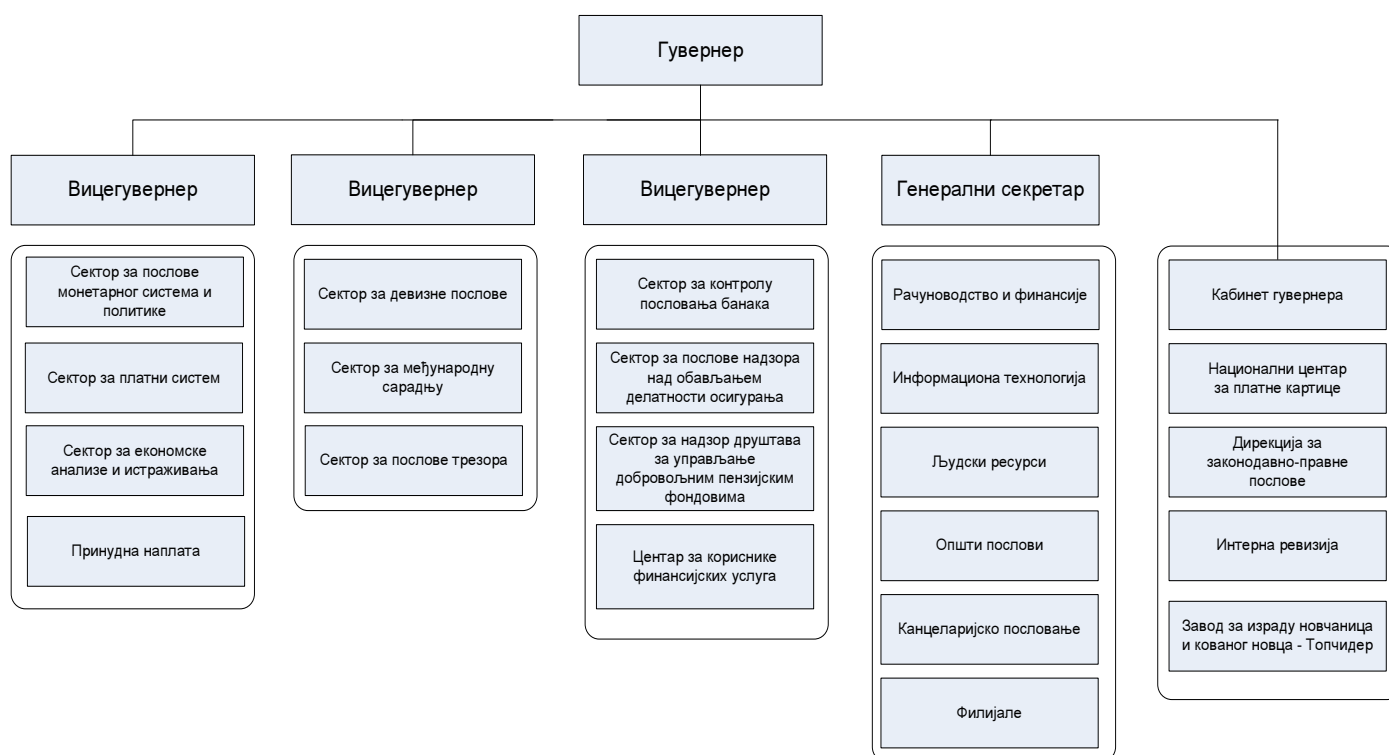
РУКОВОДСТВО НАРОДНЕ БАНКЕ СРБИЈЕ (на дан 31. 12. 2010)

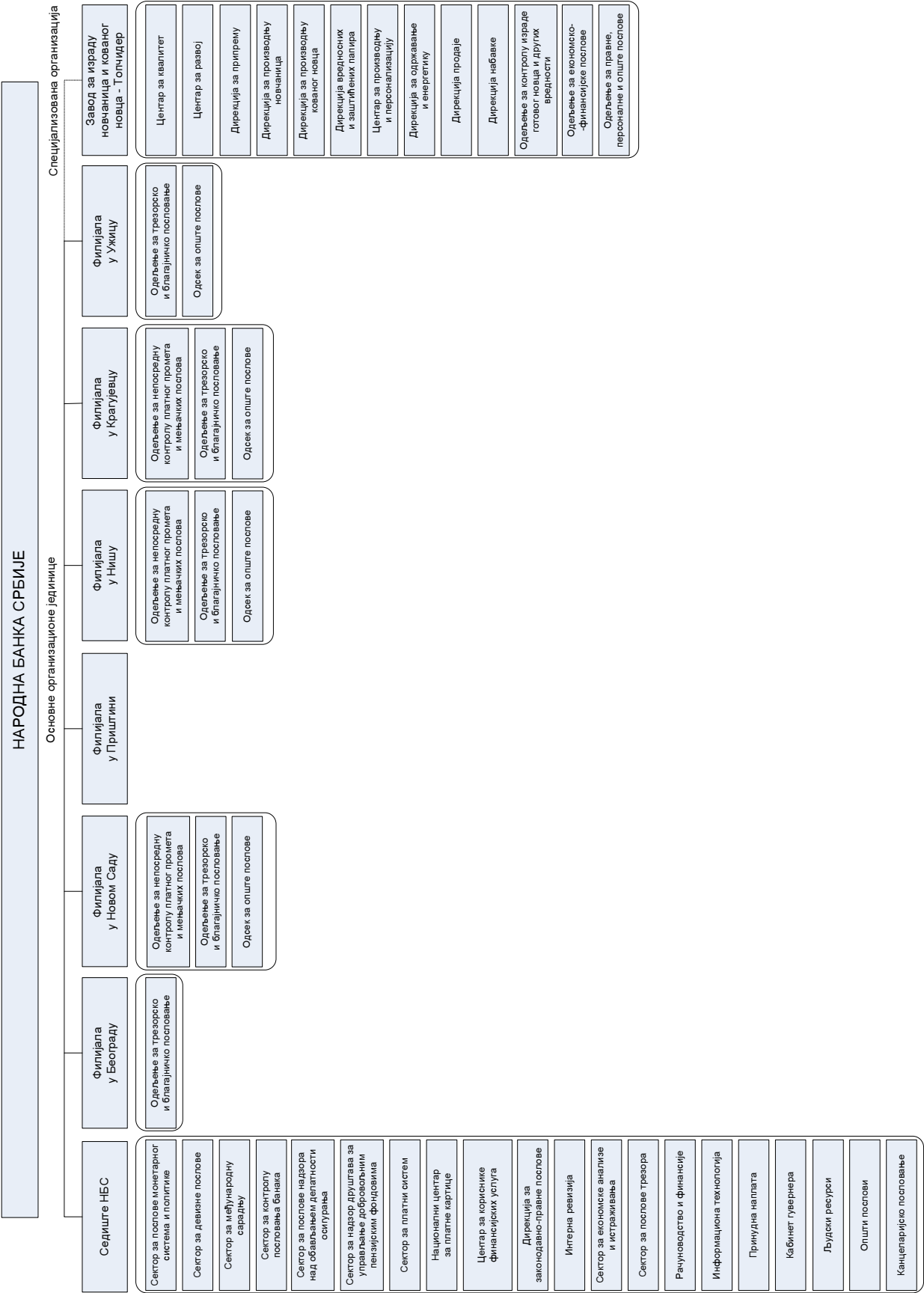

КООРДИНИРАЊЕ РАДОМ У НАРОДНОЈ БАНЦИ СРБИЈЕ (на дан 31. 12. 2010)

ОРГАНИЗАЦИОНА СТРУКТУРА НАРОДНЕ БАНКЕ СРБИЈЕ (на дан 31. 12. 2010)

ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР НАРОДНЕ БАНКЕ СРБИЈЕ

1. Уставно одређење

Основе институционалног положаја Народне банке Србије постављене су у делу Устава Републике Србије који је посвећен економском уређењу и јавним финансијама. Наиме, чланом 95. Устава утврђено је да је Народна банка Србије централна банка Републике Србије, да је самостална и да подлеже надзору Народне скупштине, којој и одговара, да њеним радом руководи гувернер, те да ће се о њој донети закон.

У члану 107. став 2. Устава додатно је потврђена зајамчена самосталност Народне банке Србије прописивањем да ова банка има право предлагања закона из своје надлежности.

2. Закон о Народној банци Србије

Законом о Народној банци Србије („Службени гласник РС”, 72/03, 55/05, 85/05 – др. закон и 44/10) уређени су положај, организација, овлашћења и функције Народне банке Србије, као и однос Народне банке Србије према органима Републике Србије, међународним организацијама и институцијама.

2.1. Циљеви

Основни циљ Народне банке Србије јесте постизање и одржавање стабилности цена.

Народна банка Србије, не доводећи у питање остваривање свог основног циља, доприноси очувању и јачању стабилности финансијског система.

Народна банка Србије, не доводећи у питање остваривање претходно наведених циљева, подржаће спровођење економске политике Владе Републике Србије, послујући у складу с начелима тржишне привреде.

2.2. Функције

Народна банка Србије обавља следеће функције:

- утврђује и спроводи монетарну и девизну политику;
- управља девизним резервама;
- утврђује и спроводи, у оквиру своје надлежности, активности и мере ради очувања и јачања стабилности финансијског система;
- издаје и одузима банкама дозволе за рад, врши контролу бонитета и законитости пословања банака и обавља друге послове, у складу са законом којим се уређују банке;
- издаје и одузима дозволе за обављање делатности осигурања, врши контролу ове делатности, односно надзор над обављањем те делатности, издаје и одузима овлашћења за обављање појединих послова из делатности осигурања и обавља друге послове, у складу са законом којим се уређује осигурање;
- издаје и одузима дозволе за обављање послова лизинга, врши надзор над обављањем ових послова и обавља друге послове, у складу са законом којим се уређује лизинг;
- издаје и одузима друштвима за управљање добровољним пензијским фондовима дозволе за рад и дозволе за управљање тим фондовима, врши надзор над овом делатношћу и обавља друге послове, у складу са законом којим се уређују добровољни пензијски фондови;
- издаје новчанице и ковани новац и управља токовима готовине;
- уређује, надгледа и унапређује несметано функционисање платног система;
- обавља законом, односно уговором утврђене послове за Републику Србију, не угрожавајући при том своју самосталност и независност.

2.3. Положај Народне банке Србије

Законом је, у складу с међународним правилима и стандардима, ближе уређено уставно начело самосталности Народне банке Србије на тај начин што је прописано да је Народна банка Србије самостална и независна у обављању функција утврђених овим и другим законом, те да органи Народне банке Србије и чланови ових органа у обављању својих функција не примају нити траже упутства од државних органа и организација, као ни од других лица, односно да државни органи и организације, као ни друга лица, не могу угрожавати самосталност и независност Народне банке Србије, нити могу вршити утицај на Народну банку Србије, органе Народне банке Србије и чланове ових органа у обављању њихових функција.

Народна банка Србије, у извршавању својих функција, сарађује с Владом и другим државним органима и, у оквиру своје надлежности, а не угрожавајући остваривање својих циљева, предузима мере за унапређење те сарадње.

Народна банка Србије може бити чланица међународних финансијских организација и институција и може сарађивати са страним централним банкама, с регулаторним телима, као и с финансијским и кредитним институцијама, о чему обавештава Народну скупштину достављањем

редовних тромесечних извештаја, а по потреби и чешће, ради извршавања свог основног циља и својих функција. Народна банка Србије, не угрожавајући остваривање својих циљева, може заступати Републику Србију у међународним финансијским организацијама и институцијама и другим облицима међународне сарадње, уз сагласност Владе.

Народна банка Србије не може одобравати кредите, позајмице, прекорачења по рачуну или друге видове кредитних олакшица Републици Србији, аутономној покрајини или јединици локалне самоуправе, јавним предузећима и другим правним лицима чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе, односно у којима Република Србија, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе имају контролно учешће. Изузетак представљају банке у јавном власништву које имају приступ кредитима и кредитним олакшицама Народне банке Србије под истим условима као и друге банке.

2.4. Органи

Органи Народне банке Србије су:

- Извршни одбор Народне банке Србије (у даљем тексту: Извршни одбор);
- гувернер Народне банке Србије (у даљем тексту: гувернер)
- Савет гувернера Народне банке Србије (у даљем тексту: Савет).

Извршни одбор и гувернер одговорни су за остваривање циљева Народне банке Србије у оквиру својих надлежности утврђених Законом о Народној банци Србије.

Извршни одбор

Извршни одбор чине гувернер и вицегувернери Народне банке Србије.

Извршни одбор утврђује монетарну и девизну политику, као и активности ради очувања и јачања стабилности финансијског система, а посебно утврђује:

- програм монетарне политике Народне банке Србије;
- начин утврђивања каматних стопа Народне банке Србије и начин обрачуна, наплате и плаћања камате на пласмане и друга потраживања Народне банке Србије, као и на средства на која Народна банка Србије плаћа камату;
- услове и начин издавања ХоВ Народне банке Србије;
- услове под којима и начин на који Народна банка Србије спроводи операције на отвореном тржишту и обавља дисконтне послове;
- политику одобравања краткорочних кредита;
- политику курса динара;
- основице за обрачунавање обавезне резерве и стопе обавезне резерве, као и начин, услове и рокове издвајања и коришћења средстава обавезне резерве банака;
- стратегију и политику управљања девизним резервама, као и смернице за управљање тим резервама;
- друге инструменте и мере монетарне и девизне политике;
- мере за одржавање ликвидности банака;

- мере и активности, у оквиру надлежности Народне банке Србије, ради очувања и јачања стабилности финансијског система.

Извршни одбор утврђује референтну каматну стопу и друге каматне стопе које Народна банка Србије примењује у спровођењу монетарне политике.

Поред тога, Извршни одбор има значајна овлашћења у области супервизије субјеката у финансијској области. Извршни одбор доноси прописе Народне банке Србије из области контролне и надзорне функције, у складу са законима којима се уређује обављање тих функција, а такође одлучује о давању и одузимању дозвола банкама, друштвима за осигурање, даваоцима финансијског лизинга и друштвима за управљање добровољним пензијским фондовима.

Извршни одбор утврђује јединствену тарифу по којој Народна банка Србије наплаћује накнаду за извршене услуге.

Седнице Извршног одбора одржавају се по потреби, а најмање једном месечно. Седнице Извршног одбора одржавају се ако су присутна најмање три члана Извршног одбора. Седницама Извршног одбора председава гувернер. Извршни одбор доноси одлуке већином гласова свих чланова. У случају изједначеног броја гласова, одлучује глас гувернера. Члан Извршног одбора не може се уздржати од гласања. На седнице Извршног одбора позива се министар надлежан за послове финансија, који на њима учествује без права гласа. Извршни одбор доноси пословник о раду, којим се нарочито уређују начин сазивања и одржавања седница, питања која се разматрају на седницама и друга питања у вези с радом Извршног одбора.

Гувернер и вицегувернери

Гувернер:

- заступа и представља Народну банку Србије;
- руководи пословањем Народне банке Србије и организује њен рад;
- спроводи одлуке Извршног одбора и Савета;
- доноси прописе, опште и појединачне акте из надлежности Народне банке Србије који законом нису стављени у надлежност Извршног одбора и Савета;
- предлаже прописе, опште и појединачне акте које доносе Извршни одбор и Савет, ако Законом о Народној банци Србије није друкчије уређено;
- уређује унутрашњу организацију Народне банке Србије и систематизацију радних места у Народној банци Србије, као и радне односе запослених у Народној банци Србије;
- именује и разрешава запослене који руководе организационим јединицама у Народној банци Србије;
- обавља и друге послове утврђене овим и другим законом на начин који није у супротности са циљевима утврђеним Законом о Народној банци Србије.

Гувернера бира Народна скупштина на предлог председника Републике Србије. Гувернер се бира на шест година, с правом поновног избора.

Сагласно одредбама Закона о Народној банци Србије, Народна банка Србије има од два до четири вицегувернера. У овом тренутку Народна банка Србије има три вицегувернера.

Вицегувернера бира Савет, на предлог гувернера, на шест година, с правом поновног избора. На избор, неспојивост функција и сукоб интереса вицегувернера сходно се примењују одредбе закона које се односе на гувернера. Поједини послови које гувернер може поверити вицегувернерима ближе се уређују Статутом Народне банке Србије.

Савет гувернера

Савет чине пет чланова, укључујући и председника, које бира Народна скупштина на предлог одбора Народне скупштине надлежног за послове финансија. Чланови Савета бирају се на шест година, с правом поновног избора. Чланови Савета нису запослени у Народној банци Србије. На избор, неспојивост функција и сукоб интереса чланова Савета сходно се примењују одредбе закона које се односе на гувернера. Најмање један члан Савета мора имати најмање десет година искуства на пословима рачуноводства или ревизије.

Савет:

- доноси статут Народне банке Србије, на предлог Извршног одбора;
- утврђује режим курса динара, на предлог Извршног одбора, уз сагласност Владе;
- доноси финансијски план Народне банке Србије;
- усваја годишње финансијске извештаје Народне банке Србије;
- бира спољног ревизора, разматра извештај спољног ревизора и прати примену препорука тог ревизора у Народној банци Србије;
- врши надзор над системом финансијског извештавања, управљања ризицима и унутрашњих контрола у Народној банци Србије;
- оцењује да ли су рачуноводствене политике и процедуре које су усвојене у Народној банци Србије одговарајуће;
- усваја годишњи план о обављању интерне ревизије у Народној банци Србије и периодично разматра извештаје о обављеној интерној ревизији;
- врши надзор над обављањем интерне ревизије и обављањем усклађености пословања у Народној банци Србије;
- доноси стратегију развоја Народне банке Србије, коју предлаже Извршни одбор, и прати њено спровођење.

Савет по потреби, а најмање једном годишње, Народној скупштини подноси извештај о свом раду.

Седнице Савета одржавају се по потреби, а најмање једном у два месеца. Седнице Савета одржавају се ако су присутна најмање три члана Савета. Савет доноси одлуке већином гласова од укупног броја чланова Савета. Члан Савета не може се уздржати од гласања. Савет доноси пословник о свом раду, којим се нарочито уређују начин сазивања и одржавања седница, питања која се разматрају на седницама и друга питања у вези с радом Савета.

2.5. Транспарентност пословања Народне банке Србије

Јачање независности и самосталности централне банке увећава и њену одговорност за донете одлуке и предузете мере при остваривању њених

циљева и обављању функција. Самосталност централне банке стога повлачи за собом потребу за већом транспарентношћу у раду, што се пре свега изражава у обавези извештавања Народне скупштине и јавности.

Народна банка Србије, најкасније до 15. децембра текуће године, доставља Народној скупштини, ради информисања, програм монетарне политике за наредну годину.

Народна банка Србије, најкасније до 30. јуна наредне године, подноси Народној скупштини годишњи извештај о монетарној политици, уз образложење свих фактора који су утицали на спровођење те политике, као и годишњи извештај о стабилности финансијског система. Народна банка Србије, најкасније до 30. септембра текуће године, подноси Народној скупштини полугодишњи извештај о монетарној политици, уз образложење свих фактора који су утицали на спровођење те политике.

Народна банка Србије, најкасније до 30. јуна наредне године, подноси Народној скупштини годишњи извештај о свом пословању и резултатима рада.

Садржина наведених извештаја утврђена је Статутом Народне банке Србије.

Народна банка Србије је дужна да програм монетарне политике без одлагања објави у „Службеном гласнику Републике Србије”. Гувернер у Народној скупштини образлаже програм монетарне политике и извештаје Народне банке Србије. Народна скупштина не може Народној банци Србије давати било каква упутства на основу достављеног програма монетарне политике и поднетих извештаја.

Народна банка Србије има финансијски план, којим се утврђују планирани приходи и расходи Народне банке Србије за наредну годину. Финансијски план за наредну годину Народна банка Србије, ради информисања, доставља Народној скупштини најкасније до 31. децембра текуће године.

Годишњи финансијски извештаји Народне банке Србије сачињавају се у складу са законом којим се уређују рачуноводство и ревизија и Међународним рачуноводственим стандардима, односно Међународним стандардима финансијског извештавања. Годишње финансијске извештаје, са извештајем овлашћеног ревизора, Савет доставља, ради информисања, Народној скупштини до 30. јуна наредне године.

Народна банка Србије је дужна да годишње финансијске извештаје објави у „Службеном гласнику Републике Србије” у року од месец дана од дана њиховог достављања Народној скупштини.

Ревизија годишњих финансијских извештаја врши се на начин утврђен законом којим се уређује ревизија финансијских извештаја и Међународним стандардима ревизије. Народна банка Србије бира спољног ревизора у складу са законом којим се уређују јавне набавке, на период од најмање три пословне године.

I. МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА

Народна банка Србије се определила, у договору с Владом, да ценовну стабилност постиже циљањем инфлације као монетарном стратегијом.

Циљ за инфлацију Народне банке Србије је дефинисан као стопа укупне инфлације (с дозвољеним одступањем) мерена годишњом процентуалном променом индекса потрошачких цена. Циљеви за инфлацију су утврђени у сарадњи с Владом, на основу анализе текућих и очекиваних макроекономских кретања и нумеричких смерница за раст цена производа и услуга на које Влада утиче директно или индиректно. Циљеви за инфлацију су утврђени у виду јединствене вредности (с дозвољеним одступањем) за сваки појединачни месец у години, а за крај године су утврђени на нивоу:

- децембар 2009. године: $8 \pm 2\%$,
- децембар 2010. године: $6 \pm 2\%$,
- децембар 2011. године: $4,5 \pm 1,5\%$,
- децембар 2012. године: $4 \pm 1,5\%$.

Циљеви за инфлацију одражавају намеру да се стабилност цена постигне постепеним смањењем инфлације без изазивања макроекономских поремећаја. У складу с процесом постепене дезинфлације, циљана инфлација је још увек изнад нивоа квантитативне дефиниције ценовне стабилности и нивоа циљане инфлације у развијеним земљама (2,0% или 2,5%) и одраз је чињенице да процес дерегулације цена није завршен, као ни процес економске конвергенције, а тиме и конвергенције нивоа цена наше земље ка земљама Европске уније.

I.1. Монетарна политика у 2010. години

Знатан пад агрегатне тражње и инфлационих очекивања условио је наставак ублажавања монетарне политике и у првој половини 2010. године. Замрзнуте зараде у јавном сектору и пензије, као и веома низак реални раст зарада у приватном сектору, били су основни фактори одржавања ниске домаће тражње. Тај период карактерише и пад инфлационих очекивања,

слабији од очекиваног ефекат преноса девизног курса на базну инфлацију и наставак пада цена хране.

Референтна каматна стопа је снижавана у три наврата (у марту, априлу и мају, сваки пут за 50 б.п.) до нивоа од 8%. Монетарна политика је ублажена и доношењем нове Одлуке о обавезној резерви банака код Народне банке Србије, која је почела да се примењује 18. априла. Степен експанзивности монетарне политике је додатно повећан због депрецијације динара и повећања депрецијацијског јаза реалног девизног курса.

Међугодишња инфлација је у првој половини 2010. године наставила да се смањује и у јуну је била испод доње границе дозвољеног одступања од циља шест месеци узастопно. Као што је Споразумом с Владом о циљању инфлације предвиђено, Народна банка Србије је у јулу 2010. писмом обавестила Владу о разлозима тог одступања, о томе у ком периоду се очекује повратак инфлације у границе дозвољеног одступања од циља, као и о мерама економске политике за враћање инфлације на циљ. У писму је наведено да су неочекивано ниска агрегатна тражња и пад цена хране кључни разлози за инфлацију нижу од циљане. При том нису предложене додатне мере монетарне политике, будући да је оцењено да су мере које су до тада предузете довољне да се инфлација већ у другој половини 2010. врати у границе циља.

Ескалација кризе јавног дуга у појединим чланицама еврозоне из нашег окружења утицала је на раст премије ризика земаља југоисточне Европе, па и Србије. У Србији је због раста премије ризика и слабљења динара у периоду мај–јун дошло до раста увозних цена, као и раста инфлационих очекивања. И поред тога, средином године се чинило да ће се инфлација кретати у границама циља. Међутим, лоша пољопривредна сезона, као и знатан раст светских цена хране, проузроковали су знатна поскупљења хране у Србији, што је пресудно утицало на раст инфлације у другој половини године. Ради обуздавања инфлаторних притисака, дошло је до заокрета у монетарној политици – Извршни одбор је од августа до краја године референтну каматну стопу повећавао (у пет наврата) до нивоа од 11,5%. Међутим, због јачине и карактера поремећаја, инфлација је већ у октобру премашила горњу границу дозвољеног одступања од циља. Раст инфлације је настављен и у наредна два месеца, пре свега по основу знатног раста цена хране, и крајем године инфлација је износила 10,3% (циљ за крај године $6 \pm 2\%$). Ради обуздавања инфлаторних притисака, Народна банка Србије је почетком 2011. године наставила да предузима рестриктивне мере монетарне политике. Пуни ефекти предузетих мера на инфлацију ће се тек испољити, а Народна банка Србије ће и у наредном периоду користити све расположиве инструменте монетарне политике како би се обезбедила стабилизација инфлације око циља у средњем року.

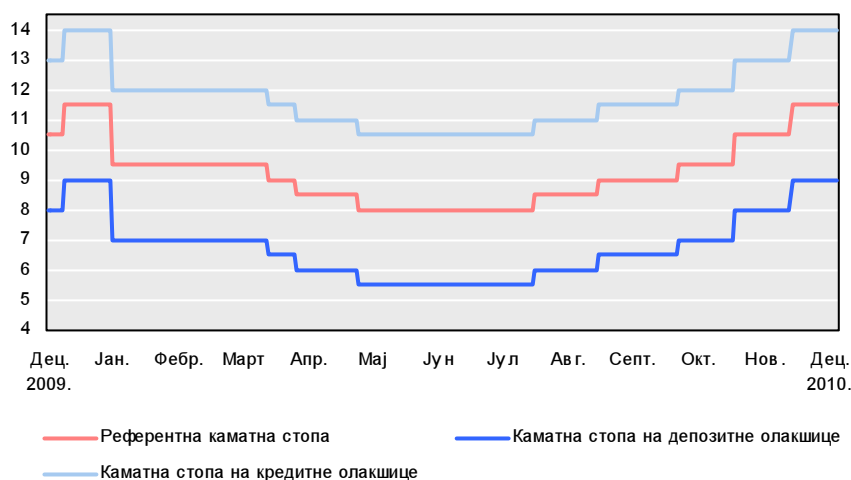
Инструменти монетарне политике

Основни инструмент монетарне политике Народне банке Србије је референтна каматна стопа, тј. каматна стопа која се примењује у спровођењу двонедељних репо операција. Поред основног инструмента, Народна банка Србије у спровођењу монетарне политике користи и друге инструменте монетарног регулисања, пре свега обавезну резерву и операције на девизном тржишту.

Операције на отвореном тржишту

Двонедељне репо операције по референтној каматној стопи Народне банке Србије су основни инструмент спровођења операција на отвореном тржишту. Улога референтне каматне стопе подржана је коридором каматних стопа на депозитне и кредитне олакшице и другим операцијама на отвореном тржишту.

Графикон I.1.1. Референтна каматна стопа и коридор
каматних стопа
(дневни подаци, на годишњем нивоу, у %)

Извор: Народна банка Србије.

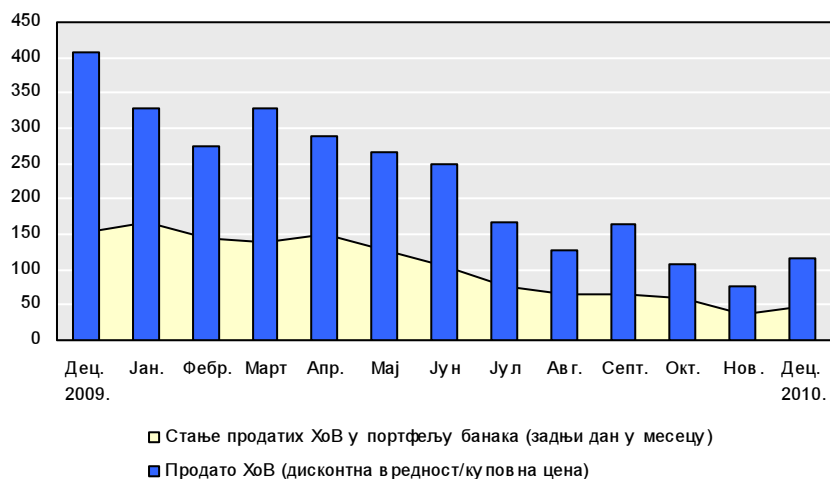
Референтна каматна стопа је са 9,5% годишње с краја 2009. смањивана од марта до маја за укупно 1,5 п.п., док је од августа до децембра повећавана за укупно 3,5 п.п., тако да је крајем 2010. године износила 11,5%.

Током године организоване су 52 аукцијске репо продаје ХоВ. Укупна продаја ХоВ износила је 2.499,5 млрд динара. Остварени обим продаје био је мањи него у претходне две године (у 2009. продаја је износила 3.121,9 млрд, а у 2008. 5.239,1 млрд динара).

У првом полугодишту 2010. забележен је пад продаје ХоВ Народне банке Србије, пре свега услед депрецијацијских притисака и продаје девиза Народне банке Србије на МДТ-у. Смањење продаје ХоВ настављено је у другој половини године. Најниже стање продатих ХоВ у 2010. регистровано је почетком децембра и износило је 36,6 млрд динара. Током децембра продаја је благо повећана, тако да је стање продатих ХоВ на крају године износило 46,9 млрд динара. То стање је било знатно мање него на крају 2009. године, када је портфељ ХоВ код банака износио 151,7 млрд динара.

Да би се стерилисала ликвидност по основу ослобађања динарске обавезне резерве, Народна банка Србије је у априлу организовала једну аукцију **трајне продаје обвезница Републике Србије** (у номиналном износу од 10,7 млрд динара) које су емитоване 2004. године за измирење обавеза према Народној банци Србије.

Графикон I.1.2. Репо продаја и стање продатих ХоВ
(у милијардама динара)

* Дефлационирано инфлацијом, по искључењу ефекта промене курса.

Извор: Народна банка Србије.

Депозитне и кредитне олакшице

Одлука о условима и начину депоновања вишкова ликвидних средстава банака код Народне банке Србије у 2010. години није мењана. Просечно стање средстава банака депонованих код Народне банке Србије износило је 1,78 млрд динара, с тим што је минимално просечно месечно стање било забележено у фебруару (0,53 млрд динара), а максимално у децембру (5,73 млрд динара).

Одлука о кредитима за дневну ликвидност банака је током године једном мењана, и то у јуну. Изменом је преостали рок до доспећа динарских и девизних дугорочних ХоВ Републике Србије, у тренутку њиховог залагања код Народне банке Србије, продужен с једне на две године. Коришћење кредита за дневну ликвидност банака је повећано у 2010. години. Банке су ову олакшицу могле да користе као унутардневни (енгл. *intraday*) кредит или као преконоћни (енгл. *overnight*) кредит за ликвидност. Банке су унутардневни кредит користиле у укупном износу од 470 млрд динара, док је коришћење преконоћног кредита било знатно ниже, износило је 36,6 млрд динара.

Обавезна резерва (динарска и девизна основица)

У марту 2010. године, Народна банка Србије је усвојила нову Одлуку о обавезној резерви банака код Народне банке Србије. Разлог за то је чињеница што је обавезна резерва у претходном периоду у великој мери коришћена и у функцији ублажавања негативних ефеката светске економске кризе, али и то што је постојала велика диференцијација стопа, велики број изузетака, нејединствена структура издвајања и компликован начин обрачуна, чиме је временом нарушен основни концепт овог инструмента монетарне политике.

Новом Одлуком су прописане бројне измене у примени инструмента обавезне резерве: измењена је основица за обрачун, и то тако да динарску основицу чине само неиндексиране обавезе, док је основица за обрачун

девизне обавезне резерве проширена укључивањем динарских обавеза индексираних девизном клаузулом; коригован је број изузетака на које се не обрачунава девизна обавезна резерва³; укинута су изузеци – пласмани и кредити за које се умањивала основица за обрачун обавезне резерве; унифицирана је и снижена стопа по којој банке обрачунавају обавезну резерву и утврђена у висини од 5% на динарску и 25% на девизну основицу; обрачун и издвајање девизне обавезне резерве по основу средстава која даваоци лизинга држе на посебном рачуну код банака регулисани су посебном одлуком.

Одлука је конципирана тако да обезбеђује да се усклађивање с новим стопама врши кроз додатно стимулисање активности банака, и то како на страни прикупљања депозита и додатног задуживања у иностранству, тако и кроз кредитну активност банака.

Ради амортизовања знатних ефеката по основу ослобађања девизне обавезне резерве и укидања појединих одбитних ставки везаних за кредитну активност банака, предвиђено је да нови модел обрачуна обавезне резерве буде уведен након прелазног периода од годину дана.

Да би се даље подстакла динарска штедња становништва, Народна банка Србије је укинула издвајање обавезне резерве на динарске депозите положене у „Недељи штедње“.

Операције на девизном тржишту

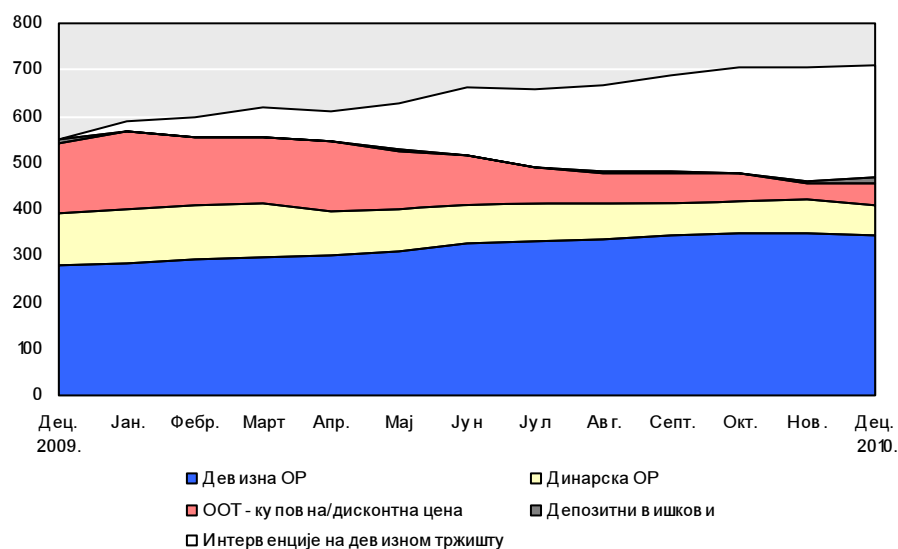
У току 2010. године, Народна банка Србије је на међубанкарском девизном тржишту укупно банкама продала 2.569,7 млн евра, односно од банака купила 236,5 млн евра. Народна банка Србије је интервенцијама настојала да ублажи прекомерне дневне осцилације курса динара и/или стимулише обим промета с циљем несметаног функционисања девизног тржишта.

Почетак године обележили су депрецијацијски притисци, који су током маја и јуна појачани пре свега због повећања премије ризика земље (забележеног у целом региону) због негативне перцепције инвеститора у погледу последица фискалне кризе у појединим чланицама еврозоне. Од маја до краја 2010. године Народна банка Србије је продала 1.933,2 млн евра. Поред интервенција продајом девиза, Народна банка Србије је интервенисала и куповином, и то у августу 10 млн евра (када је дошло до краткотрајних апрецијацијских притисака) и у децембру, када је износ куповине девиза достигао 226,5 млн евра. До јачања домаће валуте крајем године дошло је због повећаног прилива девиза од нерезидената након побољшања прогнозе кредитног рејтинга земље са „негативног“ на „стабилан“ од стране агенције „Fitch“ и смањења премије ризика земље при повећању референтне каматне стопе.

³ Трајно су изузете обавезе по основу средстава од међународних финансијских организација, односно влада страних држава, примљених посредством државе као главног дужника или пак непосредно; трајно су изузете и субординиране обавезе које се укључују у допунски капитал банке, док су привремено изузете обавезе у динарима по основу депозита и кредита примљених из иностранства у периоду од 1. октобра 2008. до 31. марта 2010. године, и то до првобитно утврђеног рока доспећа тих обавеза, а најкасније до 31. децембра 2013. године.

Графикон I.1.3. Обим стерилизације инструментима монетарне политике
(у милијардама динара)

Изв ор: Народна банка Србије.

Девизни своп

Народна банка Србије је и током 2010. организовала своп аукције куповине и продаје девиза с роком доспећа од две недеље. На њима није било понуда банака за продају, односно куповину девиза.

Од априла до јула 2010. године Народна банка Србије је организовала своп аукције продаје, односно куповине девиза с рочношћу од три месеца, које су представљале регуларан инструмент обезбеђења девизне, односно динарске ликвидности. Циљ њиховог организовања било је стимулисање развоја међубанкарске своп трговине и развоја тржишта инструмената заштите од девизног ризика. На 28 организованих своп аукција, по тржишним условима, али са ограниченим количинама, Народна банка Србије је своп продала 109,2 млн евра и купила 152,5 млн евра.

Аукцијски краткорочни динарски кредити

Као меру подршке финансијској стабилности земље, Народна банка Србије је и у 2010. години једном месечно организовала аукције краткорочних кредита ради обезбеђења динарске ликвидности банака. Од укупно 12 организованих аукција, краткорочни динарски кредити одобрени су на две аукције, у укупном износу од 551,3 млн динара.

Остале каматне стопе

У марту 2010. године допуњена је Одлука о каматним стопама које Народна банка Србије примењује у поступку спровођења монетарне политике одредбом која утврђује висину каматне стопе по којој Народна банка Србије обрачунава камату на износ разлике између обрачунаог износа и оствареног просечног дневног стања издвојене лизинг обавезне резерве, као и на износ разлике између прописаног и обрачунаог износа лизинг обавезне резерве

банке у обрачунском периоду. У складу с допуном ове одлуке, измењена је и Одлука о начину обрачуна, наплате и плаћања камате Народне банке Србије.

Релативан однос есконтне стопе Народне банке Србије према референтној каматној стопи је током 2010. године мењан крајем марта са 85% на 90% и средином маја са 90% на 100% референтне каматне стопе.

1.2. Остварење циљане инфлације у 2010. години

Међугодишња инфлација је током 2010. године имала различит правац кретања у првој и другој половини године. У првој половини године кретала се испод доње границе дозвољеног одступања од циља, да би средином године дошло до заокрета – почела је да расте и у октобру је прешла горњу границу дозвољеног одступања од циља. Раст међугодишње инфлације је у наредна два месеца настављен и крајем године је износио 10,3% (циљ $6 \pm 2\%$).

У првој половини године међугодишња инфлација је с нивоа од 6,6% у децембру 2009. (циљ 6–10%) пала у јуну на 4,2% (циљ $7 \pm 2\%$). Кретање међугодишње инфлације било је вођено кретањем базне инфлације, која је у првој половини године успоравала међугодишњи раст и с нивоа од 4,1% у децембру 2009. пала на 1,9% у јуну 2010.

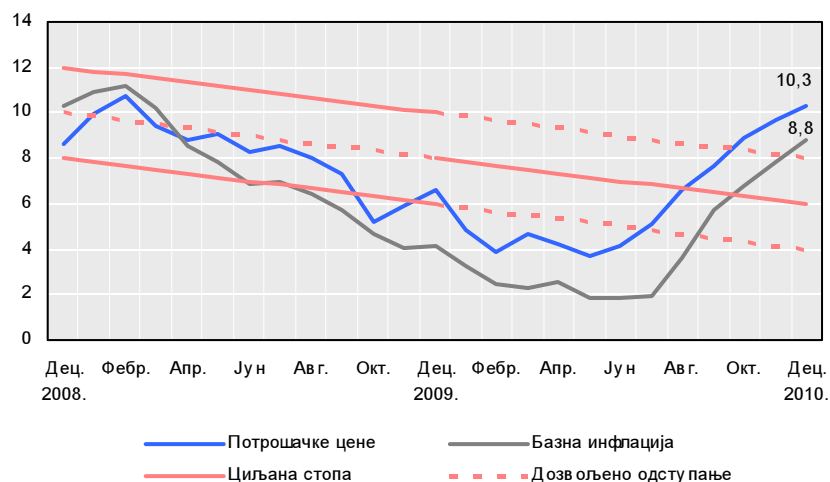
Пад међугодишње инфлације у првој половини године био је последица деловања два основна фактора – ниске агрегатне тражње и пада цена хране. До смањења агрегатне тражње дошло је по више основа. Прво, пад економске активности, изазван смањењем екстерне тражње у условима финансијске кризе, одразио се на финансијску позицију приватног сектора смањујући запосленост и зараде, али и ограничавајући могућности инвестирања. Друго, на смањење инвестиција и потрошње утицали су и смањени приливи из иностранства и мања понуда домаћих кредита. Треће, нижи фискални приходи, који су били последица пада економске активности, условили су рестриктивну политику доходака, пре свега кроз меру замрзавања зарада у јавном сектору и пензија.

Поред ниске агрегатне тражње, на остварење ниже инфлације од циљане утицао је и неочекивани пад цена хране. Релативно добра 2009. година у области пољопривреде и задовољавајућа понуда пољопривредних производа на домаћем тржишту допринели су појефтињењу тих производа. То је, уз ниску агрегатну тражњу, условило пад цена индустријско-прехранбених производа крајем 2009. и у првој половини 2010. године.

Раст потрошачких цена у првој половини 2010. године од 4,5% био је у највећој мери одређен кретањем регулисаних цена (допринос укупној инфлацији 2,1 п.п.) и цена пољопривредних производа⁴ (допринос 1,9 п.п.). Расту укупне инфлације у овом периоду највише је допринело поскупљење електричне енергије, цигарета и нафтних деривата. Поред тога, раст цена пољопривредних производа био је нешто бржи од сезонски уобичајеног. С друге стране, због дезинфлаторних ефеката по основу цена прерађене хране, базна инфлација је била знатно нижа (0,8%) у поређењу са укупном инфлацијом.

⁴ Обухвата пољопривредне производе у оквиру потрошачке корпе, тј. воће и поврће, јаја и рибу.

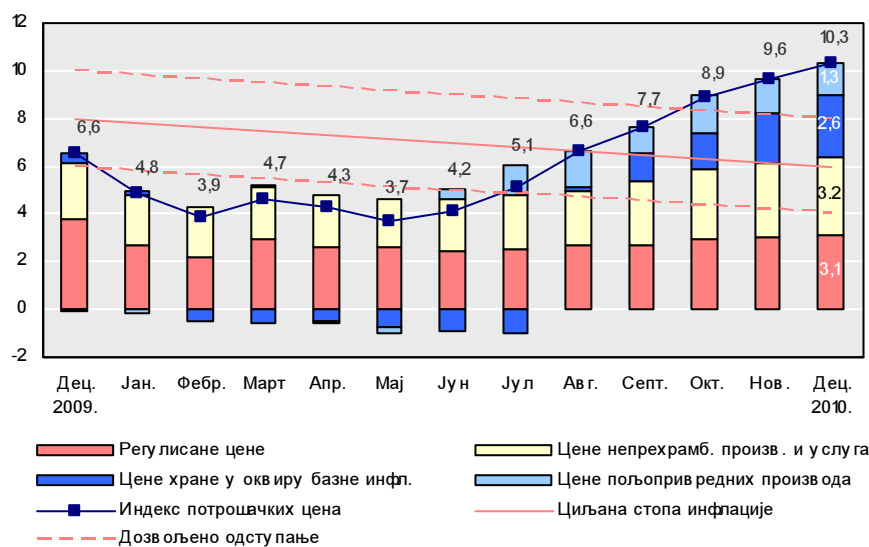
Графикон I.2.1. Кретање инфлације
(међугодишњи раст, у %)

Извор: Републички завод за статистику и Народна банка Србије.

Међутим, од средине 2010. међугодишња инфлација бележи раст. Инфлаторни притисци потицали су у највећој мери по основу знатног раста цена хране (индустријско-прехранбених и пољопривредних производа). Такође, расту инфлације допринели су депрецијација динара у претходном периоду и раст инфлационих очекивања.

Графикон I.2.2. Доприноси компоненти ИПЦ међугодишњој инфлацији
(у процентним поенима)

Извор: Народна банка Србије.

Од раста међугодишње инфлације у другој половини 2010, који је износио 6,1 п.п., на допринос хране отпада 4,5 п.п. У односу на прву половину године, код цена хране је дошло до потпуног преокрета у доприносима међугодишњој инфлацији, најпре код пољопривредних (у јуну), а потом и код индустријско-прехранбених производа (у августу). Раст цена хране био је последица глобално лоше пољопривредне сезоне, услед чега је дошло до раста светских

цена хране. С обзиром на високо учешће хране у индексу потрошачких цена (37,8%), инфлација у Србији је посебно осетљива на ценовне поремећаје ове групе производа. Поред тога, због неадекватних системских решења, цене хране у Србији су знатно нестабилније од цена у земљама у окружењу, што је утицало на њихов виши раст у другој половини године.

Расту инфлације, иако у мањој мери, привремено је допринело (преко раста увозних цена) слабљење динара у периоду мај–јун 2010, што је у највећој мери последица кризе јавног дуга у појединим земљама еврозоне из нашег окружења и последичног раста премије ризика земаља југоисточне Европе, па и Србије.

С обзиром на то да је карактер инфлационих притисака био пресудно детерминисан нестабилношћу на тржишту хране, Народна банка Србије је, поред тога што је реаговала заостравањем монетарне политике, иницирала да се донесу системске мере и предузму активности ради његове стабилизације на средњи рок.

I.3. Макроекономски услови спровођења монетарне политике у 2010. години

Међународно окружење

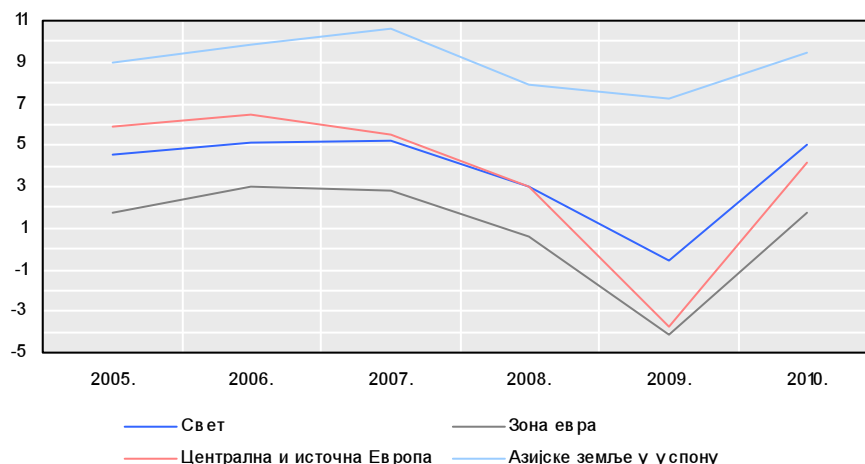
У 2010. години је дошло до видног опоравка глобалне економије. Међутим, основна карактеристика светског привредног раста била је неуједначеност по регионима. Наиме, код земаља у успону (енгл. *emerging markets*) стопе раста су биле високе, док су се у развијеним економијама ефекти кризе и даље осећали – у виду високе незапослености и успореног раста, ниске инвестиционе активности и потрошачке тражње.

Бруто домаћи производ САД порастао је 2,8% у 2010. години. Иако се то може сматрати солидним растом, он није био довољан да затвори висок негативни производни јаз, а поготово да реши проблем велике незапослености. У еврозони је привредни раст био много слабији него у САД (1,7%) и неуједначен. Највећи је био у Немачкој, чија је извозно оријентисана индустрија имала користи од слабљења евра и високе тражње с тржишта у успону. Супротан тренд карактерисао је Грчку и Ирску које су се нашле у финансијским потешкоћама због великог јавног дуга. У Азији је предводник привредног раста била Кина, с растом БДП-а од 10,3%.

Инфлација је током 2010. повећана у већини земаља, у највећој мери због раста цена хране и енергије. Код тржишта у успону, повећању инфлације је допринео и снажан економски раст и смањење негативног производног јаза. Иако је укупна инфлација у развијеном делу света почела да расте, базна инфлација је остала ниска. То је навело монетарне власти у САД и Великој Британији на закључак да је пораст цена хране пролазног карактера и да монетарну политику не треба пооштравати.

ФЕД је задржао своју референтну стопу на рекордно ниском нивоу (0,25%). Поред тога, почетком новембра започео је други део програма тзв. квантитативног попуштања, у оквиру кога је предвиђена куповина 600 млрд долара обвезница америчког Трезора до краја јуна 2011. Референтна стопа ЕЦБ-а, која је смањена на 1% средином 2009, такође је задржана на истом

Графикон I.3.1. Кретање економске активности по регионима
(стопе раста БДП-а, у %)

Извор: Народна банка Србије.

нивоу у 2010. години. По овој стопи ЕЦБ је банкама на аукцијама обезбеђивала ликвидност без ограничавања обима. Да би допринела стабилизацији финансијских тржишта, ЕЦБ је од маја куповала државне обвезнице земаља чланица еврозоне које су се нашле у финансијским тешкоћама, док програм куповине обвезница с колатералом, који је истекао крајем јуна, није продужила. С друге стране, централне банке земаља у успону, суочене са снажним економским растом и појачаним инфлаторним притисцима, започеле су крајем године да заоштравају монетарну политику. Изузетак је регион источне Европе, где су централне банке, због недовољног привредног раста, током целе године водиле експанзивну монетарну политику.

Међународне трансакције

Платнобилансна кретања и девизне резерве

Карактеристике платног биланса Србије у 2010. години, у условима постепеног опоравка светске привреде, биле су следеће: одржање текућег дефицита и његовог учешћа у БДП-у на нивоу из претходне године, смањење робног дефицита, даље смањење прилива по основу страних директних инвестиција, раздуживање предузећа у иностранству, извесно повећање коришћења дугорочних кредита банака и смањење девизних резерви Народне банке Србије.

Захваљујући смањењу робног дефицита, дефицит текућег биланса је одржан на готово истом нивоу као у претходној години (око 2.080 млн евра, или 7,2% БДП-а). Робни дефицит је смањен (6,7%) због знатно бржег раста извоза (23,8%) од увоза (9,7%), док је покривеност увоза извозом повећана за 7 п.п., на 60,8%. Такав раст извоза био је резултат опоравка тражње на извозним тржиштима, пре свега тржишту Европске уније, раста цена наших извозних производа на светском тржишту и слабљења динара. На кретање увоза највише су утицали пад домаће тражње и смањене могућности задуживања на светском финансијском тржишту.

Нето текући трансфери (углавном дознаке) од 3.356 млн евра мањи су за 4,6%, па је покриће дефицита биланса робе и услуга и камата нето приливом средстава по основу текућих трансфера у 2010. години (61,7%) било нешто мање него у 2009. (62,8%).

Стране директне инвестиције у Србију су смањене за 407 млн евра у односу на 2009. годину. По основу портфолио инвестиција прекинут је негативан тренд повлачења страног капитала из претходне године, тако да је у 2010. забележен нето прилив од 39 млн евра. Остале инвестиције нето (кредити и депозити) драстично су смањене у односу на 2009. годину (са 3.249 на 204 млн евра). Банке су нето користиле 652 млн евра дугорочних кредита, и побољшале рочну структуру спољне задужености, док су предузећа по овом основу имала нето капитални одлив од 789 млн евра.

Прилив капитала је био мањи од дефицита текућег биланса, што се одразило на кретања на девизном тржишту и курс динара. Девизне резерве Народне банке

Табела I.3.1. Платни биланс Србије
(у млн евра)

	2009.	2010.
ТЕКУЋЕ ТРАНСАКЦИЈЕ – САЛДО	-2.084	-2.082
ТЕКУЋЕ ТРАНСАКЦИЈЕ БЕЗ ЗВАНИЧНЕ ПОМОЋИ – САЛДО	-2.282	-2.275
1. Роба (1.1 – 1.2)	-5.119	-4.773
1.1. Извоз робе f.o.b	5.978	7.403
1.2. Увоз робе f.o.b.	-11.096	-12.176
2. Услуге (2.1 – 2.2)	18	5
2.1. Приходи	2.500	2.667
2.2. Расходи	-2.482	-2.662
3. Биланс робе и услуга (3.1 – 3.2)	-5.100	-4.768
3.1. Извоз робе и услуга	8.478	10.070
3.2. Увоз робе и услуга	-13.578	-14.838
4. Доходак	-503	-670
4.1. Приходи	500	438
4.2. Расходи	-1.002	-1.108
5. Текући трансфери	3.518	3.356
5.1. Приходи	3.762	3.624
5.2. Расходи	-244	-268
КАПИТАЛНИ РАЧУН	2	1
ФИНАНСИЈСКИ РАЧУН	2.207	2.032
1. Директне инвестиције – нето	1.373	860
1.1. У иностранство (потраживања)	-38	-143
1.2. У Србију (обавезе)	1.410	1.003
2. Портфолио инвестиције – нето	-51	39
2.1. Актива (потраживања)	-5	-30
2.2. Пасива (обавезе)	-46	69
3. Остале инвестиције	3.249	204
3.1. Актива (потраживања)	75	-788
3.2. Пасива (обавезе)	3.174	992
4. Средства резерви	-2.364	929
ГРЕШКЕ И ПРОПУСТИ	-124	49
УКУПАН БИЛАНС	2.363	929

Извор: Народна банка Србије (ITRS), РЗС.

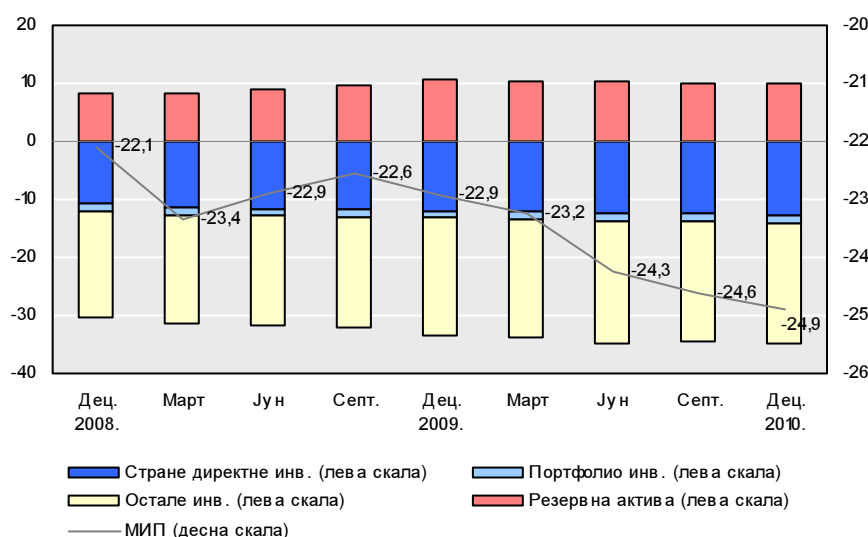
Србије су у 2010. смањене за 929 млн евра рачунато по платнобилансној методологији, односно за 600 млн евра рачунато по текућем курсу.

Међународна инвестициона позиција земље

Финансијске обавезе резидената Србије према иностранству су на крају 2010. године премашиле финансијска средства која су инвестирали у иностранству за 24.889 млн евра, што представља 83,3% БДП-а Србије. У односу на крај 2009. године, негативна међународна инвестициона позиција Србије је повећана за 1.960 млн евра, или 6,8 п.п. БДП-а.

Стање иностране финансијске активе, тј. финансијских средстава резидената Србије у иностранству, смањено је током 2010. за 66 млн евра и на крају године је износило 15.940 млн евра. Стање страних директних инвестиција резидената у иностранству повећано је за 210 млн евра, портфолио инвестиција за 32 млн евра, а резерви домаћих банака у иностранству за 421 млн евра. Смањење бележе девизне резерве земље за 600 млн евра, трговински кредити за 119 млн евра и потраживања по кредитима одобренем нерезидентима за 8 млн евра.

Графикон I.3.2. Структура међународне инвестиционе позиције
(у милијардама евра)

Извор: Народна банка Србије.

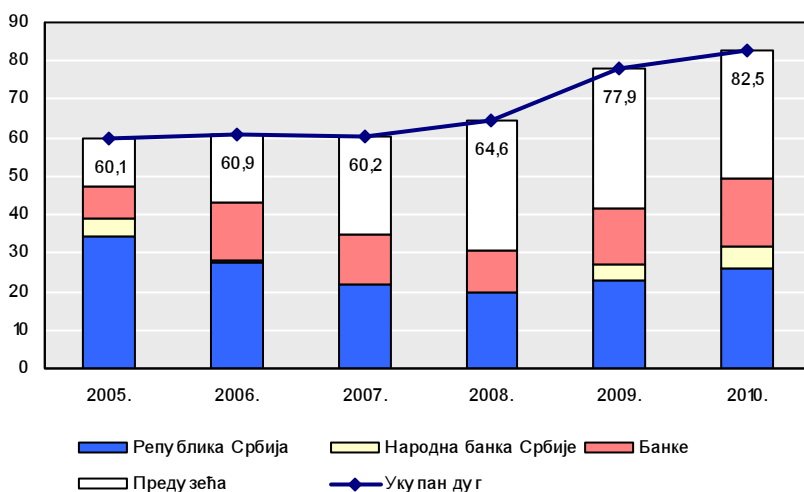
Стање иностране финансијске пасиве, тј. финансијских обавеза резидената Србије према иностранству, повећано је током 2010. за 1.895 млн евра и на крају године је износило 40.829 млн евра. Стање страних директних инвестиција нерезидената у Србији повећано је за 1.134 млн евра, портфолио инвестиција за 107 млн евра и дуга по иностраним кредитима за 1.326 млн евра.

Спољни дуг

Спољни дуг Републике Србије на крају 2010. године је износио 23.786 млн евра и повећан је у односу на крај 2009. за 1.299 млн евра. Његово учешће у БДП-у је повећано за 4,7 п.п. и на крају године је достигло 82,5%. Повећање спољног дуга последица је повећања јавног спољног дуга и спољног дуга

банкарског сектора. При томе, евро је у односу на амерички долар ослабио за 7,4%, тако да је по основу депрецијације евра спољни дуг у еврима порастао за 470,3 млн.

Графикон I.3.3. Спољни дуг Републике Србије према сектору дужника у односу на БДП (у %)

Извор: Народна банка Србије.

Спољни дуг јавног сектора⁵ је током 2010. повећан за 1.313 млн евра и на крају године је износио 9.076 млн евра, што представља 38,2% укупног дуга. За разлику од јавног сектора, приватни сектор је смањio свој спољни дуг за 14 млн евра и он је на крају године износио 14.710 млн евра, или 61,8% укупног дуга.

Спољни дуг приватног сектора је смањен по основу раздуживања предузећа у иностранству. Спољни дуг предузећа је на крају године износио 9.617 млн евра, што је за 796 млн евра мање него на крају 2009. године. Спољни дуг банкарског сектора је повећан за 783 млн евра и тиме је достигао износ од 5.093 млн евра. Повећан је пре свега дугорочни дуг банака – за 765 млн евра и он износи 3.362 млн евра.

Структура спољног дуга по рочности је даље побољшана повећањем учешћа дугорочног дуга у укупном дугу на 92,3%. Побољшани су и индикатори који указују на екстерну ликвидност – смањен је однос спољног дуга и извоза робе и услуга за 29,1 п.п., на 236,2%, као и однос спољног дуга, извоза робе, услуга и иностраних дознака⁶ за 10,5 п.п., на 181,3%. Такође, однос укупних отплата по спољном дугу и извоза робе и услуга смањен је на 33,8%, а ако се извозу додају дознаке, учешће отплата је смањено на 28,1%.

⁵ Спољним дугом Републике Србије обухваћене су и обавезе по јавном дугу према методологији ММФ-а, у којима су, поред репрограмираних старих дугова и нових задужења државе, приказане и обавезе Народне банке Србије, нерегулисане обавезе Републике Србије укључујући клириншки дуг, као и део дуга локалне самоуправе и државних фондова и агенција без гаранције државе.

⁶ У оквиру индикатора екстерне ликвидности, отплата дуга се може посматрати у односу на извоз робе и услуга у који је укључен прилив по основу иностраних дознака, с обзиром на то да је реч о стабилном и значајном приливу. Исто се односи и на спољни дуг у оквиру индикатора екстерне солвентности земље.

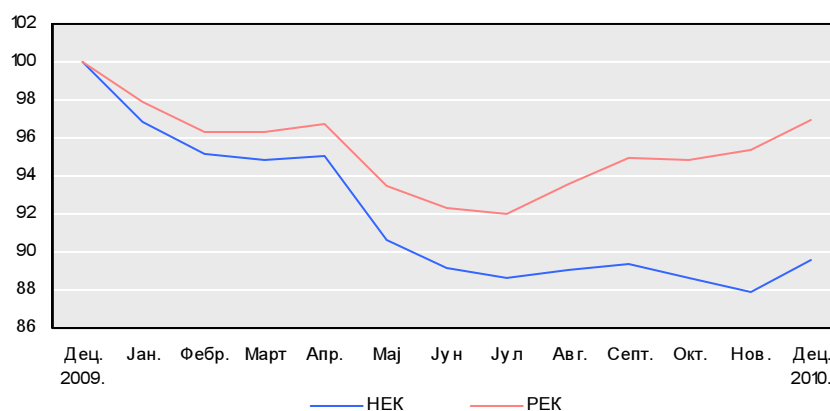

Кретања на девизном тржишту и курс динара

Динар је у току 2010. године према еврџ номинално ослабио 9,1%. Таква кретања била су последица повећане премије ризика земље и, последично, нижег прилива капитала. Депрецијацијски притисци били су најизраженији у периоду од маја до јула. Наиме, у мају је у појединим чланицама еврозоне, због кризе јавног дуга и негативне перцепције инвеститора у погледу могућих последица по регион централне и источне Европе, дошло до наглог скока премије ризика (мерено индексом ЕМВІ⁷), као и депрецијацијских притисака. Раст премије ризика Србије је, иако споријим темпом, настављен све до октобра. Од новембра, када је и рејтинг агенција Fitch побољшала изгледе кредитног рејтинга Србије с „негативних“ на „стабилне“, индекс ЕМВІ за Србију бележи пад.

Крајем 2010. године депрецијацијски притисци су почели да јењавају. Стабилизацији, а затим и јачању курса динара, поред смањења премије ризика, допринели су и већи прилив девиза од дознака, повећан откуп девиза од нерезидената, као и повећање референтне каматне стопе. Народна банка Србије је у 2010. години интервенисала на МДТ-у продајом девиза у износу од 2,6 млрд евра и куповином 236,5 млн евра. Просечан дневни промет између банака на МДТ-у (без Народне банке) био је већи за око 50% у односу на 2009. и износио је 42 млн евра.

Графикон I.3.4. Кретање номиналног (НЕК) и реалног (РЕК) ефективног курса (децембар 2009 = 100)

Извор: Народна банка Србије.

У 2010. години динар је забележио номиналну депрецијацију према долару од 15,8%. Уз веће слабљење номиналног ефективног курса динара (10,5%)⁸ него што је био раст домаћих цена у односу на иностране, у 2010. години је забележена реална ефективна депрецијација динара од 3,1% (1,8% према еврџ и 8,3% према долару).

⁷ Енгл. *Emerging Markets Bond Index*.

⁸ Коришћени пондери: 0,8 за еврџ и 0,2 за долар.

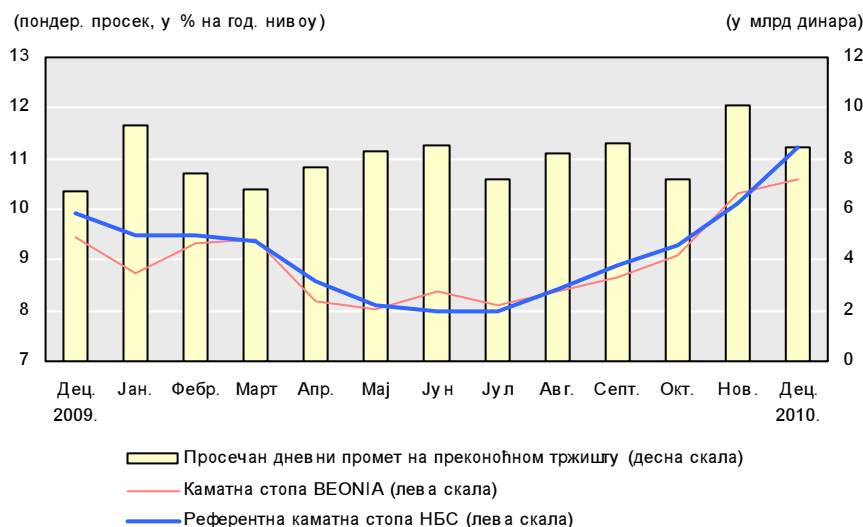
Кретања на тржишту новца

Каматне стопе

Током већег дела 2010. године каматна стопа BEONIA се кретала испод референтне каматне стопе. Кретање каматне стопе BEONIA било је у складу са осцилацијама у текућој ликвидности банкарског сектора. Због тога су месечна одступања просечне вредности каматне стопе BEONIA од референтне каматне стопе износила од $-0,8$ п.п. до $0,4$ п.п.

Кретање каматних стопа BELIBOR за рочност до два месеца било је одређено кретањем референтне каматне стопе. Каматне стопе BELIBOR за рочност од три и шест месеци пратиле су првенствено кретање извршних стопа на трезорске записе исте рочности.

Графикон 1.3.5. Кретања на преконоћном међубанкарском тржишту новца и кретање референтне стопе НБС

Извор: Народна банка Србије.

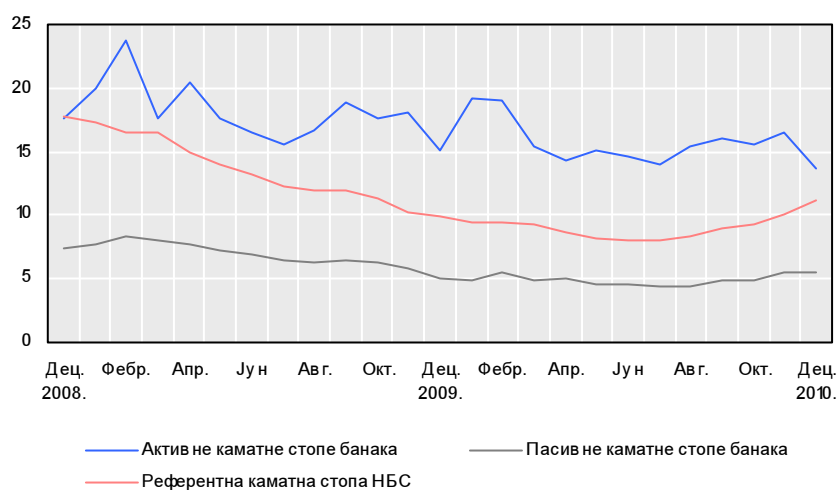
Ублажавање монетарне политике до маја 2010. године одразило се на смањење извршних стопа на трезорске записе. До промене тренда кретања извршних стопа на трезорске записе дошло је у мају, када је ескалација фискалне кризе у појединим чланицама еврозоне проузроковала глобални раст премије ризика, што се одразило и на Србију. Од августа је на раст извршних стопа утицало и заоштравање монетарне политике, тако да су извршне стопе до краја године бележиле раст.

Просечне пондерисане каматне стопе банка на новоодобрене пласмане привреди и становништву у 2010. години имале су опадајућу тенденцију.

Ипак, ако се искључе максималне вредности с почетка и минималне вредности с краја године, може се рећи да су активне каматне стопе банака током 2010. осцилирале око нивоа од 15%⁹. У односу на исти период прошле године то представља пад од 2,5 п.п. и дугује се како нижем нивоу референтне каматне стопе, тако и паду каматне стопе EURIBOR. На нижи ниво активних каматних стопа утицао је и знатно већи обим кредита са субвенционисаном каматном стопом у оквиру Програма Владе за ублажавање негативних ефеката светске економске кризе у Србији.

Каматне стопе на депозите привреде и становништва су у 2010. години осцилирале знатно мање. Благо повећање депозитних каматних стопа на крају године остварено је захваљујући повољнијим условима које су банке нудиле клијентима у „Недељи штедње“.

Графикон I.3.6. Референтна каматна стопа и
каматне стопе банака*
(пондерисани просек, у % на годишњем нивоу)

* Активне каматне стопе односе се на индексиране и динарске кредите.

Извор: Народна банка Србије.

Монетарни агрегати

Укупан примарни новац је у 2010. години номинално повећан за 0,7%, док је реално смањен за 8,7%.¹⁰ Динарски примарни новац је смањен за 66,1 млрд динара, а девизни повећан за 69,7 млрд. Таква кретања су у највећој мери резултат нове Одлуке о обавезној резерви која је почела да се примењује у априлу.

Динарски новчани агрегати у 2010. години бележе пад, док је раст најширег новчаног агрегата (М3) настављен.

⁹ На кретање активних каматних стопа утиче и степен кредитне активности банака. Високе вредности активних каматних стопа могу се објаснити сезонским падом кредитне активности на почетку године. Исто тако, пад каматних стопа забележен у децембру последица је знатног раста кредитне активности – троstrуко већег у односу на почетак године.

¹⁰ Дефлационирано индексом потрошачких цена.

Новчана маса M1 је у односу на крај 2009. номинално смањена за 2,0%, а реално за 11,1%. Смањење M1 (5,1 млрд динара) последица је пада готовог новца у оптицају, у већој, као и смањења средстава на трансакционим рачунима, у мањој мери.

Примена новог закона о стечају предузећа (према коме се стечај аутоматски покреће над предузећима која су у блокади дуже од три године) пресудно је утицала на смањење динарских штедних и орочених депозита за 21,1 млрд динара. Динарска штедња становништва није остварила знатније повећање, тако да је, уз забележени пад M1, новчани агрегат M2 номинално смањен за 6,0%, а реално за 14,8%.

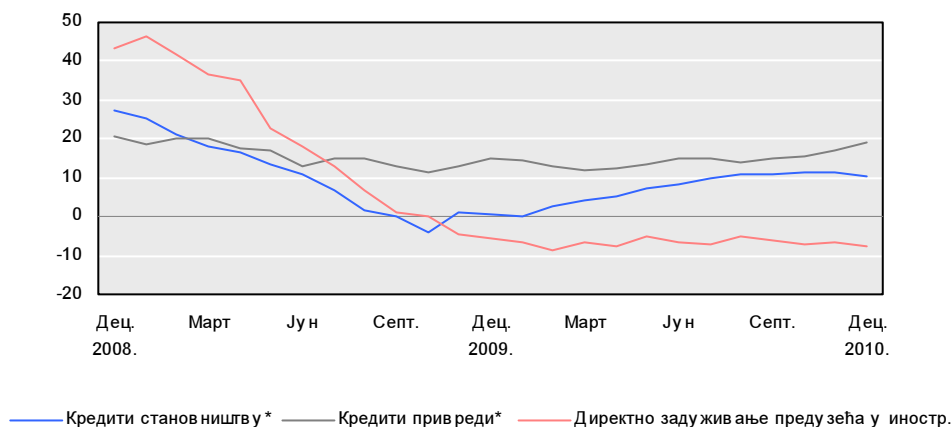
Монетарни агрегат M3 је једини агрегат који је остварио раст у односу на крај 2009 – номинално 12,5%, а реално 2,3%. Раст девизних депозита резултат је у потпуности раста девизне штедње грађана, која је током 2010. године порасла за 1 млрд евра, највише током „Недеље штедње“, захваљујући повољним условима које банке нуде у том периоду.

Кредити банака

У складу са започетим опоравком економске активности, раст кредитне активности банака током 2010. био је убрзан у односу на претходну годину. Учешће потраживања банака по основу кредита у БДП-у повећано је за 7,7 п.п. и износило је 54,8%.

Кредити привреди и становништву остварили су реални раст од 15,8%¹¹. Од тога су кредити привреди реално повећани за 19,0%, а становништву за 10,5%.

Графикон I.3.7. Реална потраживања банака по кредитима и директно задуживање предузећа у иностранству (међугодишње стопе раста, у %)

* Дефлационирано инфлацијом, по искључењу ефекта промене курса.

Извор: Народна банка Србије.

¹¹ Дефлационирано инфлацијом, по искључењу ефекта промене курса.

Потраживања банака од нефинансијског сектора номинално су повећана за 348,6 млрд динара (27,2%), а искључујући ефекат промене курса динара за 222,3 млрд динара (17,4%).

Банке су у већој мери користиле домаће изворе финансирања. Раст нето задужења у иностранству се такође (али у мањој мери) позитивно одразио на раст кредитног потенцијала.

С обзиром на то да је одржавање текуће ликвидности и даље један од главних проблема српске привреде, предузећа су највише користила кредите за ликвидност. Знатан раст остварили су и инвестициони кредити, као потврда започетог опоравка економске активности.

Процес динаризације који промовише Народна банка Србије дао је позитивне резултате у 2010, када је учешће девизних и девизно индексираних кредита у укупним смањено за 5,9 п.п. и крајем године износило 69,5%.

Табела 1.3.2. Субвенционисани кредити у 2009. и 2010. години
(у млрд динара)

	2009.	2010.
Програм мера Владе за ублажавање негативних ефеката светске финансијске кризе		
Укупно одобрено	104,8	185,1
Ликвидност	88,7	124,6
Инвестиције	0,2	24,2
Потрошачки	15,9	9,2
Динарски готовински		27,1
Субвенционисани стамбени кредити	2,1	13,2

Извор: Министарство економије и регионалног развоја, Национална корпорација за осигурање стамбених кредита.

Програми субвенционисаних кредита настављени су и у 2010. години и банке су одобриле готово 2 млрд евра ових кредита. Највише кредита одобрено је у склопу Програма Владе за ублажавање негативних ефеката светске економске кризе (1,8 млрд евра), где су најзаступљенији били кредити за ликвидност (67%). Субвенционисани сегмент је значајно допринео кредитној активности, што потврђује и учешће субвенционисаних кредита у новоодобреним, које је током године просечно износило 17,1%.

Агрегатна тражња

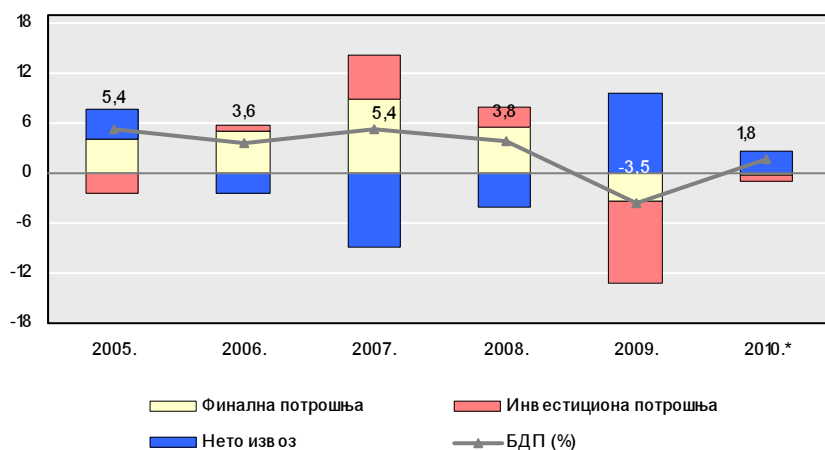
Према оцени Републичког завода за статистику, БДП Републике Србије је у 2010. години остварио раст од 1,8%.

Раст БДП-а био је одређен растом иностране тражње. Извоз је растао брже од увоза, што је довело до знатног смањења спољнотрговинског дефицита. Такво кретање резултирало је позитивним доприносом нето извоза расту БДП-а, који је био већи од негативног доприноса домаће тражње.

Домаћа тражња

Пад домаће тражње је у 2010. настављен, с тим што је био успорен у односу на 2009. годину. И финална потрошња и инвестиције су смањени, али у мањој мери него у претходној години. Успоравању пада финалне потрошње допринео је благи опоравак потрошње домаћинстава, као и успоренији пад потрошње државе. У оквиру инвестиционе активности, подједнак негативан допринос расту БДП-а имале су бруто инвестиције у фиксне фондове (како приватног сектора, тако и државе) и прираст залиха.

Графикон 1.3.8. Доприноси расту БДП-а – расходна страна
(у процентним поенима)

* На основу података о тромесечном БДП-у.

Извор: Републички завод за статистику и Народна банка Србије.

Нето екстерна тражња

Раст извоза у 2010. години био је знатно бржи од раста увоза, захваљујући пре свега глобалном економском опоравку. Највише су извожени храна, основни метали и хемијски производи, а најважнија извозна тржишта била су Италија, Босна и Херцеговина и Немачка. У оквиру увоза доминирала су средства за репродукцију.

Економска активност

Процењено је да је БДП у 2010. години остварио раст од 1,8% и да је НДВ повећана за 2,3%. Раст економске активности је резултат раста у сектору услуга (3,1%), пре свега саобраћаја, складиштења и веза. Поред тога, раст активности је забележен и у сектору финансијског посредовања и послова с некретностима. Сектор трговине на велико и мало такође бележи раст, пре свега по основу опоравка промета у трговини на мало у другој половини године.

Табела 1.3.3. Економска активност у 2010. години

	Стопе раста (у %)	Доприноси расту БДП-а (п.п.)
Бруто домаћи производ, у тржишним ценама	1,8	1,8
Пољопривреда, шумарство и рибарство	-1,5	-0,2
Вађење руда и камена	4,7	0,1
Прерађивачка индустрија	3,4	0,4
Производња ел. енергије, гаса и воде	-4,3	-0,1
Грађевинарство	-10,1	-0,3
Трговина на велико и мало и поправке мот. возила	1,3	0,1
Хотели и ресторани	-1,9	0,0
Саобраћај, складиштење и везе	6,9	1,1
Финансијско посредовање	6,9	0,3
Послови с некретностима и изнајмљивање	2,5	0,3
Остале услуге	-0,5	-0,1
Делатности – укупно	1,9	1,7
FISIM	5,7	0,2
Бруто додата вредност, у базним ценама	1,8	1,5
Порези минус субвенције на производе	1,7	0,3

Извор: Републички завод за статистику и Народна банка Србије.

У 2010. години је остварен опоравак у сектору индустријске производње, првенствено у области прерађивачке индустрије. Највећи позитиван допринос расту индустријске производње дали су производња основних метала, хемикалија и хемијских производа, прехранбених производа, металских производа и електричне опреме. Опоравак је регистрован и у сектору рударства, и то пре свега код експлоатације сирове нафте и природног гаса. Највећи негативан допринос расту индустрије дао је сектор снабдевања електричном енергијом, гасом и паром, што је последица благе зиме.

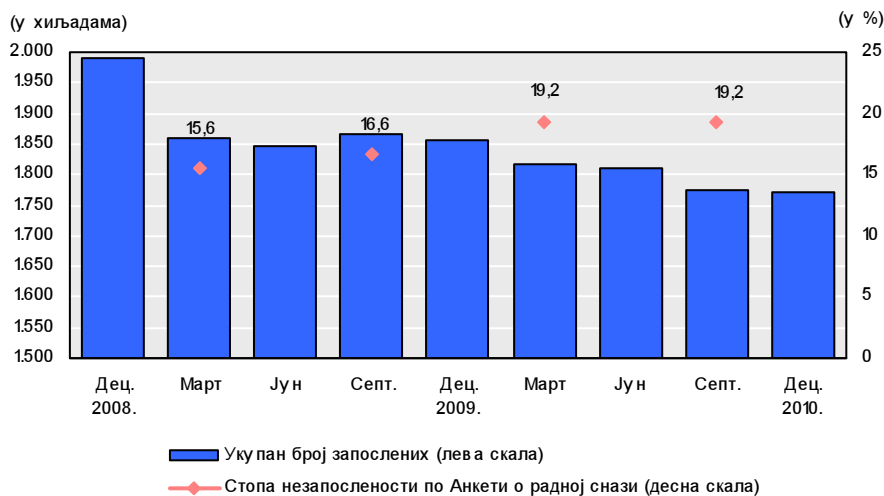
С друге стране, пад је, иако нешто мањи него у претходној години, забележила грађевинска активност. Неповољне временске прилике имале су за последицу смањен принос, односно пад у области пољопривредне производње.

Као резултат опоравка економске активности у 2010. години, негативан производни јаз је ублажен, али је и даље био изражен, што указује на наставак дезинфлаторног утицаја агрегатне тражње.

Зараде и запосленост

Укупне зараде су у 2010. години оствариле реални раст од 0,7% по основу реалног раста зарада у приватном сектору од 6,1%. Зараде у јавном сектору су реално смањене за 3,8%, као последица одлуке Владе да остану замрзнуте и у току 2010. године. Просечна нето зарада запослених у Републици Србији у 2010. години износила је 34.142 динара (око 330 евра). Спорији раст продуктивности од раста реалних бруто зарада резултирао је растом јединичних трошкова рада за 2,7%.

Графикон 1.3.9. Запосленост и стопа незапослености

Извор: Републички завод за статистику.

Према подацима Националне службе за запошљавање, број незапослених у децембру био је мањи за 852 лица у односу на децембар 2009. године. У исто време, према подацима Републичког завода за статистику, број запослених је био мањи за 86.538 лица, или 4,7%.

Стопа незапослености, према подацима Анкете о радној снази, повећана је са 16,6% у септембру 2009. на 19,2% у марту 2010. и на том нивоу је остала и у септембру. Стопа формалне запослености је смањена са 40,8% у септембру на 37,9% у септембру 2010, а стопа неформалне запослености са 20,6% на 19,6%.

Према Анкети, повећан је број незапослених који траже посао дуже од годину дана – њихово учешће у укупном броју незапослених је веће за 6,1 п.п. (са 65,5% на 71,6%). Погоршање услова на тржишту рада није могло да буде заустављено у 2010. години будући да је опоравак економске активности био и даље слаб.

Инфлациона очекивања

Током 2010. године забележено је повећање очекивања у погледу кретања инфлације у наредних 12 месеци код свих сектора обухваћених анкетом о очекиваној инфлацији¹², тако да су за крај 2011. године она била изнад горње границе дозвољеног одступања од циља за инфлацију.

У првој половини 2010. инфлациона очекивања за наредну годину дана кретала су се у границама дозвољеног одступања од циља. Међутим, у другој половини године долази до њиховог повећања и кретања изнад горње границе дозвољеног одступања од циља.

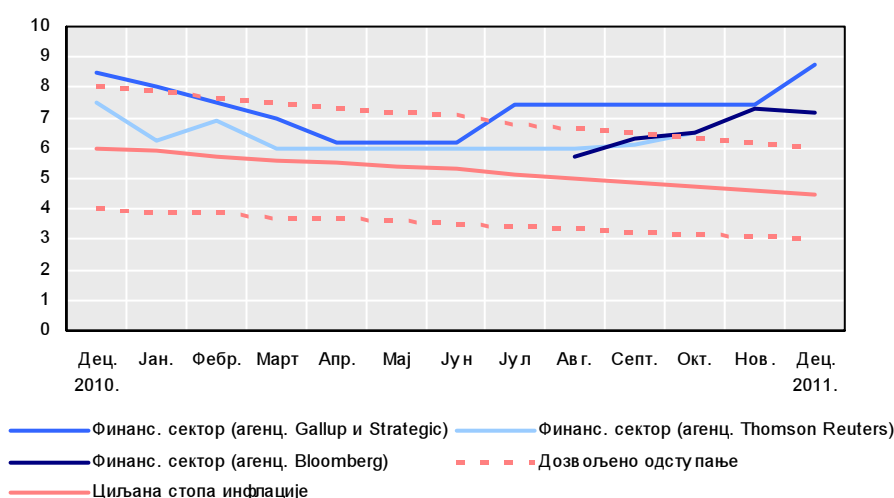
Према резултатима анкета агенција за истраживања (*Bloomberg, Thomson Reuters, Medium Gallup*), инфлациона очекивања финансијског сектора су на крају првог тромесечја била у паду у односу на крај 2009. године, да би се

¹² Анкета обухвата финансијски сектор, предузећа, становништво и синдикате.

током другог тромесечја стабилизовала на нивоу од око 6,0%. Насупрот томе, у сектору привреде, становништва и синдиката у првој половини године забележен је благ раст инфлационих очекивања.

Током друге половине године, инфлациона очекивања свих сектора су умерено повећана и поред високог раста потрошачких цена. Чињеница да инфлациона очекивања, иако изнад циља, нису порасла у већој мери била је одраз уверености економских учесника да је убрзање инфлације привремено, имајући у виду узроке инфлације и рестриктивне мере монетарне политике.

Графикон 1.3.10. Очекивана и циљана инфлација за наредну годину (у %)

Извор: Народна банка Србије.

Фискална политика

Консолидовани буџет у 2010. години је забележио дефицит од 136,7 млрд динара, односно 4,6% БДП-а. Укупно су остварени приходи у износу од 1.222,9 млрд динара, док су расходи (након ребаланса) на крају године износили 1.359,7 млрд динара. Дефицит је финансиран претежно домаћим задуживањем, што је за последицу имало ограничену експанзивност фискалне политике, тј. знатно мањи ефекат фискалне политике на тражњу. Тај ефекат проценили смо на 47,9 млрд динара, односно 1,6% БДП-а.

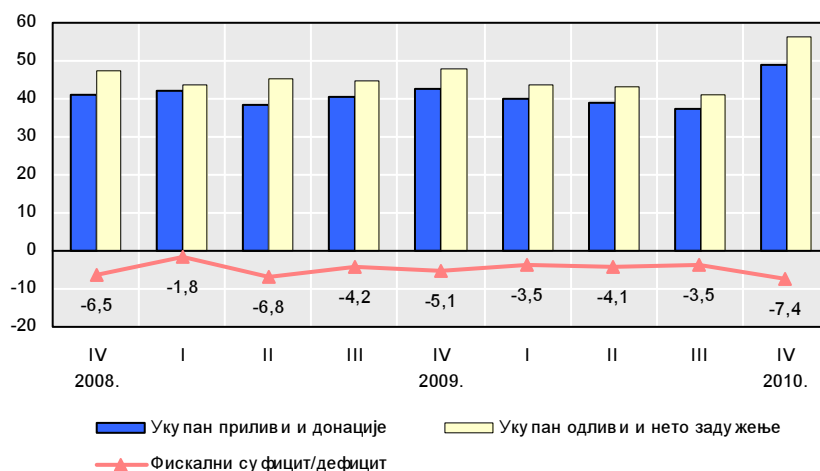
Тржишна вредност укупно емитованих записа током 2010. износила је 254,8 млрд динара, а стање дуга по овом основу је на крају године износило 164,6 млрд динара. Захваљујући емитовању трезорских записа, структура јавног дуга се и даље мењала у пожељном смеру – ка већој деноминацији у домаћој валути и по фиксним каматним стопама. Стање укупног јавног дуга је на крају године порасло на 12,2 млрд евра, односно 42,2% БДП-а, што представља пораст од високих 8,1 п.п. у односу на крај 2009. године.

Током 2010. године су, у оквиру Закона о буџетском систему, усвојена фискална правила која лимитирају ниво јавног дуга на 45% БДП-а (не

укључујући дуг по основу трошкова реституције), а фискални дефицит на 1% БДП-а годишње у средњем року, с дозвољеним краткорочним одступањима како би се омогућило вођење антицикличне фискалне политике¹³. Та правила би требало да допринесу стабилизацији јавног дуга.

Графикон I.3.11. Јавни приходи и расходи*
(у % БДП-а)

* Методологија ММФ-а.

Извор: Прерачунато на основу података Министарства финансија РС.

Кад су у питању фискални приходи, 2010. година је била релативно успешна, с обзиром на постепени опоравак привреде након економске кризе. У односу на 2009. годину, укупни приходи остварили су реалан раст од 3,8%. Најзначајнија категорија прихода – приходи од ПДВ-а – забележили су скроман реални раст (1,5%), док су осетнији реални раст остварили приходи од акциза (6,5%) и непорески приходи (23,6%).

Расходи су у 2010. години реализовани нешто испод плана (иако су уштеде остварене готово искључиво у категорији капиталних расхода). Услед замрзавања, плате и пензије су забележиле реални пад од 3,6%, док су капитални расходи остварили реални раст од 1,5%.

I. 4. Монетарна политика у 2011. години

Водећи рачуна да се инфлација у средњем року стабилизује око циља, Извршни одбор Народне банке Србије је почетком 2011. године наставио да предузима рестриктивне мере монетарне политике повећањима референтне каматне стопе, као и изменом одлуке о обавезној резерви којом је заустављен

¹³ Тако фискални дефицит у годинама рецесије може бити већи од циљаног, а у годинама експанзије мањи или се може остварити суфицит.

процес релаксације обавезне резерве. Опадање инфлације и њено враћање у границе дозвољеног одступања од циља у првој половини 2012. године ће у највећој мери бити резултат слабљења трошковних притисака на раст цена хране у случају уобичајено добре пољопривредне сезоне, ниске агрегатне тражње и предузетих мера монетарне политике. Пад премије ризика земље, повољнији кредитни рејтинг и раст учешћа страних инвеститора на домаћем финансијском тржишту резултирали су апрецијацијским притисцима, што ће допринети процесу смањења инфлације. Слична кретања забележена су и у другим источноевропским економијама с флексибилним девизним курсом. Пуни ефекти предузетих мера монетарне политике на инфлацију ће се тек испољити, а Народна банка Србије ће и у наредном периоду користити све инструменте које има на располагању да би се обезбедило враћање инфлације на циљ у средњем року.

Треба истаћи да Народна банка Србије је дели став с Владом да су неопходне системске мере и активности чији је циљ стабилизација тржишта хране. Стабилизација тог тржишта би омогућила да се избегну нагле промене карактера монетарне политике због снажних флуктуација инфлације и инфлационих очекивања, што би допринело макроекономској стабилности, као и расту економске активности и запослености.

Монетарна политика Народне банке Србије у 2011. години спроводиће се према Програму који је Извршни одбор Народне банке Србије утврдио крајем 2010. године.¹⁴

¹⁴ Одлука о утврђивању програма монетарне политике Народне банке Србије у 2011. години, „Службени гласник РС“, бр. 95/2010.

II. СТАБИЛНОСТ ФИНАНСИЈСКОГ СИСТЕМА

II.1. Функција финансијске стабилности

Институционализација функције финансијске стабилности у оквиру Народне банке Србије започета је у виду пројекта од 2007. године. Изменама и допунама Закона о Народној банци Србије, које су ступиле на снагу 1. јула 2010. године, Народној банци Србије је, у оквиру њене надлежности, поверена функција утврђивања и спровођења, активности и мера ради очувања и јачања стабилности финансијског система. На тај начин је створен регулаторни основ да Народна банка Србије прихвати активну улогу у очувању и јачању стабилности финансијског система земље. Такво законско решење у складу је с решењима из упоредног права, која функцију очувања финансијске стабилности најчешће поверавају централној банци.

Од посебног је значаја то што је поменутих изменама и допунама Закона поверено Народној банци Србије обликовање макропруденцијалних инструмената (мера), које за свој предмет имају финансијски систем у целини. Доношење тих мера је у надлежности Извршног одбора Народне банке Србије. С обзиром на то да се међународни стандарди у овом сегменту убрзано развијају, биће уобличен основни сет мера које би Народна банка Србије требало да узме у обзир при креирању макропруденцијалне политике.

II.2. Очување финансијске стабилности

Највећи изазов за очување финансијске стабилности у 2010. години био је престанак важења тзв. Бечког споразума и неизвесност око продужења програма државних субвенција, који су били међу главним факторима очувања финансијске стабилности путем одржавања кредитне активности банака и стабилизације платнобилансних позиција, с обзиром на релативно велике субординиране дугове према матицама у земљама које су такође биле у великој мери погођене кризом.

Банкарски сектори југоисточне Европе релативно брзо су се опоравили у смислу профитабилности, будући да су приноси на активу и капитал практично преполовљени током 2008. године, што је резултирало променом перцепције међународних институција ситуације и перспектива региона. Наиме, тржишта у развоју су током 2010. године била издвојена као кључни носиоци раста глобалне економије, док се очекивало да ће за опоравак великих и развијених светских тржишта (у смислу враћања на тренд стабилног дугорочног раста) бити потребно много више времена. У таквим околностима, већ је након ревизије Бечког споразума у априлу 2010. било очигледно да неће доћи до већег одлива средстава.

Израда Закона о заштити корисника финансијских услуга, који прописује примену добре пословне праксе на тржишту финансијских услуга, допринеће очувању и изградњи поверења грађана у финансијски систем. Уређена и јасна правила о обавезама и одговорностима на финансијском тржишту допринеће ефикасности тог тржишта, што представља један од основних предуслова очувања стабилности финансијског система, као законске функције Народне банке Србије.

II.3. Стање финансијског система

Ризици из међународног окружења

Иако је у периоду од 2008. до 2009. године предвиђан постепени, али релативно брз опоравак од економске кризе, резултати, као и очекивања светске јавности указивали су на то да ће процес опоравка не само трајати дуже него што је иницијално очекивано, него и да би могло чак доћи до другог таласа кризе, пре свега у земљама чија је економска ситуација и даље релативно неизвесна (попут Шпаније, Португалије и у мањој мери Италије).

Из домаће перспективе, то је било веома важно будући да је на крају 2010. године истицао Бечки споразум, којим је обезбеђен минимум изложености страних банака присутних на српском тржишту према Србији. Међутим, иако је ревизијом тог споразума остављена могућност потписницама споразума да укупну изложеност смање на 80% у односу на иницијално договорено стање на дан 31. децембра 2008, до краја 2010. године изложеност не само да није смањена него је и повећана за око 3% у односу на првобитно договорени износ, а 28,9% у односу на накнадно договорени износ.

Један од главних ризика идентификованих у међународним оквирима јесте ризик од промене цена државних обвезница (*sovereign risk*) (који се односи и на поскупљење извора финансирања држава) због смањења, или очекиваног смањења, кредитног рејтинга појединих држава. Када је то у питању, финансијски сектор Србије је у повољном положају пошто финансијске институције у земљи нису изложене државним обвезницама земаља „под лупом“. Ризик ће се ипак одразити на банкарски сектор преко последичног смањења рејтинга матичних банака у тим земљама, с обзиром на то да је већина кредитних линија које користе наше банке, као и датих гаранција за поједине посебно значајне пласмане, обезбеђена директно од матица. Поред тога, тај ризик би се могао индиректно неповољно одразити на нефинансијски део тржишта кроз евентуална поскупљења новог задуживања – путем прекограничних кредита, који и даље имају веома значајан удео у кредитирању привреде (на крају 2010. године 9,6 млрд евра, у односу на

Табела II.3.1. Кредитна активност банкарског сектора
(у млн динара)

	31. 12. 2006.	31. 12. 2007.	31. 12. 2008.	31. 12. 2009.	31. 12. 2010.
Становништво	195,222	301,328	393,684	419,904	524,634
Привреда	315,929	431,169	534,128	622,200	776,819
Јавна предузећа	15,896	15,945	21,071	44,947	65,698
Остало	50,427	109,387	119,714	114,223	264,790
Укупно	577,474	857,829	1,068,597	1,201,274	1,631,941

7,4 млрд евра домаћег кредитног портфела привреди), при чему, уз 100 млн евра краткорочног дуга, велики део дугорочних кредита доспева у наредној години, па треба очекивати рефинансирање (*roll over*) задужења по знатно неповољнијим условима.

Финансијски систем

Финансијски систем Србије је и даље веома стабилан и отпоран на потенцијалне шокове, како интерне тако и из економског окружења. Основни изазов за банке и даље остаје ограничена могућност коришћења великог раста и у погледу обима и у погледу разноврсности финансијских производа и нереално је очекивати да ће се ситуација у том погледу у наредном периоду знатније променити. У току целог посткризног периода капиталне резерве, створене захваљујући конзервативном пруденцијалном и контрацикличном концепту супервизије, биле су више него довољне да покрију све додатне, кризом изазване губитке, као и да пошаљу јасан сигнал да стабилност банкарског система ниједног тренутка није доведена у питање. Тиме је остварен кључни допринос јачању поверења корисника, као и јачању стабилности финансијског система, пре свега банкарског сектора, што је видљиво и у чињеници да је у години повећања незапослености и успореног раста привредне активности остварено повећање депозита привреде и становништва од 200 млрд динара (или 15,6%), од чега се 26 млрд динара односи на дугорочне орочене депозите становништва (раст од 62,5%).

Кредитна активност у 2010. години указује на постепени излазак из периода релативно успореног раста забележеног у претходним годинама. Позитиван аспект кредитног раста је чињеница што се у апсолутном расту кредита привреди од 154 млрд динара чак 70 млрд, или 45%, односи на инвестиционе кредите.

Табела II.3.2. Стопе раста кредитне активности
(година на годину, %)

	31. 12. 2007.	31. 12. 2008.	31. 12. 2009.	31. 12. 2010.
Становништво	54,4	30,6	6,7	24,9
Привреда	36,5	23,9	16,5	24,9
Јавна предузећа	0,3	32,1	113,3	46,2
Остало	116,9	9,4	-4,6	131,8
Укупно	48,5	24,6	12,4	35,9
Стопа депрецијације	0,3	11,8	8,2	10,0

Табела II.3.3. Депозити банкарског система

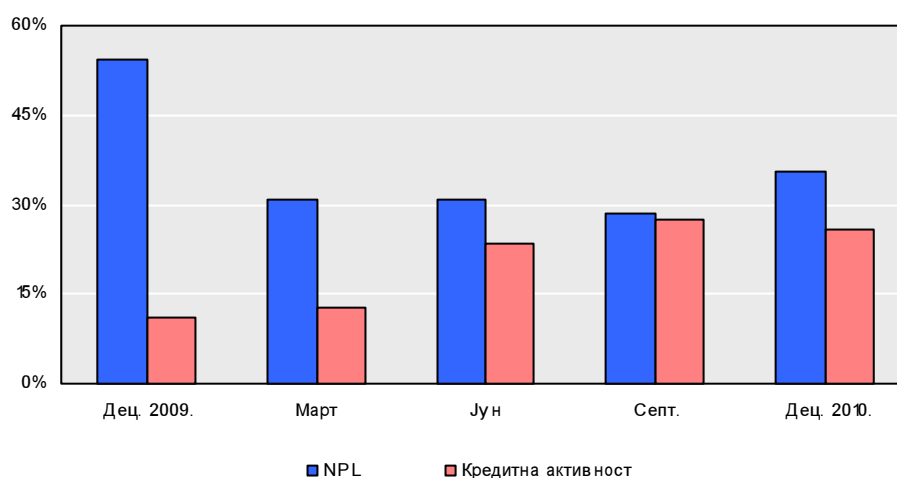
(у млн динара, %)

	31. 12. 2006.	31. 12. 2007.	31. 12. 2008.	31. 12. 2009.	31. 12. 2010.
Становништво	294.269	428.220	466.956	627.544	792.482
Орочени	163.683	267.113	289.523	420.779	570.788
Дугорочни	47.127	56.174	31.192	38.590	62.703
Раст (у %)		19,2	-44,5	23,7	62,5
Укупно	666.290	960.161	1.024.708	1.301.235	1.504.761

Табела II.3.4. Удео NPL у укупним кредитима

(у %)

	31. 12. 2008.	31. 12. 2009.	31. 12. 2010.
Привреда	14,97	20,88	21,85
Становништво	7,35	8,12	7,85
Укупно	11,28	15,69	16,92

Графикон II.3.1. Годишње стопе раста NPL и кредитне активности

Извор: Народна банка Србије

Такав тренд се истовремено позитивно одразио на квалитет портфеља. Поред тога што су годишње стопе раста NPL биле у паду у односу на претходну годину, уз повећане стопе раста кредитне активности смањен је gap између кредитне активности и NPL на годишњем нивоу, што се може тумачити као још један од показатеља постепеног изласка из кризног периода.

На тржиштима небанкарског финансијског сектора, који обухвата осигуравајућа друштва и добровољне пензијске фондове, стање се није знатније мењало током 2010. године. Као што је већ познато, ови сектори су још увек у процесу развоја (код осигурања, то се односи на животно осигурање), па су као такви највише изложени кризом индукованом успореном расту. Међутим, оно што 2010. годину издваја у односу на претходни период јесте појава нових инвестиционих могућности на тржишту, у виду корпоративних обвезница и дугорочних државних трезорских записа, што представља позитиван сигнал развоја тржишта капитала у Србији као предуслова функционалности осигурања и добровољних пензијских фондова.

III. ДЕВИЗНА ПОЛИТИКА И УПРАВЉАЊЕ ДЕВИЗНИМ РЕЗЕРВАМА

III.1. Девизна политика

*Регулаторне активности из области девизног пословања
и кредитних послова са иностранством*

У 2010. години Народна банка Србије је, у сарадњи с Министарством финансија, окончала рад на изради Нацрта закона о изменама и допунама Закона о девизном пословању, који је Влада усвојила 31. децембра и доставила Скупштини на усвајање.

Најзначајније новине из надлежности Народне банке Србије у Нацрту закона су следеће:

- укинут је рок за наплату извоза и за увоз који је унапред плаћен, тако да ће се ови послови обављати у року који се уговори са инопартнером, с тим што ће се након годину дана ти послови сматрати кредитним пословима са иностранством и евидентирати код Народне банке Србије;

- омогућено је динарско кредитирање резидената од стране међународних финансијских организација, развојних банака или финансијских институција чији су оснивачи стране државе под условима и на начин који пропише Народна банка Србије, с тим што ће се ови послови сматрати кредитним пословима са иностранством;

- омогућено је пребијање дуговања и потраживања резидената по спољнотрговинским пословима и кредитним пословима са иностранством под условима и на начин који пропише Влада;

- резиденту огранку страног правног лица као облику директне инвестиције омогућено је да од нерезидента оснивача узима субординиране кредите и зајмове с роком доспећа преко пет година, који такође представљају облик директне инвестиције;

- домаћој банци омогућено је да учествује у синдицираном финансијском кредиту који група страних инвеститора одобрава резиденту, независно од намене таквог кредита, уколико њено учешће није мање од 10% укупног износа синдицираног кредита. Банка ће моћи да купује од нерезидента и

продаје нерезиденту потраживање по основу учешћа у синдицираном финансијском или робном кредиту;

- резиденту правном лицу које је Република Србија основала посебним законом ради финансирања извоза омогућено је да кредитне послове са иностранством обавља у складу с тим законом;

- регулисани су сви гаранцијски послови тако што ће, осим банака, и домаћа правна лица моћи да дају и прибављају јемства од нерезидената по спољнотрговинским пословима и по било ком послу између два резидента правна лица у Републици Србији;

- Народна банка Србије ће водити јединствени регистар девизних рачуна, аналогно регистру који већ води за динарске рачуне привредних субјеката, у складу с подзаконским актом који ће донети на основу овлашћења из закона који уређује девизно пословање.

У току 2010. године Народна банка Србије је изменила подзаконска акта из области девизног пословања на следећи начин:

- укинута је обавеза да привредни субјекти, уз захтев за издавање одобрења за држање девиза код стране банке, достављају Народној банци Србије потврду о евидентирању инвестиционих радова у иностранству с обзиром на то да је Министарство економије и регионалног развоја укинуло пропис по коме је издавало ту потврду;

- омогућено је Министарству унутрашњих послова да, ради реализације међународне полицијске сарадње, врши уплату ефективног страног новца на свој девизни рачун код Народне банке Србије;

- укинута је обавеза да банке прибављају документацију од својих клијената када за њих врше плаћања према иностранству, осим уколико је другим прописима предвиђена обавеза подношења документације.

III.2. Управљање девизним резервама

Девизним резервама Народне банке Србије управљало се у складу са Смерницама за управљање девизним резервама Народне банке Србије за 2010. годину, које је усвојио Монетарни одбор Народне банке Србије¹⁵. Основни критеријуми и принципи по којима се врши управљање девизним резервама су сигурност и ликвидност.

Смерницама се одређује глобални оквир за инвестирање, тј. одређују се дозвољени инструменти, дозвољене институције и лимити који се односе на пласмане. У складу с тим принципима, средства се пласирају код првокласних институција (углавном централних банака) у првокласне инструменте (ХоВ), и то тако да могу бити повучена и расположива за плаћања према иностранству дозвољена Законом (плаћања обавеза Народне банке Србије и државних органа), као и за интервенције на девизном тржишту.

¹⁵ У складу са Законом о изменама Закона о Народној банци Србије („Службени гласник РС“, бр. 44/2010), Извршни одбор, као орган Народне банке Србије, преузео је сва овлашћења Монетарног одбора.

Током 2010. године је, у складу са Смерницама, вршено инвестирање девизних резерви у евро, амерички долар, британску фунту и канадски долар, и то у следеће финансијске инструменте кредитног рејтинга AAA:

- првокласне краткорочне и дугорочне државне ХоВ најразвијенијих земаља (*Bills, Notes u Bonds*) рочности до десет година;
- обвезнице најразвијенијих земаља емитоване у име државе које нису деноминоване у домаћој валути (*Sovereign*) рочности до три године;
- обвезнице међународних финансијских институција (*Supranational*) рочности до три године;
- обвезнице федералних јединица развијених земаља (*Subnational-Municipal*) рочности до три године;
- обвезнице финансијских институција с подршком државе (*Agency*) рочности до три године;
- обвезнице емитоване на бази квалитетног колатерала (*EUR Covered Bonds*) рочности до три године.

У складу с принципом сигурности, девизне резерве су такође пласиране у краткорочне депозитне пласмане код централних банака, међународних финансијских институција и код првокласних иностраних банака минималног композитног кредитног рејтинга AA, на основу оцене о кредитном рејтингу водећих светских рејтинг агенција (*Moody's Investors Servic u Standard & Poor's*).

У складу с принципом ликвидности, ради благовременог измирења обавеза Народне банке Србије и државе према иностранству, девизне резерве су једним делом пласиране у краткорочне ХоВ и краткорочне депозите.

Кретање и узроци промена девизних резерви

Девизне резерве Народне банке Србије су на дан 31. децембра 2010. године износиле 10.002,0 млн евра (13.309,6 млн долара) и биле су мање за 599,9 млн евра, или 5,7%, у односу на крај 2009. Такав ниво је обезбеђивао покривеност новчане масе М1 од 416,6%, покривеност краткорочног дуга од 546,4% и око 8,1 месец увоза робе и услуга.

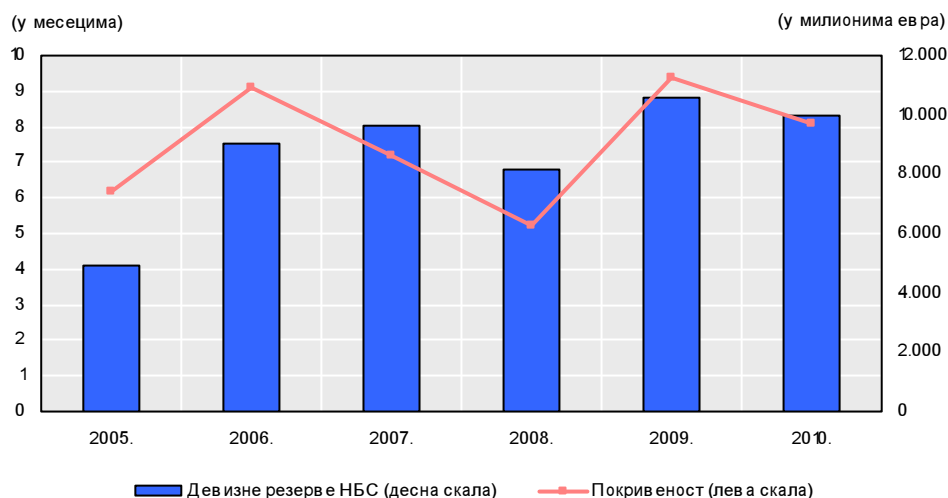
У току године, по основу коришћења кредита за Републику Србију преко девизних резерви Народне банке је остварен укупан прилив од 994,3 млн евра, и то од: ЕИБ 261,3 млн евра (за развој малих и средњих предузећа, град Београд, обнову путева и мостова и општинску и регионалну инфраструктуру), владе Руске Федерације 157,5 млн евра (за макрофинансијску подршку буџету), Светске банке 140,6 млн евра (за развој јавних финансија, приватног и финансијског сектора), Еурофиме 6,3 млн евра и од банака у земљи и иностранству 428,6 млн евра (за потребе финансирања буџетског дефицита).

По основу коришћења кредита од ММФ-а остварен је укупан прилив од 344,1 млн евра.

Банке су у 2010. по основу обавезне резерве нето издвојиле 328,8 млн евра, док су по овом основу у 2009. години нето издвојиле 678,0 млн евра.

По основу обављања привременог платног промета с Косовом и Метохијом, према Закону о привременом обављању одређених послова платног

Графикон III.2.1. Покривеност увоза девизним резервама

Извор: Народна банка Србије.

промета на територији СРЈ¹⁶ (по коме су банке обавезне да девизни прилив који остваре резиденти у пословању с Косовом и Метохијом продају Народној банци Србије), остварен је девизни прилив у износу од 270,4 млн евра.

Девизни прилив по основу донација износио је 131,1 млн евра, према 109,5 млн евра у претходној години, од чега је макрофинансијска помоћ Европске уније износила 50,0 млн евра.

По основу приватизације, преко девизних резерви Народне банке Србије остварен је прилив активирањем три гаранције, након раскида уговора за продају предузећа, у укупном износу од 4,6 млн евра.

Из девизних резерви Народне банке Србије је по основу интервенција на девизном тржишту исплаћено 2,3 млрд евра ради ублажавања прекомерних дневних осцилација курса и/или стимулисања обима промета.

За измирење доспелих обавеза према инокредиторима у току 2010. године из девизних резерви Народне банке Србије је исплаћено 394,0 млн евра, а по основу исплате старе девизне штедње и Зајма за привредни развој Србије 228,9 млн евра.

Нето инострана актива

Народна банка Србије је у 2010. години испунила критеријуме везане за минимални износ нето иностране активе Народне банке Србије, договорене и дефинисане Техничким меморандумом о разумевању с ММФ-ом.

¹⁶ „Службени лист СРЈ“, број 9/2001.

Нето иностранна актива Народне банке Србије је у 2010. години смањена за 1.415 млн евра и крајем године је износила 5.073 млн евра (прерачунато по курсу од 31. децембра 2010. године).

Нето иностранна актива је крајем децембра износила 4.944 млн евра прерачунато по програмском курсу¹⁷ по коме се пратило извршење програма ММФ-а, чиме је критеријум извршења нето иностране активе¹⁸ премашен за 944 млн евра (за крај децембра доња граница је износила 4.000 млн евра).

Структура и профитабилност девизне активе

У структури девизних резерви током 2010. године и даље су веће учешће имале ХоВ у односу на средства на рачунима у иностранству, и то из разлога повећања сигурности и ликвидности девизних резерви у условима светске финансијске и економске кризе. Структуру девизних резерви чиниле су следеће класе активе: иностране ХоВ 83,9% (8.390,9 млн евра) према 76,8% претходне године, средства на рачунима у иностранству (депозити и текући рачуни Народне банке Србије) 9,7% (970,1 млн евра) према 17,9% претходне године, злато 4,5% (447,1 млн евра), ефективни страни новац 1,9% (191,6 млн евра) и SDR 0,02% (2,2 млн евра).

Кад је реч о инвестирању у иностране ХоВ (у оквиру четири портфолија обвезница: EUR, USD, GBP и CAD), учешће државних обвезница је повећано у односу на друге ХоВ (међународних финансијских организација, агенција и др. обвезница). Због финансијске кризе на тржиштима широм света, депозити су и током 2010. године пласирани пре свега код централних банака и банака с високим кредитним рејтингом уз краћу рочност.

По основу камата на депозите, СПВ, рачуне по виђењу и текуће рачуне Народна банка Србије је у току 2010. године приходовала 2,5 млн евра. У истом периоду, по основу купона на ХоВ приходовала је 180,0 млн евра.

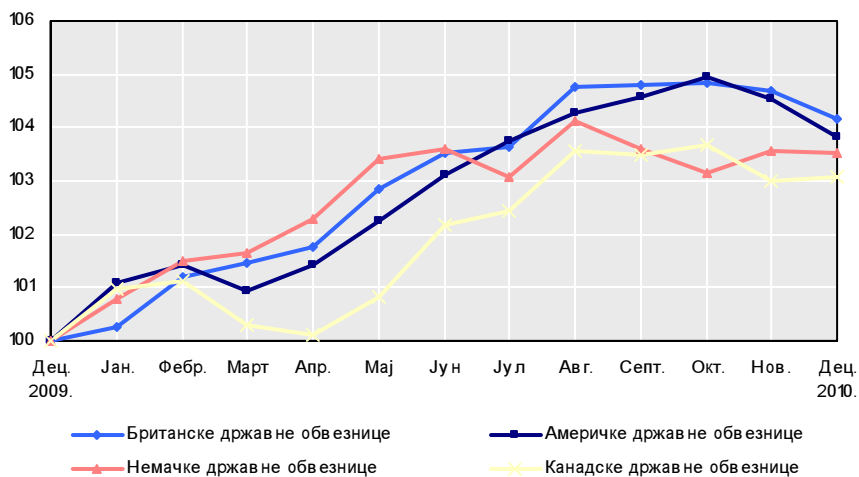
Управљање ризицима

Народна банка Србије је и у 2010. години остала доследна опредељењу одржавања ризика свог портфолија на веома ниском нивоу, који омогућава очување високог степена сигурности и ликвидности чак и у екстремно тешким условима на финансијским тржиштима.

¹⁷ Курсна листа НБС бр. 46, од 11. марта 2009. године.

¹⁸ За крај марта 2010. програмски циљ за доњу границу нето иностране активе износио је 4.000 млн евра, док је остварено 6.103 млн евра, за крај јуна циљ је био 4.900 млн евра, а остварено је 5.442 млн евра и за крај септембра циљ је био 4.600 млн евра, а остварено је 5.003 млн евра, према документу ММФ-а „Писмо о намерама и Технички меморандум о разумевању“ од 9. децембра 2010.

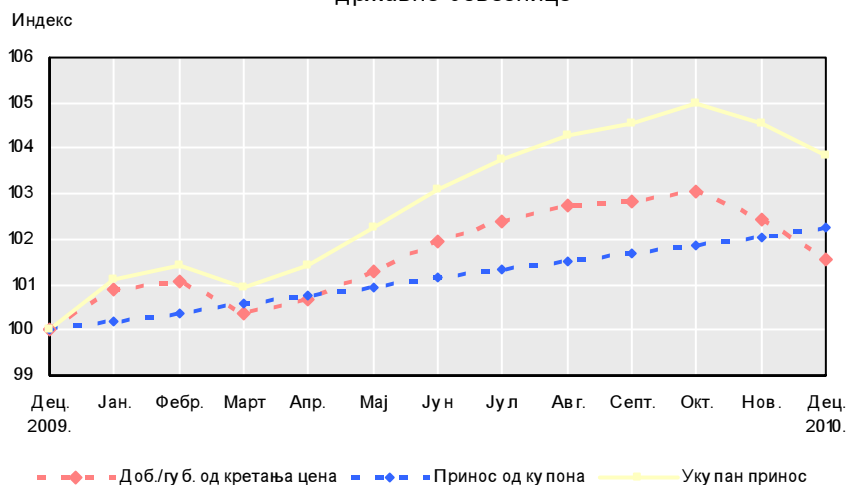
Графикон III.2.2. Индекс државних обвезница у оригиналној валути

Извор: JP Morgan и Народна банка Србије.

Глобални опоравак економске активности у 2010. години био је слаб да би се остварило повећање стопа приноса. Стопе приноса су наставиле да падају и то нарочито у прва три тромесечја, док су се у последњем тромесечју мало опоравиле. Расле су једино стопе приноса на канадске државне обвезнице за рочности до три године. Највећи појединачни принос у оригиналним валутама било је могуће остварити улагањем у британске и америчке државне обвезнице.

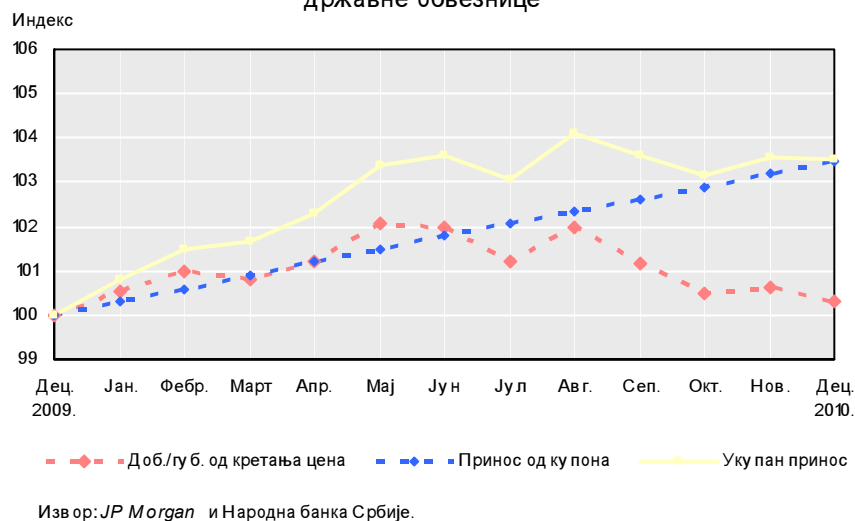
Графикон III.2.3. Структура укупног приноса на америчке државне обвезнице

Извор: JP Morgan и Народна банка Србије.

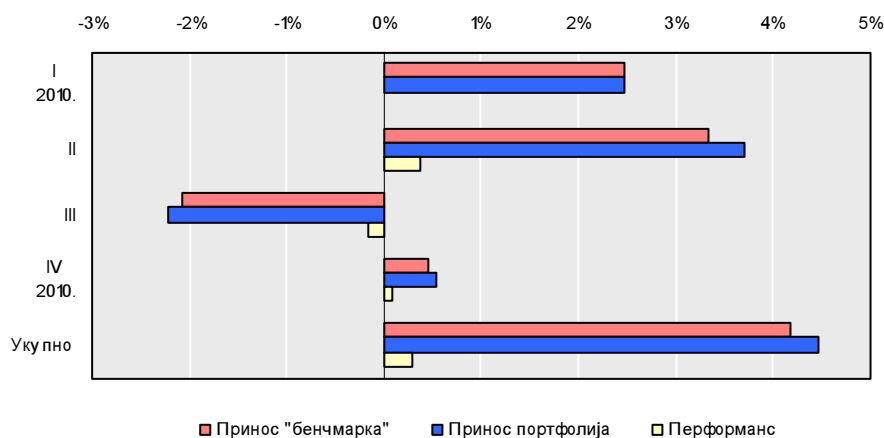
Евро је у 2010. години ослабио у односу на све остале валуте у портфолију Народне банке Србије: у односу на амерички долар за 6,9%, у односу на британску фунту за 3,5%, а у односу на канадски долар за 12,3%, чиме је канадски долар другу годину заредом добио највише на вредности у односу на остале валуте у портфолију.

Графикон III.2.4. Структура укупног приноса на немачке државне обвезнице

Због смањења стопа приноса (раста цена обвезница) и слабљења евра, принос укупног портфолија био је позитиван и износио је 4,5% на годишњем нивоу (прерачунат у евре), пре свега због позитивних приноса у оригиналним валутама у сва четири портфолија Народне банке Србије.

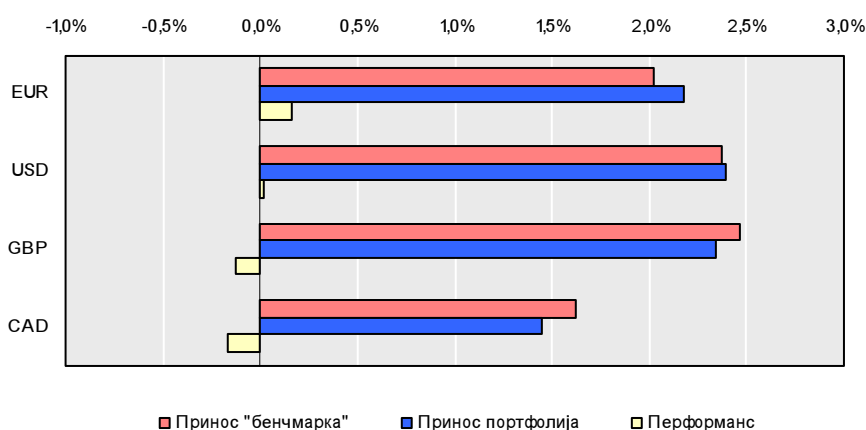
Графикон III.2.5. Укупан принос портфолија и "бенчмарка" прерачунат у евре

Структура инвестиционог портфолија по врстама активе, као и валутна структура, биле су у складу са усвојеним Општим и Оперативним смерницама за управљање девизним резервама Народне банке Србије за 2010. годину.

Народна банка Србије је током 2010. инвестирала у високо ликвидне обвезнице с ниским тржишним и кредитним ризиком (AAA рејтинг), док је ризик промене међувалутних односа неутрализован у великој мери

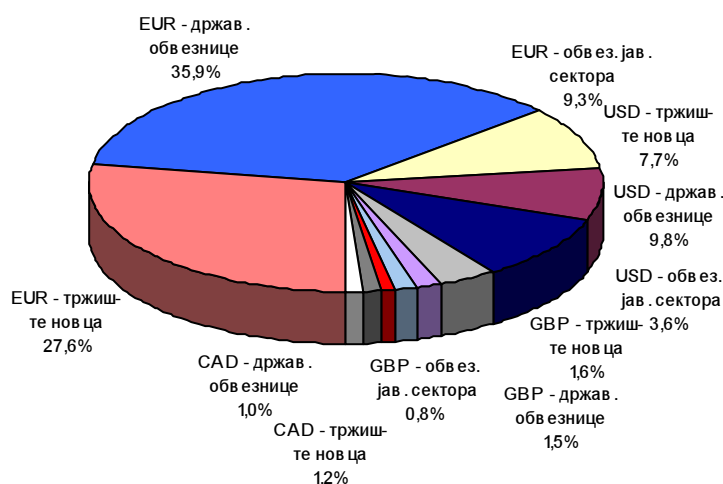
Графикон III.2.6. Принос портфолија и "бенчмарка" у оригиналној валути

Извор: Народна банка Србије.

усаглашавањем валутне структуре активе и пасиве Народне банке Србије. О томе сведочи и просечан месечни *Value-at-Risk* портфолија Народне банке Србије за 2010. годину и *stress test*. Наиме, применом методе VaR утврђено је, са 95% вероватноће, да портфолио не би требало на месечном нивоу да изгуби више од 1,2% у еврима. Такође, у случају неочекиваних повећања тржишних каматних стопа за 1,0% (*stress test*) портфолио у еврима би реаговао губитком од око 1,5%, а портфолио у доларима губитком од 1,6%.

Графикон III.2.7. Структура инвестиционог портфолија (на дан 31. 12. 2010. године)

Извор: Народна банка Србије.

Народна банка Србије је, с циљем смањења кредитног ризика због кризе на светским финансијским тржиштима, утврдила високе критеријуме за инвестирање. На основу извршених анализа сачињен је предлог за инвестирање у банке чији је минимални композитни рејтинг AA и дефинисан је горњи лимит од 200 б.п. петогодишњег CDS спреда¹⁹ за банку. За хартије које немају пуну гаранцију државе одређен је горњи лимит од 200 б.п. спреда у односу на државне хартије исте рочности. Поред финансијских показатеља

из биланса банака, свакодневно су праћени и други показатељи кредитног ризика као што су TED спред и LIBOR-OIS спред²⁰.

Сви остали показатељи – варијабилност вишка приноса (енгл. *tracking error*), контролно тестирање VaR-a и кредитни лимити по инокореспондентима – били су током 2010. године у прописаним оквирима, дефинисаним Општим и Оперативним смерницама за управљање девизним резервама Народне банке Србије.

Очекивања су да ће даља финансијска нестабилност у појединим чланицама еврозоне, као и утицај другог дела програма тзв. квантитативног попуштања на америчко тржиште (пре свега на инфлацију и незапосленост), имати одлучујући значај у погледу кретања и у 2011. години.

III.3. Планови за 2011. годину

Девизна политика

У року од шест месеци од усвајања Закона о измена и допунама Закона о девизном пословању, израдиће се подзаконски прописи за спровођење одредаба закона чије је предлагање у надлежности Народне банке Србије. Припремиће се и презентација прописа ради упознавања банака и привредних субјеката с најзначајнијим изменама, која ће се реализовати у сарадњи са Удружењем банака Србије и Привредном комором Србије.

У оквиру пројекта „Јачање институционалних капацитета Народне банке Србије“, а с циљем израде стратегије даље либерализације кретања капитала, представници Народне банке Србије ће се кроз посете експерата централних банака Аустрије, Кипра и Мађарске, као и кроз посете централним банкама Аустрије и Словеније, упознати са искуствима тих земаља.

Управљање девизним резервама

У оквиру пројекта „Јачање институционалних капацитета Народне банке Србије“, за област Управљање девизним резервама предвиђене су две активности – *gap* анализа и увођење фјучерса на обвезнице. С тим у вези биће израђен, на основу листе препорука експерата ЕЦБ-а, акциони план, који ће бити представљен експертима централних банака Француске и Мађарске током студијске посете централној банци Мађарске средином јуна. Акциони план ће дефинисати начин и динамику реализације прихваћених препорука, у складу с приоритетима Народне банке Србије за кратак, средњи и дуги рок.

¹⁹ CDS спред (*Credit Default Swap*) представља тржишни индикатор ризика; укључује вероватноћу банкрота издаваоца онако како је тржиште оцењује. CDS спред се често показује као бољи показатељ кредитне миграције него што би то били рејтинзи кредитних агенција, будући да реагује моментално и резултат је процене великог броја учесника на тржишту.

²⁰ TED спред представља разлику између каматних стопа на међубанкарске зајмове и краткорочни амерички државни дуг (*T-Bill*). Индикатор је очекиваног кредитног ризика у економији, а користи се као мера финансијске снаге банака. LIBOR-OIS спред је разлика између OIS (*Overnight Index Swap*) и LIBOR (*London InterBank Offered Rate*) стопе. Важна је мера ризика и ликвидности на тржишту новца и многи га сматрају јаким индикатором потреса на тржишту новца.

IV. КОНТРОЛА ПОСЛОВАЊА БАНАКА

IV.1. Банкарски сектор

Током 2010. године структура финансијског сектора у делу који је под супервизијом Народне банке Србије није се битније променила. Удео билансне суме тих финансијских организација у БДП-у је износио 92,9%²¹.

Табела IV.1.1. Структура финансијског система

	31. децембар 2009.			31. децембар 2010.		
	Број	Билансна сума (у млрд динара)	Учешће (у %)	Број	Билансна сума (у млрд динара)	Учешће (у %)
Банкарски сектор	34	2.160,4	90,8	33	2.533,5	91,8
Даваоци финансијског лизинга	17	111,3	4,7	17	98,8	3,6
Друштва за осигурање	26	99,2	4,2	26	117,1	4,2
Добровољни пензијски фондови	10	7,2	0,3	8	9,8	0,4
Укупно	87	2.378,1	100,0	85	2.759,2	100,0

Извор: Народна банка Србије.

Банкарски сектор и даље има доминантну улогу у финансијском систему Србије, са учешћем од 91,8% у укупној билансној суми финансијског сектора под надзором Народне банке Србије, и представља кључни фактор његове стабилности.

Тренд смањења броја запослених лица у банкарском сектору започет у 2009. години је настављен. На крају 2010. године у радном односу је било 29.887 лица, што је за 1.295 лица мање него на крају 2009.

²¹ На основу процене БДП-а Народне банке Србије.

Структура банкарског сектора

Билансна сума банкарског сектора је дан 31. децембра 2010. износила 2.533.530 млн динара, што значи да је у поређењу са 31. децембром 2009. повећана за 373.119 млн динара, или 17,3%.

У 2010. години је укупан број банака које послују у Републици Србији смањен са 34 на 33, по основу припајања Привредне банке Панчево Банци Поштанској штедионици Београд. Измењена је такође власничка структура појединих банака, и то: Косовско-Метохијска банка из Звечана²² је, докапитализацијом од стране Дунав осигурања а.д.о. Београд, постала банка у већинском (директном или индиректном) државном власништву, док је Cреду банка из Крагујевца докапитализована од стране Nove Kreditne Banke из Марибора, чиме је стекла статус банке у већинском власништву страних акционара (претходно банка с претежно приватним домаћим капиталом). У току првог тромесечја је и Findomestic банка прешла у већинско власништво BNP Paribas групе, чиме се укључила у категорију банака у власништву француских акционара (претходно у власништву италијанских акционара).

Највећи број банака има билансну суму од 10 до 50 млрд динара, с тим што се код прве две банке по висини билансне суме налази четвртина укупне билансне суме банкарског сектора.

Табела IV.1.2. Распоред банака по вредности билансне суме

Билансна сума	31. децембар 2009.		31. децембар 2010.	
	Број банака	Билансна сума (у млн динара)	Број банака	Билансна сума (у млн динара)
Преко 100.000	7	1.237.867	8	1.564.312
Од 50.000 до 100.000	7	505.533	8	586.706
Од 10.000 до 50.000	13	381.775	12	354.238
До 10.000	7	35.236	5	28.274
Укупно	34	2.160.411	33	2.533.530

Извор: Народна банка Србије.

На крају 2010. године у банкарском сектору Србије била је 21 банка у већинском власништву страних акционара, четири банке с претежно приватним капиталом и осам банака у већинском власништву Републике Србије²³.

Током године забележене су промене, посебно у делу капитала, у власничкој структури банкарског сектора. Банке у власништву страних акционара су смањиле учешће за 2 п.п., а државне су га у истом проценту повећале. Од банака у страном власништву највеће учешће у укупној активи сектора имају банке у власништву акционара из Италије и Аустрије, са по 21% и 18% укупног учешћа, затим из Грчке, са 17%, Француске, са 8%, и остале земље (њих седам) са укупно 9% учешћа.

²² Банка је у октобру 2010. године променила назив у Дунав банка а.д. Звечан.

²³ Република Србија је већински власник или појединачно највећи акционар.

Табела IV.1.3. Власничка структура банкарског сектора

	2010.			
	Билансна сума (у млн динара)	Учешће (у %)	Капитал (у млн динара)	Учешће (у %)
Домаће банке:	670.859	26,5	144.687	29,1
– државне	453.828	17,9	86.811	17,5
– приватне	217.031	8,6	57.876	11,6
Стране банке	1.862.671	73,5	353.280	70,9
Укупно	2.533.530	100,0	497.967	100,0

Извор: Народна банка Србије.

Структура пасиве и активе банкарског сектора

Структура пасиве

У структури укупних извора средстава од 2.533.530 млн динара, највеће учешће од 59,4% имају депозити (од чега се на трансакционе депозите односи 12,4%), затим капитал (19,7%) и примљени кредити (13,7%).

Табела IV.1.4. Структура пасиве банака

	31. децембар 2009.		31. децембар 2010.	
	Износ (у млн динара)	Учешће (у %)	Износ (у млн динара)	Учешће (у %)
Трансакциони депозити	302.016	14,0	314.799	12,4
Остали депозити	999.218	46,3	1.189.962	47,0
Примљени кредити	247.438	11,5	347.918	13,7
Обавезе по основу ХоВ	789	0,0	602	0,0
Обавезе по основу камата, накнада и промене вредности деривата	1.671	0,1	3.863	0,2
Резервисања	13.603	0,6	13.256	0,6
Обавезе за порезе	396	0,0	402	0,0
Обавезе из добитка	879	0,0	1.564	0,0
Обавезе по основу сталних средстава намењених продаји и средстава пословања које се обуставља	0	0,0	0	0,0
Одложене пореске обавезе	648	0,0	624	0,0
Остале обавезе	146.266	6,8	162.573	6,4
Укупно обавезе	1.712.924	79,3	2.035.563	80,3
Капитал	447.487	20,7	497.967	19,7
Укупно пасива	2.160.411	100,0	2.533.530	100,0

Извор: Народна банка Србије.

Депозитни потенцијал банака износи 1.504.761 млн динара, или 59,4% укупне пасиве. Повећање депозитног потенцијала у 2010. години за 203.526 млн динара, или 15,6%, остварено је првенствено по основу повећања девизних штедних депозита становништва (за 165.785 млн динара), тако да депозити становништва чине преко половине укупних депозита банкарског сектора.

Капитал банкарског сектора је на дан 31. децембра 2010. достигао 497.967 млн динара и представљао је 19,7% пасиве. У односу на 31. децембар 2009, раст капитала је износио 50.480 млн динара, или 11,3%.

Табела IV.1.5. Структура капитала банака
(у млн динара)

	31. децембар 2009.	31. децембар 2010.
Акцијски и остали капитал	340.740	369.409
Резерве	104.467	130.279
Добитак	29.359	30.981
Губитак	27.079	32.702
Укупно	447.487	497.967

Извор: Народна банка Србије.

Пораст капитала је резултат пре свега докапитализације и задржавања готово целокупног оствареног добитка у капиталу, расподелом у резерве банке ради обезбеђења од евентуалних будућих губитака.

Структура активе

У структури активе банака највећи удео имају дати кредити и депозити, са учешћем од 64,4%, опозиви депозити и кредити, са 16,1%, и готовина и готовински еквиваленти (5,5%).

Од укупно датих кредита и депозита²⁴, 776.819 млн динара је пласирано привредним друштвима, а 462.719 млн динара становништву. У односу на 2009. годину, банкарски сектор је имао знатно вишу стопу кредитног раста – 36%. Код кредита датих привредним друштвима и становништву стопа раста је износила по 25%. Опозиви депозити и кредити се у највећој мери односе на девизну обавезну резерву депоновану код Народне банке Србије (85,4%) и пласмане по основу репо трансакција с Народном банком Србије (11,5%).

²⁴ Сви кредити и депозити, изузев репо пласмана и депонованих вишкова ликвидних средстава код НБС.

Табела IV.1.6. Структура активе банака
(у млн динара)

	31. децембар 2009.		31. децембар 2010.	
	Износ	Учешће (у %)	Износ	Учешће (у %)
Готовина и готовински еквиваленти	258.263	12,0	138.822	5,5
Опозиви депозити и кредити	439.638	20,4	408.169	16,1
Потраживања по основу камата, накнада, продаје, промене фер вредности деривата и др.	13.497	0,6	19.289	0,8
Дати кредити и депозити	1.199.093	55,5	1.630.928	64,4
ХоВ (без сопствених акција)	90.992	4,2	158.481	6,3
Удели (учешћа)	7.315	0,3	9.691	0,4
Остали пласмани	42.073	2,0	49.018	1,9
Нематеријална улагања	7.129	0,3	7.942	0,3
Основна средства и инвестиционе некретнине	67.233	3,1	70.812	2,8
Стална средства намењена продаји и средства пословања које се обуставља	471	0,0	972	0,0
Одложена пореска средства	2.127	0,1	2.480	0,1
Остала средства	32.580	1,5	36.926	1,4
Губитак изнад износа капитала	0	0,0	0	0,0
Укупно актива	2.160.411	100,0	2.533.530	100,0

Извор: Народна банка Србије.

Ванбилансне ставке

Укупне ванбилансне ставке банкарског сектора на крају 2010. износиле су 2.475.068 млн динара и у поређењу с крајем 2009. године повећане су за 170.541 млн динара, или 7,4%.

Преглед структуре банкарског сектора по висини укупних ванбилансних ставки показује да се и даље највећи број банака налази у групи с ванбилансним ставкама од 10.000 до 50.000 млн динара, али са свега 8,6% укупних ванбилансних ставки банкарског сектора. Међутим, две банке располажу с преко 34% ванбилансних ставки банкарског сектора.

Табела IV.1.7. Распоред банака по висини ванбилансне суме

	31. децембар 2009.		31. децембар 2010.	
	Број банака	Ванбилансна сума (у млн динара)	Број банака	Ванбилансна сума (у млн динара)
Изнад 100.000	9	1.878.985	10	2.062.055
Од 50.000 до 100.000	2	155.799	1	98.104
Од 10.000 до 50.000	13	220.458	12	257.018
Од 1.000 до 10.000	8	49.045	8	57.435
Испод 1.000	2	240	2	456
Укупно	34	2.304.527	33	2.475.068

Извор: Народна банка Србије.

Најзначајније ставке ванбиланса су друге ванбилансне позиције²⁵ у износу од 1.493.654 млн динара (60,3%), које не носе кредитни ризик, тј. по којима се не могу вршити плаћања. Најзначајније ванбилансне ставке које носе кредитни ризик су дате гаранције и друга јемства, које износе 357.077 млн динара (14,4%).

Девизни подбиланс

Билансна структура банкарског сектора Србије на дан 31. децембра 2010. године, са аспекта валутне структуре, приказана је у следећој табели.

Табела IV.1.8. Валутна структура биланса и ванбиланса
(у %)

	Актива		Пасива	
	2009.	2010.	2009.	2010.
Биланс				
Динари	33,0	29,6	38,3	34,3
Девизе	24,0	26,9	60,2	63,4
Девизна клаузула	42,4	43,0	1,5	2,3
Остала заштита	0,6	0,5	0,0	0,0
Укупно	100,0	100,0	100,0	100,0
Ванбиланс				
Динари	10,2	10,6	6,0	5,7
Девизе	17,2	14,6	17,2	14,6
Девизна клаузула	5,2	5,1	1,8	2,7
Остала заштита	0,1	0,1	0,1	0,0
Без валутне структуре	67,3	69,6	74,9	77,0
Укупно	100,0	100,0	100,0	100,0

Извор: Народна банка Србије.

Табела IV.1.9. Девизни ризик банака
(у млн динара)

31. децембар 2010.												Укупна нето отворена девизна позиција
Отворена позиција у EUR		Отворена позиција у USD		Отворена позиција у CHF		Отворена позиција у осталим валутама		Отворена позиција у злату		Укупно отворена позиција		
Дуга	Кратка	Дуга	Кратка	Дуга	Кратка	Дуга	Кратка	Дуга	Кратка	Дуга	Кратка	
10.203	5.502	1.618	1.668	2.854	1.799	851	226	116	–	15.526	9.195	15.526

Извор: Народна банка Србије.

Преглед стања девизних позиција банака на нивоу банкарског сектора, на дан 31. децембра 2010. године, показује да укупна отворена девизна позиција

²⁵ Примљене гаранције и друга јемства, средства из депо послова и остала ванбилансна актива.

износи 15.526 млн динара, тако да изложеност банкарског сектора девизном ризику, исказана показатељем девизног ризика, износи 3,9%, што је знатно испод прописаног максимума од 20%.

Квалитет активе

Квалитет активе банкарског сектора, са стањем на дан 31. децембра 2010. године, посматран у односу на класификацију активе банка, остао је готово непромењен у поређењу с претходном годином.

Табела IV.1.10. Класификација активе банака
(у млн динара)

31. децембар 2010.					
	Бруто износ	Укупна класификована актива	Класификована актива		Учешће активе класификоване у катег. Г и Д у укупној класификованој активи (у %)
			А + Б + В	Г + Д	
Билансна актива	2.741.219	1.721.206	1.339.737	381.469	22,2
Ванбилансне ставке	2.475.068	582.937	523.225	59.712	10,2
Укупно	5.216.287	2.304.143	1.862.962	441.181	19,1

Извор: Народна банка Србије.

Укупно обрачуната посебна резерва за процењене губитке по основу класификоване билансне активе и ванбилансних ставки износи 408.463 млн динара, а исправке вредности и резервисања класификоване билансне активе и ванбилансних ставки 170.949 млн динара.

Степен концентрације

Кретање ННН²⁶ концентрације билансне активе, кредита и депозита приказано је у наредној табели.

Табела IV.1.11. Степен концентрације ННН

	Билансна сума	Кредитна активност	Депозитни потенцијал
31. децембар 2009.	636	650	731
31. децембар 2010.	629	649	720

Извор: Народна банка Србије.

²⁶ ННН се израчунава као сума квадрираних учешћа појединачних банака у укупној категорији која се посматра (актива, кредити, депозити итд.). Вредност показатеља до 1.000 указује на одсуство концентрације у сектору, вредност између 1.000 и 1.800 указује на умерену концентрацију, а вредност изнад 1.800 на изражену концентрацију.

ННІ је и даље испод 1.000, што указује да на тржишту није присутна концентрација. У 2010. години степен концентрације се благо смањило у односу на степен у 2009.

Табела IV.1.12. Концентрација
(у %)

	31. децембар 2009.	31. децембар 2010.
Учешће у билансној суми		
Прва банка	14,3	14,2
Првих пет банака	46,0	45,1
Првих десет банака	69,4	69,3
Учешће у кредитној активности		
Прва банка	15,1	15,0
Првих пет банака	46,4	45,4
Првих десет банака	69,3	70,4
Учешће у депозитном потенцијалу		
Прва банка	16,0	15,7
Првих пет банака	50,9	49,6
Првих десет банака	72,4	72,0

Извор: Народна банка Србије.

Показатељи пословања

Показатељи пословања банака на дан 31. децембра 2010. године приказани су у следећем прегледу:

Табела IV.1.13. Показатељи пословања

	31. дец. 2010.	Број банака с неусклађеним показатељима
Показатељ адекватности капитала (мин. 12%)	19,9%	1
Показатељ великих и највећих могућих кредита (макс. 400%)	50,4%	1
Показатељ трајних улагања (макс. 60%)	16,4%	3
Показатељ ликвидности*	1,96%	0
Показатељ девизног ризика (макс. 20%)	3,92%	0

* Просечни месечни показатељ.

Извор: Народна банка Србије.

Усклађеност пословања с прописаним лимитима показатеља је код 30 банака потпуна. Код једне банке су биле неусклађене вредности три показатеља, док су две банке прекршиле по један показатељ пословања.

Профитабилност

Банке су током 2010. године исказале позитиван финансијски резултат од 25.398 млн динара посматрано у нето износу (укупан добитак умањен за укупан губитак, пре пореза на добит).

Табела IV.1.14. Финансијски резултат банака

	31. децембар 2009.		31. децембар 2010.	
	Износ (у млн динара)	Број банака	Износ (у млн динара)	Број банака
1. Добитак	33.129	20	34.482	22
2. Губитак	13.104	14	9.084	11
Финансијски резултат (1 – 2)	20.025	34	25.398	33

Извор: Народна банка Србије.

Губитак исказан код четири банке чини 71% укупног губитка банкарског сектора, а добитак код две банке које су пословале с највећим добитком чини 42% укупно исказаног добитка банкарског сектора.

Нето приходи од камата и накнада су за 9.253 млн динара већи од тих прихода из 2009. године, а нето расходи по основу отписа пласмана и резервисања мањи за 3.514 млн динара. Међутим, нето позитиван ефекат промене курса мањи је за 1.431 млн динара. Расходи по основу трошкова зарада и трошкова пословања повећани су за 4.424 млн динара.

Табела IV.1.15. Индикатори профитабилности
(у %)

	31. децембар 2009.	31. децембар 2010.
Бруто приход/билансна актива	36,8	39,0
Нето приходи од камата/билансна актива	4,7	4,3
Оперативни расходи/ билансна актива	4,3	3,8
Оперативни расходи/нето приход од камата и накнада	70,0	68,5
ROA	1,0	1,1
ROE	4,6	5,4
NIM	6,9	6,2

Извор: Народна банка Србије.

IV.2. Активности у области контроле

Активности Народне банке Србије, као супервизора и регулатора, имале су у 2010. години за циљ, с једне стране, постизање и одржавање стабилности банкарског сектора и укупног финансијског система, а, с друге, прилагођавање регулаторног оквира захтевима макроекономског окружења и међународним стандардима супервизије.

Донете су измене и допуне Закона о банкама, као део пакета системских закона у области финансијског сектора. Њима је проширен обухват инструмената који Народној банци Србије стоје на располагању за деловање у кризним ситуацијама и створен додатни правни основ за објављивање подзаконске регулативе усаглашене са стандардима Базела II. У складу с тим изменама, припремљен је и објављен нацрт регулативе усаглашен са стандардима Базела II.

Узимајући у обзир комплексност и обухват послова који очекују Народну банку Србије као супервизора у току имплементације стандарда Базела II, део активности је био усмерен и на кадровско и организационо јачање функције контроле послова банака. Поред редовне обуке запослених и учешћа на колегијумима супервизора и семинарима, у 2010. години је реализована прва компонента помоћи ЕЦБ-а у области микро и макро пруденционе супервизије, *home-host* сарадње и усклађивања регулативе с директивама Европске уније.

Народна банка Србије је, као корисник помоћи из IPA фондова, одржала уводне састанке с представницима Европске уније, на којима је договорена помоћ централних банака Холандије, Грчке и Немачке у процесу израде приручника за контролу.

У оквиру јачања супервизорске функције, Народна банка Србије је током године прилагођавала свој извештајни систем захтевима чешћег и свеобухватнијег праћења послова банака.

Програм подршке финансијској стабилности земље, с циљем очувања поверења јавности у банкарски сектор и очувања финансијске и макроекономске стабилности, који је припремила Народна банка Србије у оквиру аранжмана с ММФ-ом, истекао је крајем 2010. године. Мере подршке су биле усмерене на обезбеђивање континуираног приступа изворима динарске и девизне ликвидности, стабилизацију девизног тржишта и депрецијацијских притисака, као и на превентивно деловање у правцу очувања квалитета активе банака обезбеђивањем оквира за измену услова отплате кредита клијентима банака. Будући да су обавезе које су стране матичне банке преузеле у погледу одржавања своје изложености према Србији биле поштоване, Народна банка Србије је с тим банкама постигла договор да се, као део излазне стратегије, њихова обавеза одржавања изложености према Републици Србији на нивоу с краја 2008. године, почев од априла 2010. године смањи на 80%. Крајем године овај споразум је истекао и престала је да важи Одлука о посебним мерама подршке финансијској стабилности земље. Успешно спровођење овог програма представља један од кључних фактора стабилизације финансијског сектора, након преливања ефеката светске финансијске кризе у Србију крајем 2008. године.

У складу са спровођењем стратегије динаризације, измењена је Одлука о класификацији билансне активе и ванбилансних ставки банке.

Регулаторна активност

Ради проширења обухвата инструмената који стоје на располагању Народној банци Србије за деловање у кризним ситуацијама, измењен је концепт увођења и спровођења принудне управе у банци – основи за увођење принудне управе су проширени, период трајања принудне управе је скраћен, а омогућено је и увођење мораторијума, тј. привремене обуставе испуњења обавеза банке која је у принудној управи. Агенцији за осигурање депозита дата је могућност да прикупља информације у току трајања принудне управе у банци ради спровођења теста израчунавања најмањег трошка. Измењене су одредбе које се тичу разлога и поступка одузимања дозволе за рад банци (Народна банка Србије, истовремено с доношењем решења о одузимању дозволе за рад, именује Агенцију као администратора банке), а омогућено је и формирање тзв. банке за посебне намене (*bridge bank*), на коју се, након одузимања дозволе за рад, преносе целокупна имовина или део имовине и обавезе банке којој је одузета дозвола за рад. Ова банка треба да обезбеди да депоненти несметано располажу средствима и она послује по посебним (блажим) условима пословања. Такође, измењене су одредбе у вези с добровољним престанком рада банке (Народна банка Србије даје сагласност на одлуку скупштине о престанку рада банке и истовремено именује Агенцију као администратора, а уколико банка не испуни услове за давање те сагласности, дозвола за рад ће бити одузета, а Агенција именована за администратора).

Ради стварања додатног основа за објављивање подзаконске регулативе усаглашене са стандардима Базела II, допуњен је основ за доношење подзаконског акта у вези с начином израчунавања капитала и адекватности капитала банке, с могућношћу да Народна банка Србије пропише и услове и начин добијања сагласности за израчунавање капитала и адекватности капитала (односно за употребу различитих приступа, као и за признавање подобности рејтинг агенција) – стуб 1 Базела II (минимални капитални захтеви). Такође, измењен је делокруг управног, извршног одбора и одбора за ревизију банке ради увођења појмова у вези са стубом 2 Базела II (процес супервизије) и прилагођавања надлежности органа управљања с тим у вези (стратегија и политике за управљање ризицима, стратегија управљања капиталом). Када је реч о стубу 3 Базела II (објављивање), уведена је обавеза објављивања података и информација банке у вези са стратегијом и политикама управљања ризицима, капиталом и адекватношћу капитала банке.

Народна банка Србије је донела следећу подзаконску регулативу: Одлуку о изменама Одлуке о класификацији билансне активе и ванбилансних ставки банке, Упутство о изменама Упутства о извештајима банака у вези с показатељем адекватности капитала, капиталним захтевима и књигом трговања банке и Упутство о извештајима банака. Контрола примене те регулативе је у надлежности Народне банке Србије.

Изменама Одлуке о класификацији билансне активе и ванбилансних ставки банке уведени су, у контексту стратегије динаризаације, различити критеријуми за класификацију дужника у најлошије категорије, зависно од тога да ли дужник има усклађену или неусклађену девизну позицију, односно да ли су његове месечне обавезе уговорене највећим делом у динарима.

Посредна контрола пословања банака

У посредној контроли пословања прати се финансијско стање банака на основу извештаја банака и других расположивих података добијених по извршеној непосредној контроли и из других организационих делова у Народној банци Србије, као и из екстерних извора.

На основу извештаја које су банке достављале, вршене су тромесечне анализе финансијског стања банака. У оквиру њих су утврђиване оцене за капитал, квалитет aktive, управљање, профитабилност, ликвидност и осетљивост на тржишне ризике (према методологији CAMELS), рангирани ризици којима су банке изложене и утврђиван укупан рејтинг (композитна оцена) за сваку банку.

На основу анализе пословног профила и процене кључних ризика сваке банке појединачно, сачињена је стратегија контроле банака, а на основу те стратегије је припремљен предлог плана контроле за наредну годину.

Будући да је посредном контролом утврђено да су две банке имале прекорачења прописаних показатеља пословања, сачињени су записници о посредној контроли пословања за те банке, на основу којих су предузете одговарајуће мере.

Због актуелних дешавања на светским финансијским тржиштима и отежаног приступа новим изворима финансирања, пажња је током године била усмерена на појачано праћење ликвидности банака на дневном нивоу.

У оквиру континуиране сарадње са страним супервизорима, чланови портфолио тимова који прате одређене банке активно су учествовали на 18 колегијума супервизора банкарских група које послују у банкарском сектору Србије. С тим у вези, редовно се израђују супервизорски упитници о оцени профила ризика тих банака, као и разне информације и презентације у складу с договором с надлежним супервизором банкарске групе.

Народна банка Србије, као *home* супервизор, организовала је први колегијум супервизора (за групу Комерцијалне банке а.д. Београд) за представнике Централне банке Црне Горе и Агенцију за банкарство Републике Српске.

Програмом посебних мера подршке финансијској стабилности земље, који је Народна банка Србије припремила у оквиру кредитног аранжмана с ММФ-ом, предвиђено је одржавање нето изложености 17 банкарских група према Републици Србији на нивоу од 80% стања на дан 31. децембра 2008. године. Посредна контрола је оперативно пратила испуњавање обавеза како банака које учествују у програму, тако и њихових акционара.

У оквиру редовног праћења финансијског стања банака и стабилности банкарског сектора, ажурирани су на тромесечном нивоу макроекономски стрес-тестови с временским периодом од две године за цео банкарски систем и за све банке појединачно. Стрес-тестови су развијени и први пут извршени 2009. године у склопу Програма подршке финансијском сектору, у сарадњи с мисијом ММФ-а.

Непосредна контрола пословања банака

Током 2010. године извршено је укупно 11 непосредних контрола пословања банака (пет свеобухватних, три контроле бонитета и законитости пословања са аспекта управљања ризицима и три контроле спровођења налога и мера изречених банкама од стране Народне банке Србије). Извршено је и шест циљаних контрола динарског и девизног платног промета и примене одредаба Закона о спречавању прања новца, Одлуке о минималној садржини процедуре „Упознај свог клијента“ и Одлуке о смерницама за процену ризика од прања новца и финансирања тероризма, две циљане контроле спровођења Одлуке о начину и поступку спровођења општих услова пословања које банка примењује у односу с клијентима физичким лицима и контрола придржавања одредаба уговора закључених с клијентима, као и пет контрола ради провере спровођења налога и мера из изречених корективних мера. Сprovedена је и 2.741 редовна контрола обављања мењачких послова код овлашћених мењача, 528 контрола извршења решења и 377 контрола затварања мењачница.

Предузимање мера према банкама

У току 2010. године, Народна банка Србије је у вези с поступцима контроле бонитета и законитости пословања банака предузела следеће мере: упутила десет писмених опомена и три налогодавна писма; дала три сагласности на достављене планове активности ради отклањања неправилности утврђених у контроли пословања; донела пет решења са изреченим налозима и мерама; донела једно решење о изрицању новчане казне банци; донела једно решење о привременој мери; донела осам закључака о обустављању поступака контроле пословања; поднела четири пријаве за привредни преступ; поднела три захтева за покретање прекршајног поступка; доставила четири обавештења Министарству финансија – Управи за спречавање прања новца.

Поступање по захтевима за давање сагласности

Током 2010. године, у поступцима по захтевима банака и других лица за давање различитих сагласности и одобрења, Народна банка Србије је донела: 19 решења о давању сагласности на измене и допуне уговора о оснивању, односно измене и допуне статута банке; 80 решења о давању претходне сагласности на именовање чланова управног и извршног одбора банке; три решења о одбијању захтева за давање претходне сагласности на именовање чланова управног и извршног одбора; један закључак о одбацивању захтева за давање претходне сагласности на именовање члана управног одбора банке; два решења за давање претходне сагласности за стицање директног власништва; једно решење о одбијању захтева за давање претходне сагласности за стицање директног власништва; једно решење о давању сагласности банци за стицање подређеног друштва; једно решење о давању сагласности банци за припајање друге банке; десет сагласности о испуњености услова за укључивање субординираних обавеза у допунски капитал I банке; 29 сагласности на изузеће потраживања обезбеђеног одговарајућом гаранцијом из обрачуна укупне изложености банке према једном лицу или према групи повезаних лица; два одбијања давања

сагласности на изузеће потраживања обезбеђеног одговарајућом гаранцијом из обрачуна укупне изложености банке према једном лицу или према групи повезаних лица; пет решења о давању сагласности да се подређено друштво које није банка не укључи у консолидовани финансијски извештај; једно решење о давању сагласности за започињање нове врсте посла; 661 овлашћење за обављање мењачких послова овлашћеним мењачима.

Имплементација стандарда Базела II

У процесу имплементације стандарда Базела II, Радна група за увођење тих стандарда је у току 2010. године сачинила и објавила на веб-сајту Народне банке Србије нацрте следећих одлука: Одлуке о адекватности капитала банке; Одлуке о управљању ризицима банке; Одлуке о објављивању података и информација банке; Одлуке о контроли банкарске групе на консолидованој основи и Одлуке о извештавању о адекватности капитала.

Припремљен је и објављен сет нацрта извештаја о капиталу и капиталним захтевима, као и Нацрт методологије за израду извештаја о капиталу и капиталним захтевима. Нацртом нове регулативе обухваћене су и најзначајније измене регулаторног оквира у Европској унији због промена базелских стандарда (у стручној литератури познатих као Базел II+ стандарди). Такође, започет је процес припреме смерница за банке ради одговарајуће примене базелских стандарда.

Поводом иницијатива банака и Удружења банака Србије у вези с применом стандарда Базела II, а Народна банка Србије је, уважавајући примедбе о потреби знатних улагања у ИТ системе и људске ресурсе, као и о времену неопходном за прилагођавање пословних процеса банака новом регулаторном оквиру, одлучила да се иницијално планирани рок за пуну примену тих стандарда одложи са 1. јануара на 31. децембар 2011. године, уз пробни период извештавања у складу с новим регулаторним оквиром на дан 30. септембра 2011.

IV.3. Планови за 2011. годину

У току 2011. године у области контроле пословања банака планиране су следеће активности:

1. Регулаторне активности: објављивање подзаконске регулативе усаглашене са стандардима Базела II; припрема и објављивање измена пруденцијалне регулативе с циљем даљег антицикличног деловања и смањења системског ризика проузрокованог високим степеном евроизације; усаглашавање пруденцијалне регулативе са Законом о изменама и допунама Закона о банкама; припрема нацрта новог закона о банкама ради потпуног усаглашавања с директивама Европске уније.

2. Надзорне активности: доношење и спровођење плана непосредних контрола; континуирано праћење и процена ризичности пословања банака појединачно и банкарског сектора; активна сарадња с надлежним супервизорима других земаља; спровођење поступака по захтеву банака и других лица у вези са издавањем дозвола и сагласности; развој и унапређење извештајног система банака.

3. Активности на развоју контролне функције: јачање кадровских капацитета и измена организације Сектора; едукација и припрема запослених за примену регулативе усаглашене са стандардима Базела II; реализација компоненте 2 и 3 пројекта ЕЦБ-е на јачању макро и микро пруденцијалне супервизије; реализација IPA пројекта – унапређење интерних приручника и методологија; учешће у MOLI пројекту Савета Европе с циљем унапређења капацитета система за спречавање прања новца и финансирања тероризма у Србији.

У области контроле мењачких послова планирано је следеће:

1. Надзорне активности: спровођење контрола испуњености услова за издавање и одузимање овлашћења за обављање мењачких послова; одржавање редовне обуке за издавање сертификата за обављање мењачких послова.
2. Припрема за пренос надлежности лиценцирања и контроле мењачких послова на Девизни инспекторат.

V. НАДЗОР НАД ОБАВЉАЊЕМ ДЕЛАТНОСТИ ОСИГУРАЊА, ДЕЛАТНОСТИ ДРУШТАВА ЗА УПРАВЉАЊЕ ДОБРОВОЉНИМ ПЕНЗИЈСКИМ ФОНДОВИМА И ПОСЛОВА ЛИЗИНГА

V.1. Тржиште осигурања

Тржиште осигурања у Србији мање је развијено у поређењу са земљама чланицама Европске уније, на шта указује учешће укупне премије у БДП-у од 1,9%. у 2010. години.²⁷ Истовремено, премија по становнику је износила 73 евра (97 долара).

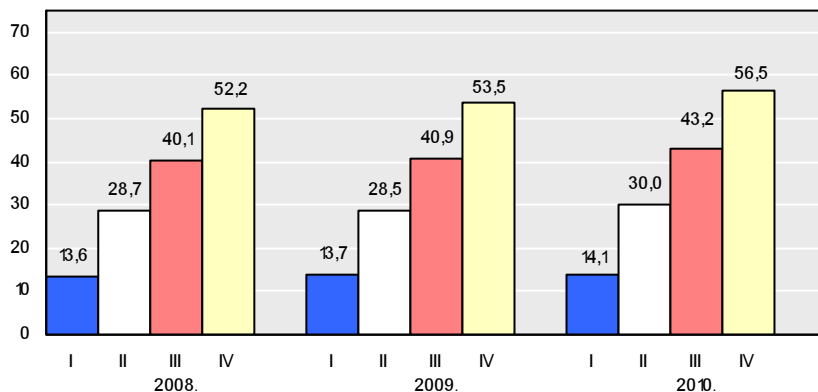
У Србији је у 2010. пословало 26 друштава за осигурање и њихов број се није променио у односу на претходну годину. Искључиво пословима осигурања бавила су се 22 друштва, а четири друштва само пословима реосигурања. Према власничкој структури капитала, 19 друштава за осигурање је било у већинском страном власништву, а седам друштава у домаћем власништву.

Друштва за осигурање су остварила укупну премију у висини од 56,5 млрд динара, што представља реално повећање за 0,5% у односу на претходну годину.

---

²⁷ Према (последњим) објављеним подацима Swiss Re за 2009. годину, учешће премије у БДП-у за 27 земаља чланица Европске уније износило је 8,4%, а премија по становнику 2.772 долара. Учешће премије у БДП-у за групу формирану према методологији Swiss Re-а која укључује, између осталих, Србију, Словенију, Чешку, Мађарску, Пољску, Хрватску, Бугарску и Румунију износило је 2,8%, а премија по становнику 92 долара.

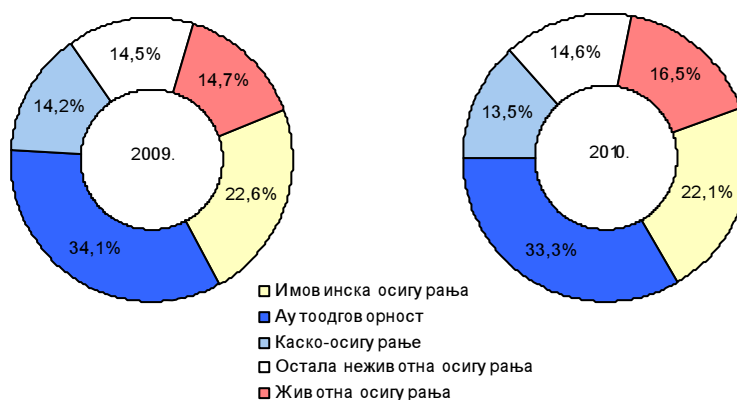
Графикон V.1.1. Кретање укупне премије по тримесечјима
(у милијардама динара)

Извор: Народна банка Србије

У структури укупног портфела водеће учешће има осигурање од аутоодговорности (33,3%). Имовинска осигурања су наставила да смањују своје учешће (22,1%) и у 2010. години.

Графикон V.1.2. Укупна премија према врстама осигурања

Извор: Народна банка Србије.

Концентрација на тржишту мерена ННІ први пут је забележена као умерена у 2007. години (1.523), а овај индекс је у 2010. години смањен на 1.123.

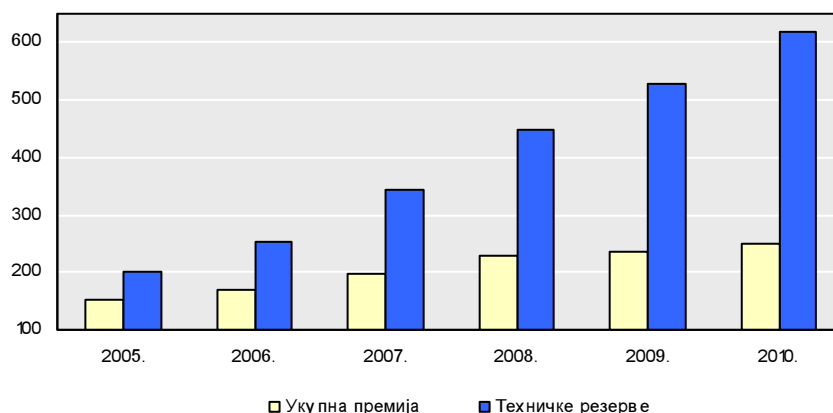
Уласком иностраних компанија на тржиште добијањем *green field* лиценци (11 од 2005. године), као и преузимањем домаћих друштава, друштва за осигурање у страном власништву у 2010. години бележе преовлађујуће учешће у премији животних осигурања (92,5%), премији неживотних осигурања (61,1%), укупној имовини (66,7%), као и у броју запослених (65,6%).

Обим пословања сектора осигурања, мерен билансом сумом друштава која су обављала послове осигурања и реосигурања, повећан је за 18% и износи 117,1 млрд динара.

У структури активе друштава за осигурање, са стањем на дан 31. децембра, 39,1% односи се на сталну имовину (од чега 20,8% на дугорочне финансијске пласмане, а 17% на некретнине), а 60,9% на обртну имовину (од чега на краткорочне финансијске пласмане 34,3%, а на потраживања по премијама 9,6%).

У структури пасиве на дан 31. децембра, техничке резерве имају учешће од 60,7%, а капитал и резерве 27,5%. Док је капитал у износу од 32,2 млрд динара забележио раст од 10,5%, техничке резерве у износу од 71,1 млрд динара су порасле за 17,5%, при чему је у структури ових резерви најзначајнији пораст имала математичка резерва (37,1%). Нешто успоренији, али задовољавајући, пораст имале су и резервисане штете (10,2%).

Графикон V.1.3. Кретање укупне премије и техничких резерви
(индекс, 2004 = 100)

Извор: Народна банка Србије.

Значајан показатељ резултата активности предузетих на стабилизацији и уређивању тржишта осигурања јесте и кретање техничких резерви и укупне премије. Наведени графикон, у коме је базна година посматрања 2004, говори у прилог знатно бржег раста техничких резерви од укупне премије, с обзиром на прихватање праксе осигураваача да ове резерве реалније процењују, чиме, у значајнијој мери, штите интересе осигураника и корисника осигурања.

Показатељи пословања

Маргина солвентности је на дан 31. децембра 2010. износила 14,2 млрд динара, а гарантна резерва 26,9 млрд динара, при чему је раст гарантне резерве био наглашенији. Однос гарантне резерве и маргине солвентности друштава која се претежно баве неживотним осигурањима износио је 201,6%, а друштава која се претежно баве животним осигурањима 183,2%.

У друштвима која се претежно баве пословима неживотних осигурања приметно је побољшање покривености техничких резерви у односу на 2009. годину. Наиме, покривеност техничких резерви прописаним облицима активе је износила 100,3%, док је у 2009. години износила 94,2%. У друштвима која се претежно баве пословима животних осигурања покривеност техничких резерви прописаним облицима активе је износила 101,7%. Техничке резерве неживотних осигурања највећим делом су биле покривене депоновањем код

банака (32%), државним ХоВ (24%), готовином (14%), потраживањима за недоспеле премије (9%) и акцијама којима се тргује на тржишту (6%). У структури покрића техничких резерви животних осигурања најзаступљеније је улагање у државне ХоВ (59%), а затим депоновање код банака (30%).

Меродавни технички резултат у самопридржају, као индикатор довољности премија за измирење обавеза по основу уговора о осигурању и адекватности преноса ризика у реосигурање и саосигурање, у 2010. је износио 73,6% и повољнији је него у 2009. години (76,6%).

Показатељ усклађености краткорочних средстава и обавеза је у друштвима која се претежно баве пословима неживотних осигурања у 2010. износио 110,3%, док је у друштвима која се претежно баве пословима животних осигурања износио 316,8%, што указује на довољност ликвидних средстава за измирење краткорочних обавеза.

Резултати контроле друштава за осигурање

Развој тржишта осигурања се наставља, чему су у знатној мери допринеле активности Народне банке Србије на стварању нормативног оквира који обезбеђује стабилност тржишта осигурања, нарочито солвентност и ликвидност друштава и благовремено извршавање обавеза према оштећеним лицима.

Народна банка Србије је у току 2010. године спровела осам непосредних контрола друштава за осигурање, од чега шест контрола целокупног пословања и две контроле које се тичу већ обављене контроле (провера извршења наложених мера код једног и провера накнадних чињеница и доказа код другог друштва). Контрола је била фокусирана на друштва за осигурање која до тада нису била предмет контроле. Стога је предмет контроле, која је имала и инструктивни карактер, било целокупно пословање тих друштава за последњих 12 или 18 месеци, са аспекта законитости пословања, корпоративног управљања, продајне мреже, функционисања рада интерне ревизије, функционисања система интерних контрола и управљања ризиком, као и примене прописа који се односе на спречавања прања новца и финансирања тероризма (овај сегмент само код друштава која се баве пословима животних осигурања).

Такође, извршено је 18 контрола пословања субјеката који се баве заступањем и посредовањем у осигурању. Код 15 заступника из осам градова чије је пословање на неки начин повезано (иста агенција за вођење пословних књига, иста физичка лица, често нерезиденти, за обављање одређених услуга, исто правно лице за пружање консалтинг услуга и сл.) извршена је контрола пословања од дана оснивања (најчешће две до две и по године).

Ради отклањања контролом утврђених незаконитости и неправилности, Народна банка Србије је у 2010. години донела пет решења којима су наложене прописане мере надзора (четири се односе на друштва за осигурање, једна на заступника у осигурању) и два решења о одузимању дозволе за рад (једном заступнику и једном посреднику).

Најчешће и највеће неправилности утврђене контролама друштава за осигурање биле су непридржавање међународних рачуноводствених стандарда и прописа при вредновању одређених позиција активе (нарочито нематеријалних улагања и опреме, ХоВ које се држе до доспећа,

потраживања), неразграничени трошкови, а понекад и надлежности, између два друштва за осигурање чији су оснивачи иста лица (једно се бави пословима животних, а друго пословима неживотних осигурања) и која послују на истој адреси, веома високи трошкови спровођења осигурања (изнад режијског додатка) са знатним учешћем трошкова маркетинга и рекламе, и то нарочито након законског ограничења висине заступничке провизије, одсуство редовне провере заступничке и посредничке мреже од стране друштава за осигурање, нетачно обрачуната преносна премија, неевидентирање или неблаговремено евидентирање штета, нетачно извршени обрачуни резервација штета, слабости у функционисању система интерних контрола и раду интерне ревизије, непримењивање законских норми и интерних аката при сазивању и одржавању седница органа друштава, тј. при доношењу одлука значајних за друштво, неправилности у вођењу пословних књига, неправилности у евидентирању рачуноводствених исправа, одсуство одређених аналитичких евиденција и др. У појединим случајевима извршена је и корекција исказаних резултата пословања.

У оквиру унапређења актуарске професије, Народна банка Србије је у 2010. години одржала десет испита за лиценцирање актуара у два испитна рока, на која је изашло 66 лица. Програм лиценцирања актуара у пет нивоа, прописан одлуком Народне банке Србије, усклађен је с међународном актуарском праксом. Организовани су и испити за стицање звања овлашћеног посредника, односно заступника у осигурању. Стручне испите за стицање звања овлашћеног посредника, односно заступника у осигурању, положила су у 2010. години 1.302 лица.

Настављен је и рад на усаглашавању регулативе из области осигурања с правом Европске уније. У том смислу, Народна банка Србије је донела подзаконску регулативу коју предвиђа Закон о обавезном осигурању у саобраћају, којом је поново уведен принцип бонус-малус, што треба да допринесе повећању безбедности у саобраћају. Такође, први пут су уведени и јединствена полиса осигурања од аутоодговорности с високим степеном заштите од фалсификовања и јединствен начин евидентирања и обезбеђивања података за Информациони центар при Удружењу осигуравача Србије, који треба да омогући формирање јединствене базе података у вези са остваривањем права оштећених лица по основу осигурања од аутоодговорности. Регулисање обавезног осигурања у саобраћају посебним законом и подзаконским актима свакако представља напредак у односу на досадашња законодавна решења у овој области. Целовитим регулисањем ове области створени су нормативни услови за стабилнији развој ове врсте осигурања и потпунију заштиту и остваривање права на накнаду штете оштећених лица.

Влада Републике Србије је донела Уредбу о накнади штета на лицима, којом су уређени начин и критеријуми за процену материјалне и нематеријалне штете. Циљ доношења ове уредбе је уједначавање праксе у погледу износа накнаде штете на територији Републике Србије.

Изменама Одлуке о ближим критеријумима и начину обрачунавања математичке резерве и резерве за учешће у добити извршено је даље усаглашавање с Директивом ЕУ 2002/83 утврђивањем највише каматне стопе, а изменама Одлуке о начину утврђивања висине маргине солвентности утврђен је начин обрачуна маргине солвентности за допунско здравствено осигурање уз осигурање живота за које се обрачунава математичка резерва.

Такође, у току 2010. године, рађено је на унапређењу делатности осигурања, нарочито на плану стручног усавршавања запослених у овој делатности. У ту сврху остварује се интензивна сарадња с међународним струковним организацијама.

Планови за 2011. годину

Активности Народне банке Србије ће и у 2011. години бити усмерене у правцу стабилизације сектора осигурања, као и обезбеђивања услова за развој сектора и развоја функције супервизије.

У оквиру стабилизације сектора осигурања планирају се нови контролни циклус, уз предузимање мера, с циљем отклањања утврђених незаконитости и неправилности, као и праћење извршавања изречених мера. На основу анализе ревизорских и актуарских извештаја, предузимаће се адекватне активности и, након анализе излазних извештаја, на бази електронски достављених података о пословању, објављиваће се подаци о стању и пословању сектора осигурања.

Народна банка Србије ће настојати да развија концепт перманентног надзора, базираног на процени ризика, на темељима добре и међународно прихваћене праксе. Посебан значај даће се адекватном формирању и улагању техничких резерви, повећању ажурности у исплати штета и поштовању права осигураника и корисника осигурања, едукацији запослених, те одржавању поверења јавности у рад Народне банке Србије, путем јавних саопштења и упозорења и инсистирањем на транспарентности рада друштва.

Планиране су активности у оквиру унапређења законске регулативе и њеног усаглашавања с директивама Европске уније, обезбеђивања услова за примену Закона о обавезном осигурању у саобраћају, израде и увођења актуарског модела за дугорочна резервисања Народне банке Србије, процеса приступања Републике Србије Светској трговинској организацији, учешћа у евентуалној примени Пројекта осигурања од природних непогода за земље југоисточне и централне Европе (SECE-CRIF), организације испита за актуаре, посреднике и заступнике у осигурању, као и унапређења комуникације с друштвима и доследне супервизије над друштвима с циљем одржавања стабилности и сигурности сектора и избегавања системског ризика.

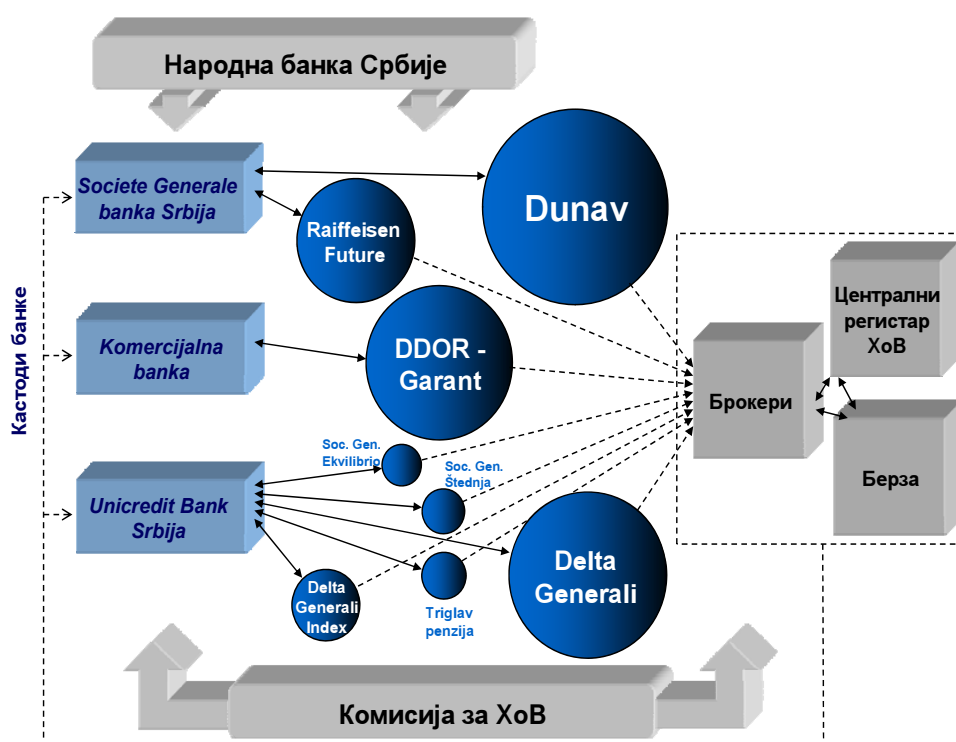
Активности на развоју функције супервизије обухватиће разраду концепта праћења пословања друштва са аспекта процене изложености ризицима, континуирано ажурирање CARMEL показатеља друштвима за осигурање, учешће на супервизорским колегијумима (који окупљају надзорне органе осигурања с циљем јачања међусобне сарадње), учешће у развоју стандарда и одлука у сферама заштите осигураника, управљања, поузданости извештавања, обелодањивања података и управљања ризицима, активну улогу у развоју актуарске професије кроз континуирано лиценцирање актуара и др.

V.2. Тржиште добровољних пензијских фондова

На крају 2010, након четири године пословања добровољних пензијских фондова на нашем тржишту, пословало је шест друштава која управљају имовином осам добровољних пензијских фондова. Услуге добровољним пензијским фондовима пружале су и три кастоди банке, као и пет банака посредника, које су ангажовала друштва за управљање, и око 60 физичких лица, која су обављала послове информисања о чланству у добровољним пензијским фондовима. За потребе обављања куповине и продаје ХоВ друштва за управљање сарађују с десет брокерских кућа.

Графикон V.2.1. Учесници на тржишту добровољних пензијских фондова
(на дан 31. 12. 2010. године)

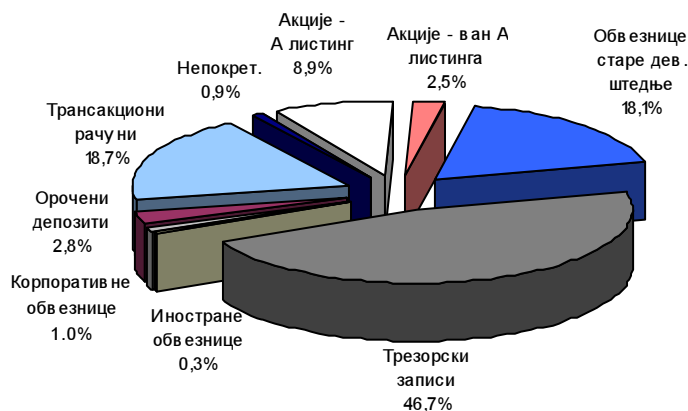
Нето имовина добровољних пензијских фондова је у сталном порасту, највише по основу нето уплата чланова, а затим по основу приноса фондова. На крају 2010. године нето имовина фондова је износила 9,9 млрд динара, што је за око 37,2% више него на крају претходне године.

Након перманентног смањења високе тржишне концентрације у сектору од почетка пословања фондова, крајем 2010. године је дошло до њеног раста – тако да је ННІ износио 2.818. Тржиште је високо концентрисано с обзиром на то да учешће имовине највећег фонда у нето имовини сектора износи преко 40%, а учешће три највећа фонда преко 86%. Поред спајања два друштва, као и два фонда којима су управљала та друштва, дошло је и до гашења једног друштва за управљање, а његов фонд је преузет по основу најповољније понуде. Разлози тих спајања и преузимања били су пре свега јачање позиције на тржишту, концентрација средстава, али и смањење трошкова.

Сви фондови су остварили позитивне приносе у 2010. години и они су се кретали у распону од 8,5% до 9,8%. Просечан принос на нивоу сектора, мерен приносом индекса FONDex, износио је 9,6%.

Структура имовине добровољних пензијских фондова била је прилагођена условима на финансијском тржишту. На крају 2010. највеће учешће у укупној имовини имали су трезорски записи (46,7%), обвезнице старе девизне штедње (18,1%) и средства по виђењу (18,7%), док је у акције било уложено 11,4% те имовине. На тржишту су се у 2010. појавили финансијски инструменти који добровољним пензијским фондовима нуде нову могућност за улагање и диверсификацију портфолија. Тако су у трећем тромесечју фондови први пут инвестирали у корпоративне обвезнице, у које је уложено око 1,1% имовине фондова, као и у иностране државне обвезнице, у које је уложено око 0,3% имовине.

Графикон V.2.2. Структура имовине добровољних пензијских фондова
(на дан 31. 12. 2010. године)

Извор: Друштва за управљање добровољним пензијским фондовима.

У домаћој валути, на крају године, било је уложено 6,4 млрд динара (62,6% имовине), а у страној валути, за сада искључиво у еврима, 3,9 млрд динара (37,4% имовине). Имовину у еврима чине највећим делом обвезнице старе девизне штедње.

Активности у надзору друштава за управљање добровољним пензијским фондовима биле су усмерене углавном на унапређење регулаторног оквира, унапређење процеса супервизије (развијање и имплементирање квалитативног и квантитативног модела за праћење ризика), као и на активности везане за процес спајања друштава за управљање и фондова којима та друштва управљају.

Ради унапређења регулаторног оквира, донет је Правилник о изменама Правилника о садржају и форми образаца финансијских извештаја друштава за управљање добровољним пензијским фондовима. Такође, донета је Одлука о изменама Одлуке о максималним висинама улагања имовине добровољног пензијског фонда, као и условима и начину улагања те имовине у

иностранству, и Одлука о спровођењу одредаба Закона о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима које се односе на престанак друштва за управљање добровољним пензијским фондом.

Током 2010. године обављена је једна непосредна контрола над друштвом за управљање и изречене су корективне мере, као и две посредне контроле које се односе на улагање имовине добровољних пензијских фондова.

Активности су такође биле усмерене и на европске интеграције и процес придруживања Светској трговинској организацији. Израђени су одговори на упитнике Европске уније у вези с пословањем и регулативом добровољних пензијских фондова, упитнике MONEYVAL-а (који се бави спречавањем прања новца и финансирања тероризма), као и одговори за билатералне преговоре са чланицама СТО.

Планови за 2011. годину

У првој половини 2011. године очекује се усвајање Предлога Закона о изменама и допунама Закона о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима, који се налази у скупштинској процедури. Народна банка Србије ће припремити сет подзаконских аката с циљем усклађивање с предстојећим изменама и допунама Закона, као и даљег унапређења постојећих процеса рада. Активности ће бити усмерене и у правцу даљег развоја функције супервизије, обављања перманентне контроле пословања и унапређења комуникације с друштвима за управљање, како би се очувала стабилност и унапредио сектор добровољних пензијских фондова у Србији.

V.3. Тржиште финансијског лизинга

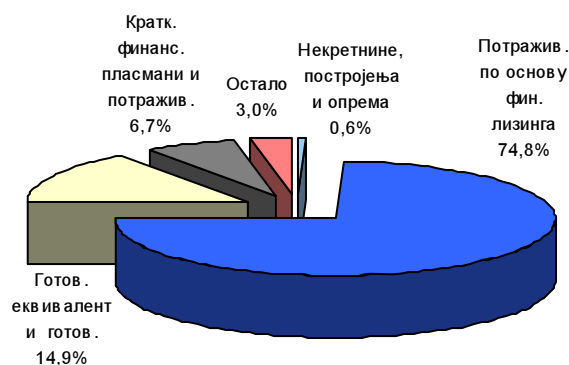
На крају 2010. године дозволу Народне банке Србије за обављање послова финансијског лизинга имало је, као и на крају 2009, 17 давалаца финансијског лизинга. У сектору финансијског лизинга радило је укупно 476 запослених.

Од укупног броја давалаца финансијског лизинга, њих 11 су у већинском власништву страних правних лица, пет у већинском власништву домаћих правних лица, док је код једног даваоца финансијског лизинга удео у власништву домаћег и страног оснивача једнак.

Оснивачи два даваоца финансијског лизинга не припадају финансијском сектору, док су оснивачи осталих давалаца лизинга банке, чланице банкарских група или друге финансијске институције.

У структури укупне aktive давалаца финансијског лизинга на крају 2010. године, највећи удео се односи на потраживања по основу финансијског лизинга (74,8%). Учешће готовинских еквивалената и готовине је смањено са 18,1% на 14,9%, у оквиру чега издвојена средстава резерве на кредите, друге позајмице и допунске уплате из иностранства чине 50,4%. Највећи део укупне пасиве односи на дугорочне кредите из иностранства (86,0%).

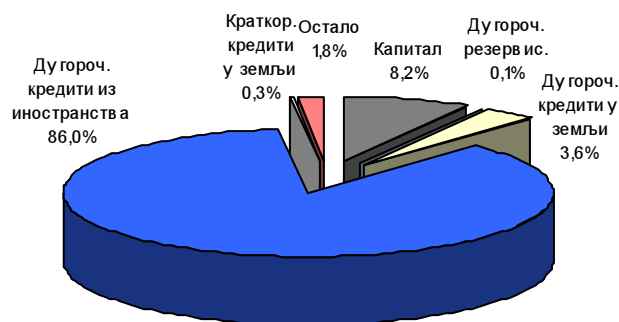
Графикон V.3.1. Структура aktive
(на дан 31. 12. 2010. године)

Извор: Народна банка Србије.

Тржиште финансијског лизинга спада у категорију тржишта са умереном концентрацијом, на шта указује индекс ННІ, који се у 2010. години смањило на 1.289 (са 1.375, колико је износио у 2009). Учешће првог по величини даваоца финансијског лизинга се смањило на 29,0% (са 29,8% у 2009), а учешће прва три даваоца финансијског лизинга на 49,6% (са 53,1% у 2009).

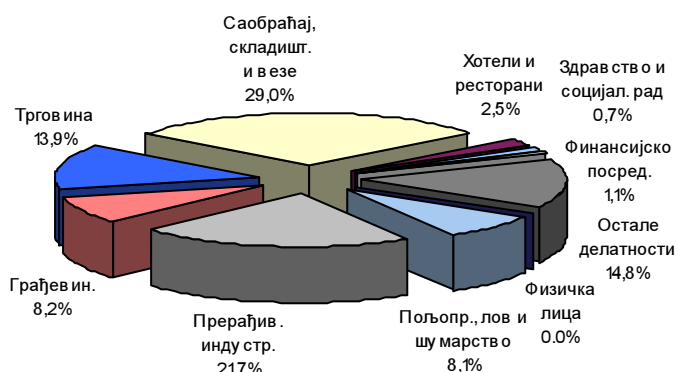
Графикон V.3.2. Структура пасиве
(на дан 31. 12. 2010. године)

Извор: Народна банка Србије.

Највећи део пласмана по основу финансијског лизинга одобрен је правним лицима (88,4%), док су физичка лица у укупним пласманима учествовала са 5,6%. У структури пласмана према предмету лизинга, највише учешће на крају године имало је финансирање теретних возила, минибуса и аутобуса (37,3%). Учешће финансирања путничких возила се повећало на 25,1% (22,2% на крају 2009), а учешће финансирања производних машина на 12,0% (11,4% на крају 2009).

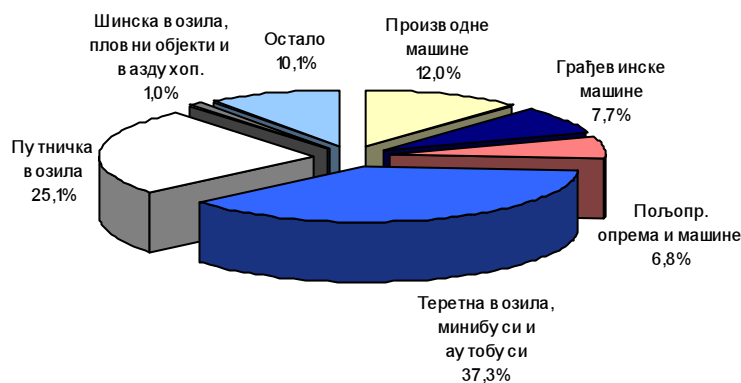
**Графикон V.3.3. Секторска структура пласмана
по основу финансијског лизинга
(на дан 31. 12. 2010. године)**

Извор: Народна банка Србије.

Укупан резултат пре опорезивања на нивоу тржишта финансијског лизинга у 2010. години је био негативан и износио је 868,1 млн динара (у 2009. години је био позитиван и износио је 2.054,0 млн динара). Десет давалаца лизинга је остварило позитиван резултат пре опорезивања у износу од 807,3 млн динара, а седам давалаца лизинга негативан резултат пре опорезивања у износу од 1.675,4 млн динара. У посматраном периоду, укупни расходи и губици су повећани за 33,1%, док су укупни приходи и добици смањени за 3,9%.

**Графикон V.3.4. Структура пласмана
према предмету лизинга
(на дан 31. 12. 2010. године)**

Извор: Народна банка Србије.

Најзначајнија категорија прихода давалаца лизинга били су приходи од камата по основу лизинга, чије се учешће у укупним приходима у односу на 2009. годину са 88,6% смањило на 70,3%. У структури укупних прихода, највише су учествовали приходи по основу лизинга, са 11,2%, затим нето приходи од осталих камата, са 7,9%, нето приходи од курсних разлика и ефеката валутне клаузуле, са 5,2%, и остали добици и приходи, са 4,1%.

У оквиру категорије расхода, највеће учешће од 37,3% имали су нето расходи од усклађивања вредности имовине (који су порасли у односу на претходну годину), а затим расходи камата по основу посла лизинга, 27,4%. Значајније позиције у категорији расхода су остали трошкови пословања, са учешћем од 12,2%, и трошкови зарада, накнада зарада и остали лични расходи, са учешћем од 11,2%.

Основица за обрачун и издвајање средстава резерве се на дан 31. децембра 2010. године (на коју је извршено издвајање 18. јануара 2011), у односу на 31. јануар 2006. (на коју је извршено прво обрачунавање и издвајање 10. фебруара 2006), повећала 11,6 пута и износила је 619,1 млн евра. Тај износ основице за обрачун и издвајање средстава резерве представља 77,3% укупних кредита коришћених, односно примљених из иностранства од давалаца лизинга.

Народна банка Србије је у 2010. години донела шест решења о давању сагласности на именовање чланова органа управљања, односно лица с посебним овлашћењима и одговорностима код пет давалаца финансијског лизинга и два закључка којима је обустављен поступак давања сагласности на одлуку о именовању лица с посебним овлашћењима и одговорностима.

Народна банка Србије је вршила посредни надзор над пословањем давалаца финансијског лизинга у делу који се односи на примену прописа из области финансијског лизинга и спречавања прања новца и финансирања тероризма.

Нормативна функција у области финансијског лизинга

Народна банка Србије је у току 2010. године, у сарадњи с Министарством финансија, израдила Предлог закона о изменама и допунама Закона о финансијском лизингу. Изменама и допунама Закона је на квалитативно нов начин, у складу с међународним рачуноводственим стандардима, дефинисан посао финансијског лизинга, као и предмет лизинга (поред покретних непотрошних ствари, нова дефиниција предмета финансијског лизинга обухвата и непокретности). У зависности од тога да ли ће, путем финансијског лизинга, финансирати набавку само покретних ствари или и непокретности, за даваоце финансијског лизинга су Предлогом прописани различити износи оснивачког капитала (500.000 евра за даваоце који намеравају да путем финансијског лизинга пласирају само покретне ствари, а 5 млн евра за даваоце лизинга који ће пласирати и непокретности).

Предлог је допуњен одредбама чији је циљ успостављање адекватног законског оквира за стабилно пословање давалаца финансијског лизинга. Изменама је, такође, допуњен законски оквир за пруденцијални надзор над пословањем ових финансијских институција.

Током 2010. године Народна банка Србије је донела подзаконску регулативу, чију примену она контролише, и то:

- Одлуку о измени Одлуке о минималним условима за закључење уговора о финансијском лизингу и о начину исказивања лизинг накнаде и других трошкова који настају закључењем тог уговора, којом је до краја 2010. године суспендована обавеза физичких лица да плаћају учешће (20% бруто набавне вредности предмета лизинга);

- Одлуку о обавези давалаца лизинга да држе средства резерве, којом су створени услови за смањивање износа који даваоци финансијског лизинга издвајају по основу средстава примљених из иностранства, како прописивањем случајева у којима се основица за обрачун и издвајање средстава резерве умањује тако и прописивањем постепеног смањења стопе издвајања;

- Упутство за спровођење Одлуке о обавези давалаца лизинга да држе средства резерве;

- Одлуку о подацима које давалац лизинга доставља Народној банци Србије и о начину и роковима достављања тих података, која је донета с циљем усклађивања с Правилником о Контном оквиру и садржини рачуна у Контном оквиру за даваоце финансијског лизинга, али и с прописима Европске уније који се односе на извештавање ЕЦБ-а и израду консолидованих биланса финансијских институција;

- Одлуку о минималним условима за закључење уговора о финансијском лизингу и о начину исказивања лизинг накнаде и других трошкова који настају закључењем тог уговора. Одлуком су, у зависности од валуте у којој се закључује уговор, повећани износи максималне задужености физичких лица – прималаца лизинга. Одлука је донета с обзиром на потребу заустављања негативног тренда кретања пласмана по основу финансијског лизинга, јачања процеса динаријације, као и стварања услова за фер конкуренцију на финансијском тржишту (један од циљева супервизије финансијског лизинга је развој финансијског тржишта заснован на фер конкуренцији између банкарског сектора и сектора финансијског лизинга);

- Упутство за примену Одлуке о минималним условима за закључење уговора о финансијском лизингу и о начину исказивања лизинг накнаде и других трошкова који настају закључењем тог уговора;

- Правилник о Контном оквиру и садржини рачуна у Контном оквиру за даваоце финансијског лизинга;

- Правилник о садржају и форми образаца финансијских извештаја за даваоце финансијског лизинга.

Правилници су донети на основу Закона о рачуноводству и ревизији, у складу с међународним рачуноводственим стандардима и међународним стандардима финансијског извештавања.

Планови за 2011. годину

Активности у 2011. години биће усмерене на: континуирано праћење и анализу пословања давалаца финансијског лизинга, као и непосредни надзор над пословањем давалаца финансијског лизинга; доношење подзаконских аката у смислу Закона о изменама и допунама Закона о финансијском лизингу, као и измена постојећих подзаконских аката; размену информација са организационим деловима који врше супервизију финансијског сектора, као и организационим деловима у чијој је надлежности анализа финансијске стабилности; унапређивање кадровских ресурса, првенствено путем њихове едукације и оспособљавања.

VI. ИЗДАВАЊЕ НОВЧАНИЦА И КОВАНОГ НОВЦА И УПРАВЉАЊЕ ТОКОВИМА ГОТОВИНЕ

VI.1. Готов новац у оптицају

У Републици Србији, у току 2010. године је у оптицају била серија новца издања Народне банке Србије од 2003. године до данас – новчанице од 10, 20, 50, 100, 200, 500, 1.000 и 5.000 динара и ковани новац од 1, 2, 5, 10 и 20 динара.

У оптицају је на дан 31. децембра 2010. било 91.750 млн динара готовог новца, или за 4,0% мање него на крају 2009. године.

Учешће новчаница у укупном износу готовог новца у оптицају било је 98,8%, а кованог новца 1,3%. У односу на крај 2009. године, учешће новчаница у готовом новцу је повећано за 0,3%.

Табела VI.1.1. Апоенска структура новчаница у оптицају

Врста апоена	31. децембар 2009.		31. децембар 2010.	
	У млн динара	У %	У млн динара	У %
5.000 динара	10.125	10,8	8.570	9,5
1.000 динара	68.654	73,0	67.458	74,5
500 динара	8.717	9,3	8.047	8,9
200 динара	3.198	3,4	3.077	3,4
100 динара	1.824	1,9	1.829	2,0
50 динара	820	0,9	850	0,9
20 динара	417	0,4	457	0,5
10 динара	291	0,3	314	0,3
Укупно:	94.046	100,0	90.602	100,0

Извор: Народна банка Србије.

У оптицају је било 190,2 млн комада новчаница, што је за 1,5 млн комада, или за 0,8%, више него на крају 2009. године.

У структури новчаница, учешће новчаница од 1.000 динара повећано је у односу на претходну годину за 1,5%, док је учешће новчаница од 5.000 динара смањено за 1,3% и учешће новчаница од 500 динара за 0,4%. Истовремено, новчанице од 50, 20 и 10 динара незнатно су повећале, а новчанице од 200 динара незнатно смањиле своје учешће у односу на претходну годину.

У готовинском платном промету новчанице од 500, 1.000 и 5.000 динара у номиналном износу су учествовале са 92,9%, при чему је било доминантно учешће апоена од 1.000 динара (74,5%).

У оптицају је било 342,3 млн комада кованог новца, што је за 129,9 млн комада, или 27,5%, мање него на крају 2009. године. Разлог за то је чињеница што је ковани новац од 1, 2 и 5 динара издања Народне банке Југославије повучен из оптицаја и од 1. јануара 2010. године је престао бити законско средство плаћања и номинални износ и количина тог кованог новца су изузети из прегледа стања и токова кованог новца.

У структури кованог новца повећано је учешће апоена од 20 динара за 4,7%, од 10 динара за 5,2% и од 1 динара за 0,4%, а смањено учешће кованог новца апоена од 5 динара за 5,9% и од 2 динара за 4,4%.

VI.2. Израда новчаница и кованог новца

Ради задовољавања потреба готовинског платног промета и замене новчаница неподобних за оптицај, током 2010. године је израђена додатна количина новчаница свих апоена од 161 млн комада. Новчанице од 10, 20, 100, 200, 500 и 1.000 динара израђене су с неизмењеним обележјима, а новчаница од 5.000 динара израђена је с делимично измењеним обележјима (година издања, потпис гувернера, Велики грб Републике Србије²⁸, текст – рукопис С. Јовановића у дубокој штампи, позиције и облик кип ефекта и елемента који је штампан оптички променљивом бојом, позиција ознаке издања и потписа гувернера, позиција нумерације и ћирилични текст „Народна банка Србије – Завод за израду новчаница и кованог новца Топчидер“). Тиме су позиције обележја тог апоена усклађене с позицијама обележја осталих апоена из серије новчаница у оптицају. Визуелно је новчаница од 5.000 динара задржала исто ликовно решење као и претходно издање.

Такође, за редовне годишње потребе готовинског платног промета израђен је и 61 млн комада кованог новца свих апоена (1, 2, 5, 10, 20 динара).

VI.3. Експертиза готовог новца

У току године, у поступку експертизе новчаница под сумњом да су фалсификати утврђено је 10.180 комада фалсификованих новчаница, у укупној

²⁸ Измена је у складу са Уредбом о утврђивању изворника Великог и Малог грба, изворника заставе и нотног записа химне Републике Србије („Службени гласник РС“, бр. 85/2010).

вредности од 8,9 млн динара. У односу на 2009. годину, број откривених фалсификата новчаница је већи за 8,5%. У структури откривених фалсификата новчаница доминантно је учешће апоена од 1.000 динара (70,9%). Количина и номинални износ откривених фалсификата динара нису могли да угрозе монетарну стабилност, јер су у структури новчаница у оптицају учествовали са свега 0,005% по количини, односно 0,008% по номиналном износу. Анализа је показала да су откривени фалсификати израђени на фотокопир апаратима или компјутерским штампачима у боји, да немају елементе заштите од фалсификата или да су ти елементи лоше имитирани, са општим утиском да је реч о лоше израђеним фалсификатима.

Табела VI.3.1. Преглед откривених фалсификата новчаница

Врста апоена	5.000	1.000	500	200	100	50	20	10	Укупно у 2010.
Комада	76	7.213	2.531	101	227	30	0	2	10.180
Учешће у %	0,8	70,8	24,9	1,0	2,2	0,3	0,0	0,0	100,0

Извор: Народна банка Србије.

VI.4. Пригодни ковани новац

У 2010. години није се издавао златни и сребрни пригодни ковани новац, поводом догађаја од општег значаја за Републику Србију или догађаја од међународног значаја. Међутим, израђен је и пуштен у оптицај ковани новац од 20 динара (од оптицајне легуре) с ликом Ђорђа Вајферта, којим је, осим за потребе задовољавања потреба готовинског платног промета, обележена и 160. годишњица рођења Ђорђа Вајферта, српског индустријалца и дугогодишњег гувернера Народне банке Србије.

VI.5. Токови готовог новца

На основу захтева банака и по основу откупа ефективног страног новца од овлашћених мењача (у периоду од 1. јануара до 30. априла) исплаћено је укупно 598,1 млн комада новчаница и кованог новца, у номиналном износу од 345.596,6 млн динара. У односу на 2009. годину, исплаћена је за 7,0% мања количина (око 41,9 млн комада), а за 0,8% мањи номинални износ новчаница и кованог новца (око 2.790,5 млн динара).

Од укупно исплаћене количине новчаница, 100,1 млн комада исплаћен је у оригиналном паковању, што чини номинални износ од 37.748,5 млн динара. Те новчанице учествују са 52,6% у количини, односно са 41,7% у номиналном износу новчаница у оптицају. Статистички посматрано, узимајући у обзир наведену замену новчаница у 2010. и замену новчаница у 2009. години (103 млн комада новчаница у оригиналном паковању, у номиналном износу 43.200 млн динара), у протекле две године је замењена целокупна количина новчаница у оптицају, односно 89,3% номиналног износа, новим новчаницама.

Од банака и овлашћених мењача преузето је 532,6 млн комада новчаница и кованог новца, у номиналном износу од 349.010,8 млн динара. У односу на 2009. годину, примљена је за 8,1% мања количина (око 43,4 млн комада), а за 1,5% већи номинални износ новчаница и кованог новца (око 5.083,4 млн динара). Наведено указује на то да је Народна банка Србије обезбедила контролу адекватности апоенске структуре новчаница у оптицају након предузетих мера којима је од јануара 2009. године, кроз измену регулативе, укинута могућност банкама да обављају међусобно снабдевање готовим новцем.

Процес обраде новчаница и кованог новца, који је уведен почетком 2009. године, несметано се обавља на три аутоматска система за сортирање, паковање и уништај новчаница BPS 1.040 (два система набављена половином 2008. године, а један половином 2009. године), на једном аутоматском систему за сортирање новчаница BPS 216 (набављен половином 2008. године), као и на раније набављеним и адаптираним аутоматским системима за сортирање и уништај новчаница ISS 300 P/ PS. Уз набавку још једног система за обраду новчаница BPS 216, планирану за почетак 2011. године, процес обраде новчаница биће у целини аутоматизован, што ће омогућити дневну ажурност обраде, континуитет у одржавању квалитета новца у оптицају, планирање оптималне израде додатних количина и оптимално управљање залихама новчаница и кованог новца.

VI.6. Обрада и уништај новца

У току 2010. године обрађено је укупно 494,8 млн комада новчаница, у номиналном износу од 346.781,0 млн динара. Од тога, 81,0% (400,3 млн комада) новчаница је издвојено као подобно за оптицај, а 19,0% (94,4 млн комада) као неподобно за оптицај. У номиналном износу, то је чак 90,0%, или 310.818,0 млн динара, подобних и 10,0%, или 35.963,0 млн динара, неподобних за оптицај. Током године приметна је била тенденција смањења учешћа новчаница неподобних за оптицај у односу на новчанице подобне за оптицај, што је још један од показатеља побољшања квалитета новчаница у оптицају. Коефицијент обрта новца у оптицају је износио 2,6.

Уништен је 91,0 млн комада новчаница неподобних за оптицај, у номиналном износу од 27.681,6 млн динара. Индекс обнове оптицаја износио је 47,8. Поред наведеног, уништено је и 180 хиљада комада ваноптицајних новчаница издања Народне банке Југославије, у номиналном износу од 64,6 млн динара.

VI.7. Планови за 2011. годину

Ради реализације стратешких и оперативних циљева у вези са обезбеђењем адекватног обима, квалитета и апоенске структуре готовог новца у оптицају и ради попуњавања залиха у трезорима Народне банке Србије, планирано је да се у 2011. години изради додатна количина од укупно 116 млн комада новчаница (од 10, 20, 50, 200, 500, 1.000 и 2.000 динара) и 66 млн комада кованог новца (од 1, 2, 5, 10 и 20 динара).

Планирано је да се издају новчанице новог апоена од 2.000 динара с ликом Милутина Миланковића. Издавањем и пуштањем у оптицај новчанице

од 2.000 динара употпуниће се постојећа серија новчаница издања Народне банке Србије (у апоенима од 10, 20, 50, 100, 200, 500, 1.000 и 5.000 динара), смањити укупна количина новчаница у оптицају, олакшати пословање и физичко руковање готовим новцем (бројање, обрада, транспорт, смештај у трезоре и сл.) и смањити трошкови израде новчаница. Идејно решење, дизајн, односно распоред и заступљеност обележја нове новчанице биће усклађени с другим апоенима из серије новчаница у оптицају. Нова новчаница садржаће додатне заштитне елементе уграђене у папир који су погодни за поуздану идентификацију на аутоматским системима за обраду новчаница.

Новчанице од 10, 20, 50, 200, 500 и 1.000 динара биће израђене с делимично измењеним обележјима – годином издања (2011), потписом гувернера и Великим грбом Републике Србије.

Ковани новац од 1, 2, 5 и 10 динара биће израђен с делимично измењеним обележјима – годином ковања (2011) и Великим грбом Републике Србије.

Није планирано издавање пригодног кованог новца, али је предвиђено да се изради и пусти у оптицај ковани новац од 20 динара с ликом Иве Андрића, чиме ће Народна банка Србије дати свој допринос обележавању 50. годишњице Андрићевог добијања Нобелове награде за књижевност.

VII. ПЛАТНИ СИСТЕМ

VII.1. Регулаторна активност Сектора за платни систем

У току 2010. године, Народна банка Србије је донела следеће прописе којима се регулише платни систем Републике Србије:

- *Одлуку о општим правилима за обављање директних задужења по основу овлашћења*²⁹ – којом се прописују правила на основу којих се извршавају директна задужења по основу овлашћења, као и права и обавезе учесника у трансакцији, елементи и садржај овлашћења, начин издавања овлашћења и друга питања;

- *Одлуку о обављању клиринга и обрачуна директних задужења по основу овлашћења*²⁹ – којом се уређује начин на који се обављају клиринг и обрачун трансакција које поверилац иницира по основу овлашћења које дужник даје својој банци и свом повериоцу у складу с чланом 4. став 4. Закона о платном промету;

- *Одлуку о одређивању јединствених идентификационих бројева банака за обављање платног промета*³⁰ – којом Народна банка Србије одређује фиксне бројеве као јединствене идентификационе бројеве за обављање платног промета;

- *Одлуку о врсти података које банке достављају Народној банци Србије и о начину и роковима достављања тих података*³¹ – којом се дефинишу извештаји које банке достављају Народној банци Србије, као и начин и рокови достављања тих извештаја. Овом одлуком ће се први пут стећи услови за целовито праћење статистичких показатеља везаних за употребу свих инструмената плаћања у Републици Србији;

- *Упутство о начину и роковима достављања података банака о извршеном платном промету*³² – којим се ближе уређују појмови и типови трансакција за сваки извештај посебно.

²⁹ „Службени гласник РС“, бр. 6/2010.

³⁰ Г. бр. 13785, 25. октобар 2010.

³¹ „Службени гласник РС“, бр. 81/2010.

³² Г. бр. 14236, 18. новембар 2010.

VII.2. Надгледање платних система

Ради ефикасније примене Одлуке о начину надгледања платних клириншких и обрачунских система и политике надгледања, израђена је *Класификација платних система малих плаћања који функционишу у Републици Србији*, којом је утврђен значај појединачних система малих плаћања. Класификација је извршена у складу с критеријумима који су дефинисани на основу стандарда ЕЦБ-а. Сprovedена је такође и анализа ликвидности и ризика концентрације плаћања у RTGS систему за јануар – јун 2010, како би се утврдила концентрација ликвидности код учесника система, као и изложеност тих учесника ризику концентрације трансакција плаћања.

Током 2010. извршени су пријем, контрола и овера 2.828 овлашћења које издају банке дужници у складу са Законом о платном промету. Такође, наплаћене су 52 менице по којима су банке дужници, односно авалисти. Формирана је и база података за овлашћења које банке као дужници издају својим повериоцима.

VII.3. Управљање ризицима и развој RTGS и клиринг система

Сертификација јавних кључева који се користе за потписивање електронских порука за плаћања у RTGS и клиринг систему Народне банке Србије и сертификација јавних кључева за учеснике система међубанкарског клиринга у девизама реализована је у 2010. години. Тестирање нових јавних кључева обављено је за све учеснике у RTGS и клиринг систему и они су успешно примењивани током 2010. године.

У сертификацији кључева за учеснике система међубанкарског клиринга учествовало је 18 банака. Процедура за рад с јавним кључевима у систему међубанкарског клиринга је иновирана. У периоду од јула до децембра, на захтев учесника, извршено је 13 тестирања, по процедури која је уведена у првој половини 2010. Генерисани кључеви се редовно примењују и на резервној локацији.

План за континуирано пословање

План за несметано пословање RTGS и клиринг система унапређен је укључивањем сценарија могућих догађаја и тестирањем обезбеђења континуитета пословања у случају настанка тих догађаја. Формализован је процес управљања инцидентима, којим се, између осталог, утврђују критеријуми и начин доношења одлуке о преласку с продукционе на резервну локацију система.

Народна банка Србије је интензивно радила на имплементацији оквира за управљање оперативним ризиком у RTGS и клиринг систему. У оквиру тога, уведена је база инцидентата у коју се бележе сви инциденти без обзира на узрок и последицу, а одређени су и пондери за квантификовање утицаја и вероватноће. Извршено је и идентификовање пословних процеса на којима се примењује управљање ризиком.

Набављен је систем за централно надгледање софтверско-хардверских компоненти информационог система платних система, чиме ће се знатно унапредити детектовање и дијагностика проблема у раду система. Његова имплементација је планирана за 2011. годину.

Унапређење сервиса платних система

У оквиру пружања нових сервиса учесницима у платним системима Народне банке Србије, извршена је припрема *Web Thin client* сервиса за потребе корисника, тако да је сада могуће, на захтев корисника, да се дозволе активне операције (плаћања MT202 и MT103). С тим у вези, израђена је и пратећа документација (упутства и процедуре), која учесницима олакшава рад. Са учесницима у системима који су за то показали интересовање размењена су искуства у вези с наведеним сервисом и анализиране њихове примедбе.

У систему међубанкарског и међународног клиринга у девизама извршена је оптимизација дела процеса. У сегменту размене порука с банкама из Босне и Херцеговине, преко SWIFT *FileAct* сервиса, уведен је SWIFT RJE формат, којим је размена порука знатно унапређена уз примену међународних стандарда. Такође, по препоруци интерне ревизије, израђен је документ који описује целокупан ток података у овом систему.

VII.4. Народна банка Србије као оператер платног система

Народна банка Србије је оператер RTGS и клиринг система за динарска плаћања од 2003. године, као и система међубанкарског и међународног клиринга плаћања у девизама од јуна 2007, односно фебруара 2008. године.

Кроз RTGS и клиринг систем процесирају се сва динарска међубанкарска плаћања у земљи. Укључено је 37 учесника – 33 банке, Министарство финансија, Централни регистар ХоВ, Удружење банака Србије и Народна банка Србије. У систему међубанкарског и међународног клиринга за плаћања у девизама учествују 24 учесника, и то: 18 банка из Републике Србије, Народна банка Србије и пет банака из Босне и Херцеговине.

Посредством RTGS и клиринг система у 2010. години је реализовано укупно 193,2 млн плаћања. У укупном броју плаћања, RTGS плаћања су учествовала са 66,4%, а клиринг плаћања са 33,6%. Број плаћања је у односу на 2009. годину повећан за 33,4%. Укупна вредност плаћања у RTGS и клиринг систему износила је 33.310,2 млрд динара, што је за 8,0% више него у 2009. Учешће вредности промета клиринга у RTGS систему износило је 1,51%.

Расположивост RTGS и клиринг система у 2010. години износила је 99,95%. За 255 радних дана и 138.325 минута рада систем је био у застоју укупно 70 минута.

RTGS систем

RTGS систем је систем за поравнање великих плаћања у реалном времену по бруто принципу. Посредством RTGS система у 2010. години је реализовано укупно 128,3 млн плаћања, укупне вредности 32.808,2 млрд динара. Највећа месечна вредност промета остварена је у децембру и износила је 3.292,6 млрд динара.

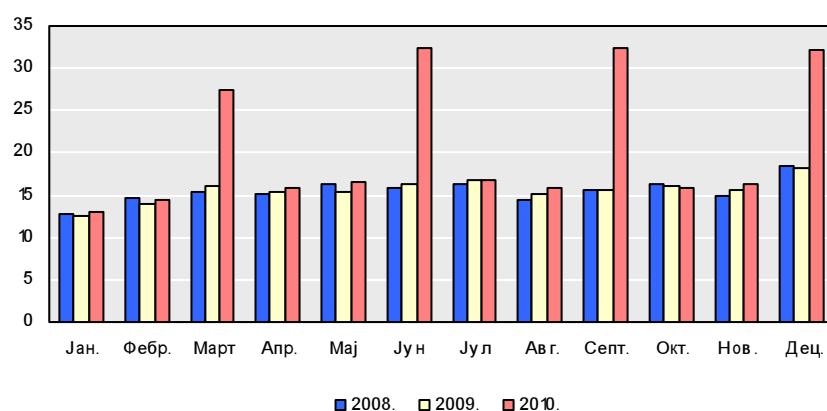
Табела VII.4.1. Вредност промета и број плаћања у RTGS систему
(промет у млрд динара, број плаћања у млн)

2010.	Број радних дана	Број плаћања	Вредност промета	Дневни просек промета
Јануар	19	8,5	2.711,3	142,7
Фебруар	19	9,2	2.510,1	132,1
Март	23	11,2	2.990,2	130,0
Април	20	10,5	2.825,5	141,3
Мај	20	10,8	2.939,4	147,0
Јун	22	11,2	2.952,7	134,2
Јул	22	11,2	2.588,0	117,6
Август	22	10,6	2.524,5	114,7
Септембар	22	10,9	2.628,8	119,5
Октобар	21	10,7	2.262,6	107,7
Новембар	22	11,1	2.582,5	117,4
Децембар	23	12,5	3.292,6	143,2
Укупно	255	128,3	32.808,2	1.547,4
			Месечни просек:	Дневни просек:
			2.734,0	129,0

Клиринг систем

Клиринг систем је систем за размену и обраду појединачних налога за плаћање или група налога за плаћање учесника у платном систему, ради обрачуна мултилатералних нето износа за поравнање, који се обављају на обрачунским рачунима учесника.

Графикон VII.4.1. Број плаћања у RTGS и клиринг систему
(у милионима плаћања)

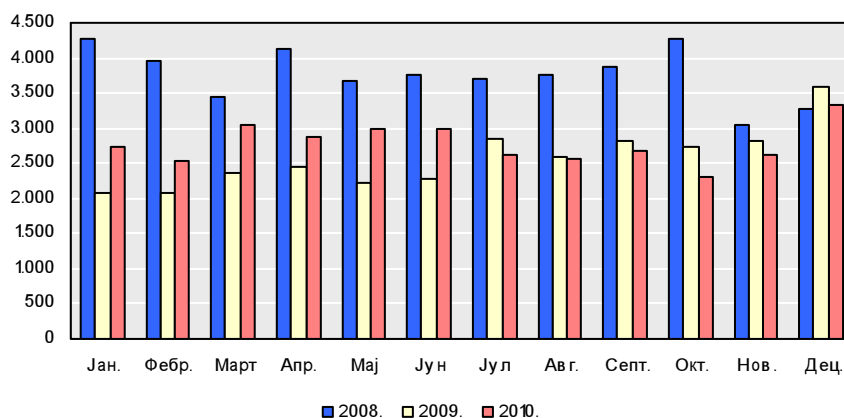
Извор: Народна банка Србије.

Табела VII.4.2. Вредност промета и број плаћања у клиринг систему
(промет у млрд динара, број плаћања у млн)

2010.	Број радних дана	Број плаћања	Вредност промета	Дневни просек промета
Јануар	19	4,6	34,3	1,8
Фебруар	19	5,2	37,0	1,9
Март	23	6,3	44,8	1,9
Април	20	5,3	41,0	2,0
Мај	20	5,7	40,8	2,0
Јун	22	5,6	43,0	2,0
Јул	22	5,5	43,5	2,0
Август	22	5,3	42,3	1,9
Септембар	22	5,2	42,6	1,9
Октобар	21	5,2	41,8	2,0
Новембар	22	5,3	43,0	2,0
Децембар	23	5,8	47,8	2,1
Укупно	255	64,9	502,1	23,5
			Месечни просек:	Дневни просек:
			41,8	2,0

У 2010. години, у клиринг систему је реализовано 64,9 млн плаћања, укупне вредности од 502,1 млрд динара. Највећа месечна вредност промета реализована је у децембру и износила је 47,8 млрд динара.

Графикон VII.4.2. Вредност промета у RTGS и клиринг систему
(у милијардама динара)

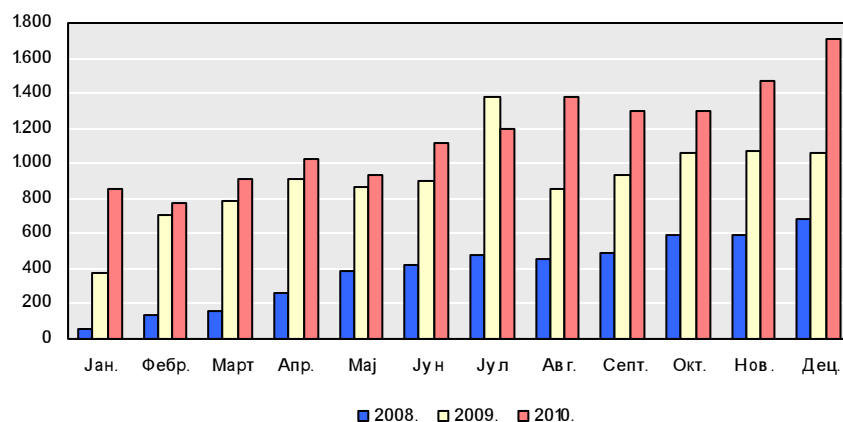

Изв ор: Народна банка Србије.

Систем међународног клиринга плаћања у девизама

Ради ефикаснијег, бржег и јефтинијег платног промета, Народна банка Србије је у септембру 2007. године с централним банкама Босне и Херцеговине и Црне Горе потписала Споразум о клирингу међународних плаћања. Трансакције плаћања између банака у Србији и банака у Босни и Херцеговини обављају се од фебруара 2008. као нето обрачун у еврима (трансакције плаћања с Црном Гором се не обављају).

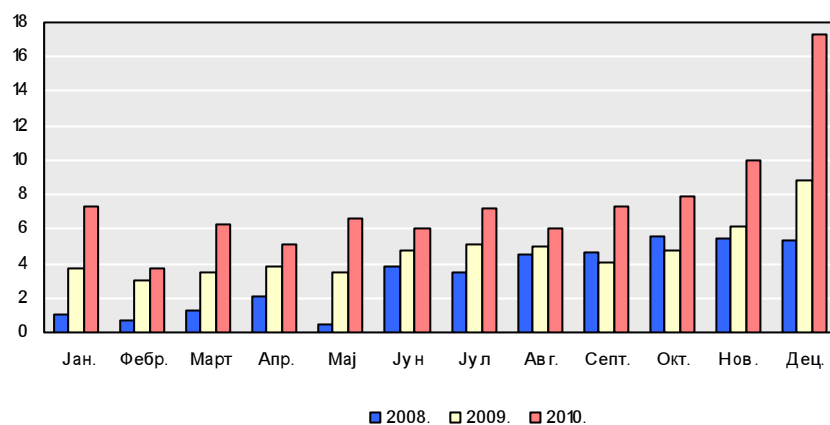
Графикон VII.4.3. Број плаћања у међународном клирингу

Изв ор: Народна банка Србије.

У току 2010. године у међународном клирингу плаћања у девизама реализовано је 13.997 плаћања, чија је укупна вредност 90.853.229,1 евро. Број плаћања већи је за 28,4% у односу на 2009, а вредност плаћања за 61,2%. Распољивост система у 2010. години је била стопроцентна.

Графикон VII.4.4. Вредност промета у међународном клирингу (у милионима евра)

Изв ор: Народна банка Србије.

VII.5. Планови за 2011. годину

У 2011. години је планирана израда нацрта закона о платним услугама и нацрта закона о коначности поравнања. Њима ће се имплементирати Директива о платним услугама и Директива о финалности поравнања и на потпуно нов начин уредити однос између пружалаца услуга плаћања и корисника тих услуга.

Нови закон о платним услугама ће обухватити уређивање платних услуга, платних рачуна, пружалаца платних услуга, платних институција, транспарентности услова и захтева за информисање корисника платних услуга, права и обавеза у вези с пружањем и коришћењем платних услуга и вансудских разрешавања спорова.

Када је реч о закону о коначности поравнања, њиме ће се уредити: коначност поравнања у системима за поравнање налога, последице поступака у случају несолвентности учесника у систему, права и обавезе учесника које проистичу из његовог учешћа у систему, права примаоца колатерала у случају отварања поступка несолвентности над издаваоцем, укључујући и колатерале које централна банка прима у оквиру спровођења монетарних операција, као и друга питања.

Доношењем та два закона, Република Србија ће у целини применити режим пружања платних услуга Европске уније.

У плану је наставак развијања функције надгледања платних клириншких и обрачунских система како би се обезбедило несметано функционисање платног промета у земљи. Ради даљег унапређења функције надгледања, користиће се помоћ у оквиру IPA пројекта. У току је и израда извештаја Процена усклађености платног система у складу са Одлуком о начину надгледања платних клириншких и обрачунских система за Национални центар за платне картице.

У сарадњи с релевантним институцијама у оквиру IPA пројекта, у плану је рад на усаглашавању података о платним картицама са методологијом ЕЦБ које банке достављају. Такође, у плану је израда новог система извештавања о употреби платних инструмената и сервиса из новоформиране базе статистичких података које банке достављају (од почетка 2011).

Ради даље промоције Система међународног клиринга за плаћања у девизама, планирају се одржавање састанака с банкама и припреме за укључење банака из Црне Горе у систем тог плаћања. У току 2011. године биће интензивирани и активности на популаризацији и развијању плаћања путем директних задужења за физичка лица.

Народна банка Србије настоји да одржи висок ниво расположивости RTGS и клиринг система развојем нових и иновирањем постојећих процедура за управљање оперативним ризиком и континуираним пословањем (резервном локацијом). Планира се израда документа који ће дефинисати оквир и начин управљања оперативним ризиком, као и утврђивање плана активности и рокова за наставак управљања оперативним ризиком с циљем његове потпуне имплементације.

Интензивираће се и стална институционална сарадња са централним банкама земаља Европске уније и другим релевантним међународним институцијама у сврху праћења актуелних системских пројеката у Европској унији.

VIII. ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ НАРОДНЕ БАНКЕ СРБИЈЕ

1. Међународна сарадња

1.1. Односи с међународним институцијама и Европском унијом

Сарадња с ММФ-ом усмерена је првенствено на спровођење *stand-by* аранжмана који је одобрен Републици Србији 2009. године у условима светске финансијске и економске кризе, у укупном износу од 2,6 млрд SDR (око 3,0 млрд евра). Током 2010. године успешно су завршена четири тромесечна разматрања резултата договореног економског програма и на основу позитивних оцена Одбора извршних директора ММФ-а омогућено је да се повуче износ од 1,3 млрд SDR (око 1,5 млрд евра). Међутим, у складу с платнобилансним кретањима, као и потребом да се трошкови кредитног аранжмана минимизирају, у 2010. години је повучено мање средстава од одобрених – искоришћено је 299,9 млн SDR (око 347,8 млн евра).

Светска банка је наставила да пружа саветодавну и финансијску подршку Републици Србији у оквиру трогодишњег програма Стратегије партнерства, а сарадња с Народном банком Србије се одвијала у оквиру функције депозитара новчаних средстава афилијација Светске банке, као и у вези са улогом агента Републике Србије за имплементацију закључених споразума.

У оквиру процеса приступања Републике Србије Европској унији, представници Народне банке Србије су, из своје надлежности, активно учествовали у припреми одговора на Упитник Европске комисије. Поред тога, ажуриран је и прилог за Годишњи извештај Европске комисије о напретку Републике Србије, а наставило се и са институционалном сарадњом с представницима Европске комисије у виду Унапређеног сталног дијалога.

У Годишњем извештају Европске комисије о напретку Републике Србије за 2010. годину, који је објављен у новембру 2010, оцењено је да је у Србији, у околностима глобалне економске кризе, сачувана макроекономска стабилност захваљујући благовременом доношењу мера у сарадњи с ММФ-ом.

У сарадњи са ЕЦБ-ом, комплетирана је пројектна документација неопходна за почетак реализације IPA пројекта Народне банке Србије „Јачање институционалних капацитета Народне банке Србије“.

Након обнављања чланства Народне банке Србије у BIS-у у октобру 2009. године, њени представници су крајем јуна 2010. учествовали на Годишњој скупштини акционара.

Међународни монетарни фонд

У складу са *stand-by* аранжманом закљученим с ММФ-ом, тромесечно се прате резултати договореног економског програма како би се оценио напредак у имплементацији програма и постигла сагласност о мерама које могу бити неопходне за остварење договорених циљева. Поред тога, коришћење средстава је условљено позитивним оценама ММФ-а о остваривању резултата аранжмана.

Током 2010. године успешно су окончана четири од укупно планираних седам разматрања током трајања аранжмана. Треће разматрање завршено је 31. марта позитивном оценом Одбора извршних директора ММФ-а о спровођењу програма и одобравањем 319,6 млн SDR (око 370,6 млн евра), од чега је искоришћена половина расположиве транше (око 185,3 млн евра). Истовремено, окончане су консултације по члану IV Статута ММФ-а, које представљају статутарну обавезу свих земаља чланица и у оквиру којих је свеобухватно анализирана општа привредна и финансијска ситуација, као и средњорочна стратегија економске политике земље.

Успешно спровођење програма је Одбор извршних директора ММФ-а потврдио и током четвртог, петог и шестог тромесечног разматрања аранжмана, када је од одобрених износа средстава наредне три транше по 319,6 млн SDR (око 370,6 млн евра) повучено по 15% средстава. Позитивно су оцењени фискално прилагођавање уз усклађивање јавне потрошње, спровођење монетарне политике и мере које су предузете као одговор на глобалну финансијску кризу. Банкарски сектор је оцењен као добро капитализован и високо ликвидан. Констатовано је да се опоравак привреде наставља, а препоручено је даље спровођење структурних реформи и унапређење пословног амбијента ради привлачења страних директних инвестиција с циљем јачања привредног раста и повећања запослености. Препоручено је да се уложи додатни напори како би се са модела раста заснованог на потрошњи остварио прелазак на модел раста заснован на извозу.

Укупно повучена средства *stand-by* аранжмана до краја децембра 2010. године износила су 1,3 млрд SDR (око 1,5 млрд евра), што представља око 283% квоте Републике Србије у ММФ-у и у границама је повољних услова финансирања наше земље. Аранжман траје до 15. априла 2011. године, до када ће се обавити седмо, последње разматрање и бити расположиво повлачење преостале транше од 319,6 млн SDR (око 370,6 млн евра).

Након избора гувернера Народне банке Србије, спроведене су активности на његовом именовању за гувернера Републике Србије у ММФ-у, што је реализовано Закључком Владе од 19. августа 2010. године.

У децембру 2010. године усвојена је Резолуција о 14. општој ревизији квота и реформи Одбора извршних директора у оквиру свеобухватне реформе квота ММФ-а с циљем јачања ликвидности и ефикасности ове институције, као и реалнијег представљања економских показатеља земаља у развоју. У случају Републике Србије, квота би у номиналном износу била повећана са 467,7 на 654,8 млн SDR, док би се учешће у укупној квоти ММФ-а смањило са 0,219% на 0,137%. У наредној фази реформе, све земље чланице биће позване да се до 31. децембра 2011. изјасне о прихватању повећања своје квоте, што даје могућност Републици Србији да се позитивно изјасни о номиналном повећању припадајуће квоте и да тиме обезбеди приступ већим средствима ММФ-а.

Ради приступања Републике Србије SDDS систем, којим се повећава транспарентност економске политике и олакшава приступ међународним тржиштима капитала, Влада је у децембру 2010. године донела одлуку о приступању SDDS-у.

Светска банка

У оквиру актуелног програма финансијске подршке Светске банке – Стратегија партнерства за Републику Србију за период од 2008. до 2011. године, који је договорен у складу с циљевима наше земље везаним за европске интеграције, од планираних око 641,0 млн евра (око 900,0 млн долара) од IBRD је до краја децембра 2010. одобрено укупно око 493,5 млн евра, од чега је искоришћено око 197,6 млн. Средства су намењена спровођењу структурних реформи, заштити животне средине, побољшању животног стандарда, инфраструктурним пројектима, као и пројектима у области образовања и науке.

У оквиру финансијске сарадње са Светском банком од 2001. до краја 2010. године обим одобрених средстава је достигао око 1,2 млрд евра, с тим што је преостало за коришћење око 453,4 млн евра у оквиру пројектних зајмова.

Ради реализације Пројекта Светске банке „Регионални развој Бора“ – поткомпонента Б2 (iii) – микрофинансирање у износу од око 2,5 млн евра, закључен је Посреднички финансијски уговор између Министарства финансија, Народне банке Србије и *Opportunity* банке, која је изабрана као посредничка банка.

У складу с позивима Међународног удружења за развој за учешће у редовним попунама капитала, Република Србија је у септембру уплатила капитал у износу од 8,3 млн динара по основу 14. и 15. попуне, као и по основу учешћа у финансирању мултилатералне иницијативе за отпис дуга, чиме је обезбеђено повећање броја гласова код ове институције са 52.017 на 69.507.

У вези с наредним програмом подршке нашој земљи Стратегија партнерства који ће бити договорен за период 2011–2014. године, реализована је у децембру посета г. Philippe-a Le Nouerou-a, потпредседника Светске банке. Том приликом као приоритетне области сарадње наведени су инвестициони пројекти, наставак структурних реформи и потребе буџета, што ће бити подржано финансијским средствима Светске банке.

Европска унија

У току 2010. године настављене су активности Народне банке Србије на спровођењу приоритета и препорука садржаних у Документу о Европском партнерству и реализацији и ревизији Националног програма за интеграцију Републике Србије у Европску унију (НПИ).

Представници Народне банке Србије континуирано и активно учествују у осам подгрупа Стручне групе Координационог тела за процес приступања Европској унији (слободно кретање капитала, политика конкуренције, финансијске услуге, економска и монетарна политика, статистика, здравствена заштита и заштита потрошача, финансијска контрола и финансијске и буџетске одредбе). Након пуне примене Прелазног трговинског споразума о трговини и трговинским питањима од 1. фебруара 2010. године, учешће Народне банке Србије је предвиђено и у раду Пододбора за унутрашње тржиште и заштиту конкуренције и Пододбора за економска и финансијска питања и статистику.

Директна сарадња с представницима Европске комисије настављена је у оквиру Унапређеног сталног дијалога Републике Србије. Народна банка Србије је учествовала на секторским састанцима из области унутрашњег тржишта и конкуренције и економских и финансијских питања и статистике. Том приликом разматрана су најновија кретања у областима банкарства, осигурања, либерализације кретања капитала, статистике и супервизије финансијског сектора.

У оквиру надлежности Народне банке Србије, припремљени су одговори на 203 питања из Упитника који је Европска комисија уручила Републици Србији новембра 2010. године, и то у делу поглавља Економски критеријуми, Право пословног настањивања и слобода пружања услуга, Слободно кретање капитала, Право привредних друштава, Политика конкуренције, Финансијске услуге, Економска и монетарна политика, Статистика, Индустриска политика и предузетништво, Правда, слобода и безбедност, Заштита потрошача и здравља, Економски односи са иностранством и Финансијска контрола.

На основу одобрене макрофинансијске помоћи Европске уније од 200 млн евра из 2009. године, потписан је у јулу Меморандум о разумевању, а у децембру и Споразум о кредиту између Европске уније, Републике Србије и Народне банке Србије као агента Републике Србије. Коришћење средстава у две једнаке транше условљено је позитивном оценом спровођења програма с ММФ-ом и испуњењем утврђених критеријума везаних за јавне финансије.

Народна банка Србије, као агент Републике Србије, обављала је послове који се односе на управљање, администрирање и надзор наменског коришћења средстава Фонда револвинг кредита, сагласно Уговору о преносу власништва над средствима овог фонда са Европске агенције за реконструкцију на Републику Србију. Закључно са 2010. годином, из Фонда револвинг кредита Републике Србије је реализовано 577 кредита у укупном износу од 58,3 млн евра, а по том основу су отворена 2.644 нова радна места.

Европска централна банка

Након успешно реализованог пројекта „Анализа потреба Народне банке Србије“, у чијој реализацији је, поред ЕЦБ-е, учествовало 17 националних централних банака Европске уније (1. септембар 2008 – 31. мај 2009),

настављене су активности на припремама за почетак реализације пројекта „Јачање институционалних капацитета Народне банке Србије“, који је одобрен у оквиру програма претприступне помоћи Европске уније за 2008. годину – IPA 2008.

Током 2010. године, усаглашен је План активности пројекта с представницима ЕЦБ, чиме су дефинисане активности које ће бити реализоване у периоду од 1. фебруара 2011. до 31. јануара 2013. године.

Пројекат, вредности 2,5 млн евра, обухвата 11 области пословања Народне банке Србије: супервизију финансијског сектора, законодавство, либерализацију кретања капитала, управљање девизним резервама, монетарне операције, заштиту корисника финансијских услуга, подршку у приступању Европској унији, економске анализе и истраживања, статистику, платни систем и финансијску стабилност. У његовој реализацији учествоваће представници ЕЦБ и 21 националне централне банке Европског система централних банака.

Европска банка за обнову и развој

EBRD обезбеђује кредитну подршку земљама у процесу транзиције. У периоду од 20. децембра 2000. до 31. децембра 2010. године ова банка је нашој земљи одобрила средства кредита у укупном износу од око 2,2 млрд евра, од чега је искоришћено око 1,3 млрд евра. Средства су најпре усмеравана у област енергетике и инфраструктуре, а касније је већи значај дат приватном сектору и области финансија.

У Извештају о транзицији за 2010. годину, позитивно је оцењен напредак Републике Србије у процесу приступања Европској унији, с препоруком за даље усклађивање законодавства с правним оквиром Европске уније, као и успешно спровођење договореног програма с ММФ- ом.

Европска инвестициона банка

ЕИБ пружа финансијску подршку јавном и приватном сектору Републике Србије од 2001. године. Њена средства су намењена за пројекте у финансијском сектору, за модернизацију аеродрома, за санацију и изградњу путева, за санацију железнице, градске инфраструктуре, енергетике, здравства и образовања, као и за развој малих и средњих предузећа, предузетника и локалне самоуправе.

До краја 2010. године ЕИБ је одобрила кредите у износу од око 2,3 млрд евра, од чега је искоришћено око 1,1 млрд.

Преко Народне банке Србије, као агента Републике Србије, уз учешће посредничких банака, реализују се кредитне линије за мала и средња предузећа у оквиру Апекс зајмова ЕИБ. До краја децембра средствима Апекс зајма од 250 млн евра финансирана су 364 пројекта и отворено је 2.199 радних места.

Регионална канцеларија ЕИБ у Републици Србији отпочела је с радом 29. новембра 2010. године.

Светска трговинска организација

У оквиру приступања Републике Србије Светској трговинској организацији, Народна банка Србије је током 2010. године учествовала у ажурирању плана законодавних активности и припреми коментара на текст Нацрта извештаја Радне групе за приступање Републике Србије СТО.

Представници Народне банке су учествовали на осмом састанку Радне групе за приступање Републике Србије СТО и на билатералним разговорима о либерализацији тржишта робе и услуга, који су обављени у марту у Женеви. Након тога, припремљени су одговори на коментаре САД у вези с даљом либерализацијом тржишта услуга на основу Треће ревидиране понуде за преговоре у области либерализације тржишта услуга.

У јулу су одржани билатерални преговори уз учешће представника Народне банке Србије, а у октобру је у Женеви одржан девети састанак Радне групе за приступање Републике Србије СТО.

1.2. Односи с Париским клубом поверилаца

Настављене су активности у вези са закључењем нових билатералних споразума с повериоцима Париског клуба после престанка постојања државне заједнице Србија и Црна Гора. Закључени су нови споразуми Републике Србије с Републиком Финском и Републиком Француском, а Народна банка Србије је с *Banque de France* потписала Писмо о спровођењу поменутог билатералног споразума.

У сарадњи с Министарством финансија, окончан је поступак усаглашавања текста билатералних споразума између Републике Србије и Краљевине Шпаније.

Успешно су реализоване активности Народне банке Србије, као агента државе за сервисирање дуга, на извршавању обавеза према Париском клубу поверилаца.

1.3. Билатерална финансијска сарадња

У оквиру посете државно-привредне делегације Републике Србије Алжиру, у марту је реализована посета гувернера Народне банке Србије Централној банци Алжира и алжирском Министарству финансија. Том приликом су вођени разговори из области финансијске сарадње.

Народна банка Србије је с Вњешкокономбанком, Москва, закључила међубанкарски аранжман о техничкој процедури књиговодственог евидентирања и отплате дуга по државном кредиту од 200 млн долара који је Влада Руске Федерације одобрила Влади Републике Србије за финансирање буџетског дефицита у априлу 2010. године.

Ради реализације бесповратне помоћи Владе Јапана за финансирање Пројекта унапређења скрининга и превенције рака дојке у Србији, у вредности од 632,0 млн јапанских јена (око 5,8 млн евра), у августу је потписан банкарски аранжман с *Bank of Tokyo-Mitsubishi, UFJ, Ltd. Tokyo*.

Након преговора о регулисању дуга Републике Албаније из клириншког периода пословања, одржаних између Републике Албаније и држава

сукцесора бивше СФРЈ уз учешће представника Народне банке Србије у делегацији Републике Србије, у децембру је закључен мултилатерални меморандум којим је потврђена висина потражног салда бивше СФРЈ, од чега је Републици Србији припало 8,5 млн долара.

Средства концесионалног кредита Републике Италије, у износу од 33,3 млн евра у 2010. години, користила су се по принципу револвинга, а малим и средњим предузећима је пласирано 40,9 млн евра. По том основу су отворена 593 нова радна места. У вези са спровођењем новог споразума о другом кредиту Републике Италије од 30,0 млн евра, закључен је финансијски уговор између Министарства финансија, Народне банке Србије и *Artigiancassa S.p.A.* Ради реализације тог споразума, спроведен је поступак јавне набавке услуга ревизије овог кредита и крајем новембра је изабрана ревизорска кућа *Ernst&Young*.

У вези с реализацијом зајма KfW, почетком децембра су завршени преговори с представницима KfW-а на усаглашавању нацрта оквирног уговора до 100,0 млн евра за финансирање пројеката из области енергетске ефикасности, општинске инфраструктуре и других области, на основу кога ће се потписивати уговори о појединачним промотивним и развојним зајмовима са изабраним посредничким банкама.

Настављена је реализација донације Краљевине Данске – Програма локалног економског развоја на Балкану (LEDIB) од 15,0 млн данских круна (око 2,0 млн евра) намењеног финансирању малих и средњих предузећа и предузетника нишавског региона. Преко NLB банке, као посредничке банке, реализовано је 45 кредита у укупном износу од 45,6 млн динара (око 3,3 млн данских круна).

1.4. Планови за 2011. годину

Седмо и последње разматрање *stand-by* аранжмана завршено је 15. априла 2011. године, након чега ће с представницима ММФ-а бити договорена даља сарадња уз могућност закључења новог аранжмана из разлога предострожности.

Полазећи од усвојене Резолуције ММФ-а о 14. општој ревизији квота и реформи Одбора извршних директора, предузеће се активности поводом изјашњења Републике Србије о предлогу за повећање квоте код ММФ-а.

Током 2011. године Народна банка Србије ће, у складу с надлежностима, учествовати у припреми наредног програма подршке Светске банке – Стратегија партнерства за период 2011–2014. година.

Представници Народне банке Србије учествоваће у припреми евентуалних додатних питања Европске комисије из своје надлежности, након званичног достављања одговора Републике Србије на Упитник почетком 2011. године.

У фебруару 2011. године отпочела је реализација двогодишњег ИРА пројекта „Јачање институционалних капацитета Народне банке Србије“ у сарадњи са ЕЦБ-ом и 21 централном банком Европске уније.

У вези са закључењем новог Апекс зајма за мала, средња и већа предузећа од 250,0 млн евра, очекује се у наредном периоду потписивање финансијског споразума између ЕИБ, Републике Србије и Народне банке Србије и

закључивање посредничких финансијских уговора са изабраним посредничким банкама.

Народна банка Србије ће у току 2011. године закључити посредничке финансијске уговоре с банкама које ће изабрати италијанска страна ради реализације новог концесионалног кредита Републике Италије од 30,0 млн евра.

Очекује се потписивање оквирног уговора о зајму до 100,0 млн евра између KfW, Републике Србије и Народне банке Србије, као и уговора о појединачним промотивним и развојним зајмовима, који ће се реализовати преко Народне банке Србије уз учешће посредничких банака.

Наставиће се активности у вези с реализацијом средстава Фонда револвинг кредита Републике Србије, донације Краљевине Данске – Програма LEDIB и Пројекта Светске банке – „Регионални развој Бора“.

Интензивираће се поступак закључења билатералних споразума с повериоцима Париског клуба, а планиран је и наставак преговора о регулисању дуга с владама земаља које нису чланице Париског клуба.

Одржаће се билатерални преговори ради потписивања споразума с Републиком Албанијом о регулисању албанског дуга према Републици Србији из клириншког периода пословања.

Предстоји закључење банкарског аранжмана између Народне банке Србије и *China Development Bank Corporation*, ради реализације бесповратне помоћи владе НР Кине од 10,0 млн кинеских јуана (око 1,0 млн евра).

2. Законодавно-правни послови

2.1. Текућа законодавна делатност

У оквиру законодавно-правних послова Народне банке Србије, у 2010. години је узето учешћа у припреми Предлога закона о изменама и допунама Закона о Народној банци Србије, као и у припреми Статута Народне банке Србије³³, који је донео Савет гувернера Народне банке Србије.

У оквиру законодавно-правних послова се такође радило на припреми следећих нацрта закона, односно давању мишљења на нацрте: Нацрт закона о банкама, Нацрт закона о изменама и допунама Закона о банкама, Нацрт закона о изменама и допунама Закона о платном промету, Нацрт закона о заштити корисника финансијских услуга, Нацрт закона о изменама и допунама Закона о финансијском лизингу, Нацрт закона о изменама и допунама Закона о осигурању, Нацрт закона о изменама и допунама Закона о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима, Нацрт закона о изменама и допунама Закона о обавезном осигурању у саобраћају, Нацрт закона о изменама и допунама Закона о девизном пословању, Нацрт закона о изменама и допунама Закона о јавном дугу, Нацрт закона о заштити потрошача, Нацрт закона о тржишту ХоВ и других финансијских инструмената (тржишту

³³ „Службени гласник РС”, бр. 71/10.

капитала), Нацрт закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма, Нацрт закона о финансијској стабилности, Нацрт закона о изменама и допунама Закона о осигурању депозита, Нацрт закона о изменама и допунама Закона о Агенцији за осигурање депозита, Нацрт закона о изменама и допунама Закона о стечају и ликвидацији банака и друштава за осигурање, Нацрт закона о изменама и допунама Закона о пореском поступку и пореској администрацији, Нацрт закона о потврђивању уговора о зајму за кредит за повлашћеног купца за пројекат мост Земун–Борча, Нацрт закона о изменама и допунама Закона о буџетском систему, Нацрт закона о задуживању Републике Србије код КБС банке а.д. Београд, Нове кредитне банке Марибор д.д., EUROBANK EFG а.д. Београд, Војвођанске банке а.д. Нови Сад, Нуро-Alpe-Adria Bank а.д. Београд, Erste Bank а.д. Нови Сад и код Banca Intesa а.д. Београд, Unicredit Bank а.д. Београд, Raiffeisen Bank а.д. Београд и Société Générale банке а.д. Београд које су дале заједничку понуду, Нацрт закона о давању гаранције Републике Србије у корист Société Générale банке а.д. Београд и Unicredit Bank а.д. Београд по задужењу акционарског друштва за ваздушни саобраћај ЈАТ, Нацрт закона о изменама и допунама Закона о инвестиционим фондовима, Нацрт закона о споразумном финансијском реструктурирању привредних друштава и Нацрт закона о изменама и допунама Закона о порезу на доходак грађана.

У оквиру законодавно-правних послова Народне банке Србије се учествовало у доношењу 79 подзаконских аката, и то 55 одлука, 16 упутстава и 8 правилника – који су објављени у „Службеном гласнику РС”. Овим прописима обухваћени су следеће функције и послови Народне банке Србије:

– *монетарни систем и политика* (Програм монетарне политике Народне банке Србије у 2011. години, обавезна резерва, каматне стопе које Народна банка Србије примењује у поступку спровођења монетарне политике, начин обрачуна, наплате и плаћања камате Народне банке Србије, висина есконтне стопе Народне банке Србије, услови и начин обављања своп трансакција између Народне банке Србије и банака, услови и начин рада девизног тржишта, услови и начин одобравања кредита за одржавање дневне ликвидности банака на основу залогe ХоВ, услови и начин одобравања краткорочних динарских кредита банкама, достављање Народној банци Србије података о каматним стопама на кредите и депозите банака и др.);

– *очување финансијске стабилности* (посебне мере подршке финансијској стабилности у Републици Србији);

– *девизни послови и односи са иностранством* (врсте девиза и ефективног страног новца који се купују и продају на девизном тржишту, плаћање, наплаћивање, уплата и исплата који се могу вршити у ефективном страном новцу, услови под којима и начин на који резиденти могу држати девизе на рачуну код банке у иностранству, начин обављања платног промета са иностранством и др.);

– *контрола пословања банака* (класификација билансне активе и ванбилансних ставки банке, извештаји банака и др.);

– *платни системи* (општа правила за обављање директних задужења по основу овлашћења, клиринг и обрачун директних задужења по основу овлашћења, услови и начин плаћања у готовом новцу у динарима за правна лица и за физичка лица која обављају делатност и др.);

– *трезорски послови* (повлачење из оптицаја кованог новца апоена од 1, 2, 5, 10 и 20 динара, издавање, основна обележја и пуштање у оптицај кованог новца апоена од 1, 2, 5, 10 и 20 динара и новчанице апоена од 5.000 динара и др.);

– *рачуноводствено-финансијски послови* (садржај и форма образаца финансијских извештаја за Народну банку Србије, обрасци и садржина позиција у обрасцима финансијских извештаја и консолидованих финансијских извештаја банака, садржај и форма образаца финансијских извештаја друштва за осигурање, друштва за управљање добровољним пензијским фондовима и даваоца финансијског лизинга, контни оквир и садржина рачуна у контном оквиру за даваоце финансијског лизинга, обавеза и начин прикупљања, обраде и достављања података о стању и структури пласмана, потраживања и обавеза банака и др.);

– *надзор над делатношћу осигурања* (ближи критеријуми и начин обрачунавања математичке резерве и резерве за учешће у добити, начин утврђивања висине маргине солвентности, начин достављања статистичких и других података друштва за осигурање, основни критеријуми бонус-малус система, садржина података које друштво за осигурање доставља Народној банци Србије и начин и рокови достављања тих података, садржина обрасца полисе осигурања од аутоодговорности и начин вођења евиденције преузетих полиса и др.);

– *надзор над делатношћу финансијског лизинга* (минимални услови за закључење уговора о финансијском лизингу и о начину исказивања лизинг накнаде и других трошкова који настају закључењем тог уговора, обавеза давалаца лизинга да држе средства резерве, подаци које давалац лизинга доставља Народној банци Србије, начин и рокови достављања тих података и др.);

– *надзор друштава за управљање добровољним пензијским фондовима* (максималне висине улагања имовине добровољног пензијског фонда, као и услови и начин улагања те имовине у иностранству, спровођење одредаба Закона о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима које се односе на престанак друштва за управљање добровољним пензијским фондом и др.);

– *принудна наплата* (начин спровођења принудне наплате с рачуна клијента, начин праћења ликвидности привредних субјеката и др.);

– *мењачки послови* (услови и начин обављања мењачких послова);

– *субвенционсани кредити* (документација и обрасци о испуњености услова за коришћење подстицаја произвођачима пољопривредних и прехрамбених производа за 2010. годину).

2.2. Заступање

У току 2010. године, пред Уставним судом Републике Србије водило се (и још се води) девет поступака. Пред привредним судовима водила су се 44 парнична предмета, девет поступака ликвидације, 58 поступака стечаја, 14 извршних поступака и шест поступка по основу привредних преступа. Пред Управним судом водило се 55 управних спорова, док се пред основним судовима водило 65 парничних спорова, два ванпарнична спора и 98

кривичних поступака. Пред иностраним судовима воде се два парнична поступка и један кривични поступак. У области радних спорова у току је 276 спорова пред редовним судовима у парничном поступку и 16 управних спорова.

2.3. Усклађеност пословања

Изменама и допунама Закона о Народној банци Србије из јула 2010. године Савету гувернера Народне банке Србије је поверено да врши надзор над обављањем усклађености пословања, чиме су постављени основи за даљи развој ове функције у Народној банци Србије. У том смислу, Статутом Народне банке Србије су утврђени основни циљеви и послови усклађености пословања, као и механизми преко којих Савет гувернера Народне банке Србије врши надзор над том функцијом. Циљеви и послови усклађености пословања ближе се уређују унутрашњим општим актима о усклађености пословања у Народној банци Србије, о начину доношења унутрашњих општих аката у Народној банци Србије и о пословном понашању запослених у Народној банци Србије.

У току 2010. године, донета су 43 унутрашња општа акта (правилника, упутства и одлуке).

Такође, успостављена је сарадња са Агенцијом за борбу против корупције у остваривању циљева утврђених Националном стратегијом за борбу против корупције и Законом о Агенцији за борбу против корупције, ради испуњавања обавеза Народне банке Србије на основу ових аката, као и прописа којима се уређује спречавање сукоба интереса при вршењу јавних функција.

2.4. Планови за 2011. годину

У оквиру законодавно-правних послова Народне банке Србије у току 2011. ће се учествовати у изради закона и других прописа којима ће се уредити област банкарског и финансијског система, а посебно ће учествовати у изради и припреми закона којима ће се уредити заштита корисника финансијских услуга, платне услуге и коначност поравнања. Такође, биће предузете мере на унапређењу израде закона и других прописа из надлежности Народне банке Србије и праћења прописа Европске уније, а наставиће се и са активностима усмереним ка развијању система усклађености пословања у Народној банци Србије.

3. Заштита корисника финансијских услуга

У току 2010. године Центар за кориснике финансијских услуга је поступао по приговорима, посредовао у решавању спорних односа и спроводио активности усмерене на информисање и едукацију корисника финансијских услуга.

Ради обезбеђивања заштите корисника финансијских услуга у складу са стандардима и степеном заштите у Европској унији, као и унапређења

пословне праксе и адекватног информисања грађана, донет је Закон о заштити корисника финансијских услуга³⁴.

Да би се објективно сагледали квалитет и транспарентност понуде финансијских услуга на тржишту, спроведено је контролно истраживање услова под којима се нуде финансијске услуге – текући рачуни и кредити. Истраживање је спровела компанија за истраживање тржишта, јавног мњења и медија *TNS Medium Gallup*.

3.1. Поступање по приговорима

У току 2010. године, примљено је 1.066 приговора на рад финансијских институција, што је за 13,2% више него у претходној години.

На рад банака је упућено 850 приговора (9% више него у 2009), или 80% укупно примљених приговора. То је и очекивано с обзиром на доминантно учешће банака на финансијском тржишту и чињеницу да корисници у највећој мери користе банкарске услуге. Највећи број приговора односио се на кредите (58%), текуће рачуне (19%) и платне картице (13%).

На рад друштава за осигурање упућена су 182 приговора, што је 1,4 пута више него у 2009. години. Највећи број приговора односио се на аутоодговорност (63%), осигурање од незгоде (9%) и каско-осигурање (8%). На рад осталих давалаца финансијских услуга упућена су 34 приговора, или 3% укупног броја приговора.

Табела VIII.3.3.1.1. Број приговора по даваоцима финансијских услуга

Даваоци финанс. услуга	Јан.	Фебр.	Март	Апр.	Мај	Јун	Јул	Авг.	Септ.	Окт.	Нов.	Дец.	Укупно 2010.	У %
Банке	74	101	80	64	51	45	70	60	52	66	72	115	850	80%
Друштва за осигура- ње	10	15	17	17	12	23	7	16	7	17	16	25	182	17%
Даваоци лизинга	1	2	3	2	4	5	1	6	2	1	2	2	31	3%
Друштва за управља- ње ДПФ	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	2	0%
Мењачни- це	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0%
УКУПНО	85	119	100	83	68	73	79	82	61	84	90	142	1.066	100%

Извор: Народна банка Србије.

³⁴ „Службени гласник РС“, бр. 36/2011.

У току 2010. године примљено је и 508 преурањених приговора³⁵, што је за 11,5% мање него у 2009. Као и у случају приговора, највећи број преурањених приговора односио се на рад банака (96%), и то сегменту кредита (49%), текућих рачуна (23%) и платних картица (14%).

3.2. Посредовање

У 2010. години је заказано 145 поступака посредовања Народне банке Србије, што је за 17% више него у 2009. Повећан број поступака посредовања јасно показује да се и клијенти и финансијске институције све више опредељују да спорове решавају вансудски будући да је оно брже и јефтиније.

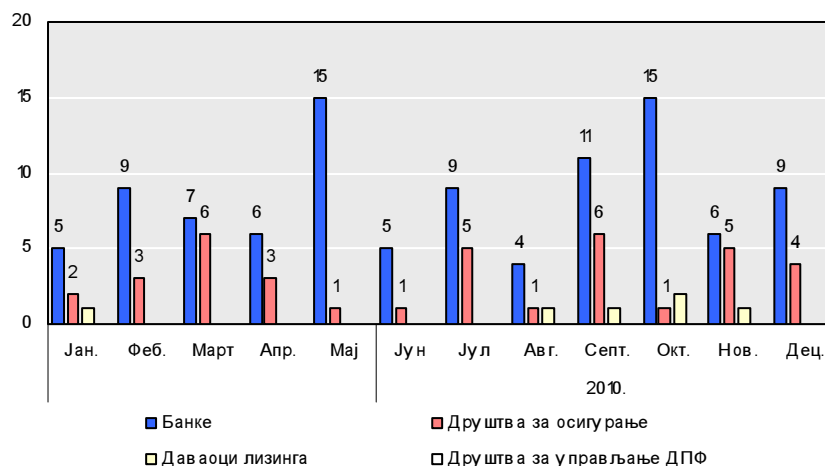
Табела VIII.3.3.2.1. Број поступака посредовања по даваоцима финансијских услуга

Даваоци финансијских услуга	У току	Поравнања	Обуставе	Одустанци	Укупно
Банке	23	43	31	4	101
Друштва за осигурање	8	14	14	2	38
Даваоци лизинга	1	3	2	0	6
Друштва за управљање ДПФ	0	0	0	0	0
УКУПНО	32	60	47	6	145

Извор: Народна банка Србије.

Од укупног броја посредовања по којима је поступак окончан, у 53% случајева постигнут је споразум између финансијских институција и њихових

Графикон VIII.3.2.1. Број посредовања по месецима

Извор: Народна банка Србије.

³⁴ „Службени гласник РС“, бр. 36/2011.

³⁵ Преурањеним приговорима сматрају се сви приговори који су упућени директно Центру за кориснике финансијских услуга, без претходног обраћања одговарајућој финансијској институцији, и који су, у складу с процедуром, прослеђени финансијским институцијама на даљу надлежност.

клијената. Највећи број поступака посредовања односио се на део кредита (50%), аутоодговорности (16%) и кредитних картица (11%).

Унапређење регулативе

Ради боље заштите корисника финансијских услуга, повећања транспарентности услова под којима се финансијске услуге нуде, као и адекватног информисања грађана, донет је Закон о заштити корисника финансијских услуга, који је 4. јуна 2011. године ступио на снагу. С обзиром на значај заштите права и интереса корисника финансијских услуга и на чињеницу да новим Законом о заштити потрошача³⁶ та материја није регулисана, Законом о заштити корисника финансијских услуга уређена је заштита корисника банкарских услуга, услуга финансијског лизинга и корисника у финансијској погодби.

Циљ овог Закона је унапређење пословне праксе и фер односа према корисницима финансијских услуга, као и усклађивање с регулативом Европске уније, што ће, јачањем поверења у финансијски сектор, допринети његовом развоју.

Информисање и едукација корисника финансијских услуга

У току 2010. године, примљена су 404 питања корисника финансијских услуга у вези с финансијским услугама и правима корисника тих услуга. Информације су пружане и усменим путем на око 22.299 позива. Без позива који су се тицали сервисних информација, највећи број питања односио се на банкарске услуге, мењачке послове и осигурање. Примљено је и 1.046 упита корисника електронским путем, с питањима о девизном курсу, старој девизној штедњи, принудној наплати, платном промету и разним сервисним информацијама.

Регионалне канцеларије за финансијску едукацију Народне банке Србије, у којима је настављена редовна едукација грађана, посетила су у току 2010. године 1.153 грађанина. Највећи број питања која су грађани постављали односио се на банкарске услуге, посебно на начин обрачуна анuitета по кредитима, рефинансирање кредита, штедњу, средства обезбеђења, податке о доцњи евидентираној у Кредитном бироу, начин коришћења платних картица и банкомата итд. Такође, интересовали су се за процедуру подношења приговора и користили могућност да се путем Интернета упознају с понудом финансијских институција.

Ради што свеобухватније информисаности грађана, током новембра и децембра су одржане четири трибине, и то у: Новом Саду, Крагујевцу, Нишу и Ужицу, на теме за које су грађани највише заинтересовани („Стамбени кредити“, „Кредити за рефинансирање“, „Кредитне картице“, „Како до аутомобила – кредит или лизинг?“ и „Како да заштитите своја права“). Такође, за пољопривредне произвођаче су припремљена два нова проспекта – „Пољопривредни кредити“ и „Осигурање пољопривреде“.

³⁶ „Службени гласник РС“, бр. 73/2010.

Планови за 2011. годину

У наредном периоду ће се предузимати све потребне активности како би се унапредили механизми заштите корисника финансијских услуга и повећала транспарентност услова под којима финансијске институције нуде своје услуге. У 2011. години припремиће се стратегија Народне банке Србије у овој области. Наставиће се анализа понуде финансијских услуга с циљем објективног сагледавања квалитета понуде финансијских услуга на тржишту. Свеобухватном информисању и едукацији грађана посвећиваће се пажња и у наредном периоду одржавањем трибина широм Србије.

По усвајању Закона о заштити корисника финансијских услуга, Центар за кориснике финансијских услуга ће сачинити предлог подзаконских аката неопходних за извршавање Закона о заштити корисника финансијских услуга.

4. Послови Националног центра за платне картице

Национални центар за платне картице је организациони део Народне банке Србије чија је основна функција управљање системом националне платне картице Републике Србије – DinaCard. DinaCard систем је основан 2003. године у сарадњи Народне банке Србије с пословним банкама. Од оснивања до краја 2010. године, у DinaCard систему је остварено преко 130 млн трансакција и више од 380 млрд динара промета.

У 2010. години, број трансакција у систему је износио 29 млн, а промет 90 млрд динара. Од тога, 60% трансакција и 33% промета остварено је на продајним местима (плаћање робе и услуга), док преостали део представљају трансакције подизања готовине. Доминантна је употреба дебитних платних картица и њима је остварено преко 90% трансакција и промета. Кредитним картицама је остварено мање од 10% промета.

4.1. Основне активности

Основне активности Националног центра за платне картице у 2010. години биле су:

- Свичинг, клиринг и сетлмент по основу трансакција у DinaCard систему, као и сетлмент по основу трансакција насталих у Републици Србији у VISA и MasterCard системима платних картица;
- Интензивна сарадња са интернационалним картичним системом Discover Financial Services, чији је резултат омогућавање коришћења DinaCard картица и ван граница Републике Србије. Национална картица сада може да се користи и у иностранству, у прихватним мрежама Discover, Diners Club International и PULSE;
- Рад на пројекту миграције DinaCard платних картица с магнетном траком на платне картице с чипом;

- Рад на имплементацији стандарда за сигурност и заштиту пословања, што обухвата успостављање локације за обезбеђење континуитета пословања и усаглашавање са стандардом PCI DSS (*Payment Card Industry Data Security Standard*);
- Праћење европских токова у области пословања картичних система учешћем у раду Берлинске групе, као и одржавање контаката с другим организацијама присутним на европском тржишту (EAPS – *Euro Alliance of Payment Schemes* и *PayFair*);
- Рад на развоју могућности плаћања без употребе картице – развој Интернет плаћања и плаћања путем мобилног телефона (*mCommerce*) у DinaCard систему;
- Учешће у раду на припреми нацрта Закона о заштити корисника финансијских услуга у области пословања банака с платним картицама.

4.2. Планови за 2011. годину

У 2011. активности ће бити усмерене на:

- Наставак развоја плаћања DinaCard картицом ван граница Републике Србије;
- Увођење EMV технологије у DinaCard систем;
- Подршку пројекту омладинске картице кобренд DinaCard – Euro≤26, као и учешће у едукативним активностима намењеним младима;
- Наставак рада на увођењу PCI DSS стандарда у пословање Националног центра за платне картице;
- Наставак развоја алтернативних канала плаћања – плаћања путем мобилног телефона и Интернета.

5. Послови принудне наплате

5.1. Основне активности

Послови принудне наплате обављају се у Народној банци Србије на основу члана 57. Закона о платном промету док се не буде основала организација за принудну наплату. Послове обавља самостална организациона јединица од 2003. године преко два одсека, у Београду и Крагујевцу.

У 2010. години је од надлежних органа (Пореске управе, судова, Управе царина...) примљено, проконтролисано и у принудној наплати евидентирано укупно 276.612 решења. Доносиоцима тих решења је враћено 28.497 решења, од чега 16.829 због недостатака утврђених контролом, а 11.668 на захтев самих доносилаца. Од укупног броја примљених решења, на дужнике код којих се принудна наплата не спроводи електронски (синдикати, скупштине станара и други који имају исте матичне бројеве) односи се 989 решења. Број примљених решења је у односу на 2009. годину остао приближно исти. Међутим, посматрано по врстама решења, уочен је пораст броја решења о забрани располагања средствима и решења о привременим мерама.

Велики број решења, укупно њих 60.645, о привременим мерама за обезбеђење наплате пореских потраживања забраном пореском обвезнику да новчане обавезе према трећим лицима измирује асигнацијом, цесијом, компензацијом и на други начин примљен је од организационих јединица Пореске управе. У већини случајева та решења су била сувишна, будући да их Пореска управа доноси истовремено с решењима о наплати пореза и да је та мера већ евидентирана. На ту околност је Пореској управи у више наврата указивано, али број решења не само да се није смањио већ се из године у годину повећавао.

Принудна наплата поступа такође и по решењима судова о отварању и закључењу стечајног поступка над дужницима. У 2010. години су примљена 1.763 решења о отварању и 318 решења о закључењу поступка стечаја. Поред тога, сходно Закону о стечају, принудна наплата је сваког месеца (са стањем последњег дана у месецу) надлежним судовима достављала обавештења о правним лицима која су блокирана три године и дуже. Судовима је укупно написано и послато 13.425 обавештења. На основу тих обавештења судови су донели и принудној наплати доставили 8.732 решења о отварању и закључењу стечајног поступка над дужницима.

Будући да се принудна наплата основа и налога на терет дужника – клијената банака спроводи разменом електронских порука с банкама, у 2010. години је размењено укупно 9.750.135 електронских порука.

Преко информативног центра у Крагујевцу регистровано је 86.015 позива, што је мање него у претходној години. Томе је свакако допринело настојање да се даје што детаљнији приказ података о блокираним матичним бројевима у принудној наплати (износ блокаде, број дана неликвидности, забрана располагања средствима, могућност добијања података о примљеним, евидентираним, враћеним, одложеним и обустављеним решењима судова, Пореске управе и других надлежних органа) и да се спискови дужника блокираних три године и дуже објављују на сајту Народне банке Србије. Поред тога, странкама је омогућено да податке добију и преко веб-сервиса Народне банке Србије.

На захтев странака издато је 15.440 потврда и других података из принудне наплате који се наплаћују по тарифи Народне банке Србије, као и 4.217 одговора с подацима државним органима на које се накнада не наплаћује. Поред тога, написано је и достављено 2.749 одговора на дописе странака, банака, судова, Пореске управе, МУП-а и др.

О спроведеној принудној наплати по решењима која су доставили на принудно извршење, привредни и основни судови су обавештавани достављањем обавештења (252 обавештења). У случајевима враћања неисправних решења судовима, истовремено су обавештавани и повериоци по тим решењима. Повереоцима је урађено и послато укупно 4.785 обавештења.

Имајући у виду број дужника у принудној наплати, принудна наплата се у 2010. години знатно ангажовала на свеобухватној контроли досијеа дужника како би се успоставила реална база података о дужницима и потраживањима поверилаца од дужника у принудној наплати. Те активности наставиће се и у наредном периоду.

Током године је инициран и одржан већи број састанака с Пореском управом и судовима с циљем решавања конкретних проблема поступања принудне наплате по њиховим налозима, као и разматрања могућности

електронског повезивања и размене података. Са централом Пореске управе је у том смислу реализован договор, тако да Пореска управа доставља податке из решења о забрани рада дужника електронским путем. Такође, на основу договора са Агенцијом за привредне регистре, свакодневно се преузимају подаци о привредним субјектима брисаним из регистра Агенције, захваљујући чему се подаци о дужницима свакодневно у принудној наплати ажурирају.

Поред тога, припремани су и достављени предлози за измене и допуне чланова закона и одлука који уређују начин вршења принудне наплате с рачуна клијената банака.

Посматрано у целини, сви планирани послови и задаци у 2010. години су извршени у потпуности и благовремено. Број рекламација и захтева странака за накнадну проверу података у бази принудне наплате је сведен на минимум.

5.2. Планови за 2011. годину

Започети послови у вези с нормативном регулативом послова принудне наплате, као и активности на електронском повезивању и размени података са судовима и Пореском управом, дефинисани су и као стратешки циљеви у 2011. години.

6. Интерна ревизија

Правни оквир и основ за развој интерне ревизије у нашој земљи представља пре свега Закон о рачуноводству и ревизији, који је ступио на снагу 2006. године. Тим законом се уређује функција интерне ревизије, успоставља Комора овлашћених ревизора, уводи звање овлашћеног интерног ревизора и прописује начин полагања испита за стицање професионалних звања.

6.1. Основне активности

Основни циљ интерне ревизије у Народној банци Србије јесте да својом активношћу допринесе што ефикаснијем пословању Народне банке Србије. Њен задатак је да идентификује ризике којима је Народна банка Србије изложена, било у материјалном или нематеријалном смислу, да вреднује адекватност система интерних контрола који су успоставили руководиоци, односно да процени адекватност управљања ризицима, као и адекватност контрола и руковођења у Народној банци Србије.

Свој циљ интерна ревизија остварује реализацијом годишњег плана, тј. обављањем ревизија финансијског извештавања, усклађености пословања, оперативних послова, информационих система, затим праћењем примене датих препорука (*follow up*), као и обављањем саветодавних активности.

Одређивање који ће послови бити предмет ревизије врши се на основу утврђене методологије, која се заснива на идентификовању и процени ризика, укључујући ризике и интерне контроле које су идентификовали руководиоци свих организационих јединица унутар Народне банке Србије.

6.2. Остале активности

Стратешко опредељење интерне ревизије Народне банке Србије јесте да свој посао обавља у складу с домаћом регулативом, као и с Међународним стандардима професионалне праксе интерних ревизора међународно признатог Института интерних ревизора (*The Institute of Internal Auditors*).

У том смислу, интерна ревизија је реализовала периодичну интерну процену и организовала независну екстерну процену квалитета свога рада коју су обавиле колеге из Народне банке Белгије.

Независном екстерном проценом је потврђено да интерна ревизија Народне банке Србије послује у складу с Међународним стандардима професионалне праксе интерних ревизора и Етичким кодексом – које је издао Институт интерних ревизора.

6.3. Планови за 2011. годину

Поред тога што ће се реализовати послови утврђени годишњим планом, активности интерне ревизије ће у 2011. години, као и до сада, бити усмерене на унапређење квалитета рада усклађивањем с Међународним стандардима професионалне праксе интерних ревизора и најбољом праксом централних банака.

7. Информациона технологија

7.1. Подршка пословима Народне банке Србије

Информациона технологија је за потребе подршке пословима Народне банке Србије током 2010. године увела нова и допунила постојећа апликативна решења:

- развијен је и имплементиран нови систем извештавања банака о каматним стопама и обрачуну обавезне резерве, као и о пословима увоза и извоза робе и услуга који се сматрају кредитним пословима са иностранством;
- започет је развој WEB платформе за електронско трговање девизама између Народне банке Србије и банака;
- развијена је нова *Data Warehouse* апликација, која обезбеђује ефикасније извештавање и анализу билансних података финансијских организација, као и нова апликација за праћење и анализу података о висини каматних стопа на кредите и депозите банака који ће се усаглашавати и упоређивати с подацима земаља чланица Европске уније;
- израђена је нова верзија апликације за праћење обавеза према ММФ-у, којом је обухваћена аутоматизација евидентирања и праћења обавеза по основу две алокације SDR и новог *stand-by* аранжмана, као и формирање и праћење рачуна SDR Народне банке Србије и Министарства финансија код ММФ-а;
- израђена је апликација за евидентирање директних задужења по основу овлашћења издатих на основу члана 4. став 4. Закона о платном промету која омогућава обједињавања постојећих процеса у вези са овом евиденцијом;

- израђена је нова апликација за мобилне уређаје која покрива аутоматизацију пословања с вредностима обележеним бар-код налепницама и сигурносним везицама;

- извршена је допуна Информационог система контроле банака која се односи на увођење скупа нових категорија показатеља о финансијским подацима и ризицима банке, као и нове категорије показатеља о кредитирању становништва. Извршена је и допуна апликације за нову поделу пасиве у билансу стања пензијских фондова за потребе извештавања према ЕЦБ-у и имплементирана измена секторске класификације издавалаца ХоВ;

- у складу с пословним и организационим променама, извршене су измене и у постојећим апликацијама.

Поред тога, информациона технологија је радила и на унапређењу других елемената пословања Народне банке Србије. У веће активности спада израда апликације Централна писарница и Евидентирање аката Народне банке Србије, као и нове апликације Евиденције основних средстава и Формирање буџета.

Информациона технологија обезбеђује пријем и обраду електронских извештаја од банака и других финансијских институција. У оквиру 200 различитих типова извештаја, банке и друге финансијске институције су у 2010. години послале око 350.000 електронских извештаја са око 25.000.000 ставки. Такође, задужена је за одржавање Регистра ималаца рачуна у платном промету. На крају 2010. године у Регистру је било 1.500.000 рачуна, од тога 900.000 активних.

Током 2010. године, од већих инфраструктурних промена информациона технологија је реализовала:

- прелазак на нови систем електронске поште, који омогућава већу доступност и бољу заштиту података корисника;

- надоградњу и инсталирање додатне функционалности у ИМ (Identity Management) систему с циљем аутоматизације регистрације, deregистрације и промене права корисника информационог система Народне банке Србије;

- наставак имплементације „танких клијената“ као клијентских станица;

- имплементирање ИП телефоније у Краља Петра и у Филијали Београд, као и повезивање постојеће телефонске централе у Крагујевцу и ЗИН-у са системом ИП телефоније;

- имплементирање контакт-центра у Хелп деску и нове верзије ServiceDesk апликације;

- имплементирање новог система за надзор и управљање бежичном мрежом;

- реконструкцију LAN мреже у филијалама Крагујевац и Београд.

7.2. Планови за 2011. годину

Најзначајнији послови у 2011. години које информациона технологија планира да реализује су следећи:

- организационе промене у информационој технологији ради оптимизације пословних процеса;

- почетак увођења ISO 27000 стандарда безбедности информација;

- пуштање у рад новог апликативног *web* решења за електронску трговину девизама између Народне банке Србије и банака на међубанкарском девизном тржишту;
- израда новог апликативног *web* решења за електронско трговање ХоВ које организује Народна банка Србије;
- израда нове апликације за послове надзора над пружаоцима услуга финансијског лизинга;
- израда нове апликације за контролу пословања и изабраних производа из портфолија осигуравајућих друштава;
- имплементација новог *DataWarehouse* решења за праћење кредитних задужења и одобрења према иностранству;
- увођење нових *Business Intelligence* решења као подршке у одлучивању;
- реорганизација мрежне инфраструктуре;
- даљи развој виртуализације радних станица у Народној банци Србије;
- миграција сајта Народне банке Србије на нову технолошку платформу;
- миграција eDMS на *web* платформу и увођење софтвера за архивирање и претраживање историјских података;
- технолошко иновирање постојеће хардверско/софтверске структуре.

8. Економске анализе и истраживања

У 2010. години економске анализе и истраживања Народне банке Србије биле су усмерене на израду адекватне основе за доношење одлука о монетарној политици. Пројекције и резултати бројних аналитичких и истраживачких активности представљали су предмет разматрања и основ за одлучивање Извршног одбора и Савета Народне банке Србије. Такође, обављени су обимни методолошко-статистички послови из области монетарне статистике, статистике платног биланса, међународне инвестиционе позиције и спољног дуга Републике Србије. Унапређена је сарадња с домаћим и међународним институцијама у сврху што успешнијег реализовања постављених циљева Народне банке Србије.

Чланови Извршног одбора своје одлуке су заснивали на резултатима анализа макроекономских кретања и пројекцијама инфлације. За те потребе је вршена свеобухватна анализа садашње и очекиване инфлације у блиској будућности, макроекономских кретања која је детерминишу, као и монетарних услова и ефикасности мера монетарне политике. Пројекције инфлације су израђиване у тромесечној динамици и презентоване члановима Извршног одбора са анализом главних ризика остварења циљане инфлације и импликацијама на монетарну политику. На основу резултата анализе макроекономских кретања и пројекције инфлације, члановима Извршног одбора су предлагане мере монетарне политике. Ради ефикасног управљања инфлационим очекивањима, пројекције инфлације су биле доступне стручној и широј јавности објављивањем у Извештају о инфлацији. Такође, израђиване су бројне презентације и саопштења која су пратила одлуке Извршног одбора и активности централне банке. Будући да је интересовање стручне и шире јавности било јаче изражено од почетка светске економске кризе и да се наставило у посткризном периоду, посебна пажња се посвећивала ефикасној комуникацији и контактима са учесницима на финансијском тржишту, привредом, домаћим и међународним експертима и широм јавношћу.

Пажња се посвећивала и дешавањима у међународном окружењу, пре свега кретању цена на тржиштима примарних производа и њиховом утицају на економију Србије. По спроведеној свеобухватној анализи домаћег тржишта хране, с Владом су договорене системске мере и активности с циљем избегавања снажних флукуација инфлације и инфлационих очекивања, што би допринело макроекономској стабилности и расту економске активности и запослености.

Анализиране су детерминанте фискалне политике, консеквенце фискалних мера и примене фискалних правила и процењиван монетарни ефекат фискалне политике. Разматране су промене у ефикасности трансмисионог механизма монетарне политике у посткризном периоду, вршена процена ефеката субвенционисаног кредитирања, анализиран јавни и спољни дуг, вршена процена степена оптималности висине девизних резерви и праћен степен изложености страних банкарских групација према Србији итд. Редовно су праћена кретања монетарних и реалних показатеља земаља у окружењу, као и промене у монетарној политици других централних банака у посткризном периоду и њихова комуникација с јавношћу.

Настављене су активности усмерене на усавршавање модела за средњорочну пројекцију Народне банке Србије ради прецизније пројекције инфлације. Редовно је рађена ревизија структуре и коефицијената модела и укључене су нове променљиве које у знатној мери доприносе бољем објашњењу кретања инфлације. Такође, објављен је стручни рад о моделу за средњорочне пројекције како би се јавност ближе упознала с процесом пројекције инфлације у Народној банци Србије.

Током 2010. године изграђен је и модел за краткорочну пројекцију инфлације и тиме створен транспарентан и конзистентан аналитички оквир за предвиђање месечних стопа инфлације за период до четири месеца унапред. У сврху развоја и унапређења овог модела, експерти Народне банке Србије су применили најбољу светску праксу и користили искуства других европских централних банака у оквиру IPA пројекта. Такође, у сврху побољшања пројекција економске активности, успостављена је успешна сарадња с представницима Чешке централне банке. У сарадњи с њима, израђен је модел за пројекцију БДП-а на бази водећих индикатора (*leading indicators*).

Народна банка Србије је у 2010. години започела с праксом одржавања истраживачких семинара, на којима су као предавачи учествовали реномирани светски економски стручњаци. Осим за стручњаке Народне банке Србије, семинари су били отворени и за све друге заинтересоване стручњаке.

Редовно су месечно израђивани биланси Народне банке Србије и банака, консолидовани биланс банкарског сектора, као и извештаји о каматним стопама на кредите и депозите банака. Урађена је и објављена нова Методологија начина израчунавања каматних стопа на кредите и депозите банака, која је у потпуности усаглашена са захтевима и регулативом ЕЦБ-а. Месечна публикација Статистички билтен је редовно објављивана на сајту Народне банке Србије и у ексел формату.

Израђиване су пројекције платног биланса Републике Србије, годишње и дугорочно, за потребе извештавања Народне банке Србије, министарстава и међународних финансијских институција. Почев од марта, почео је да се израђује извештај о међународној инвестиционој позицији земље, који се публикује у тромесечној динамици на сајту Народне банке Србије. Такође, током године су извршене допуне методологије платног биланса и међународне инвестиционе позиције земље.

8.2. Планови за 2011. годину

Ради што ефикасније подршке одлучивању о монетарној политици, наставиће се рад на унапређењу аналитичких и истраживачких активности, као и на унапређењу професионалног капацитета запослених. Такође, активности ће бити усмерене у правцу даљег јачања кредибилитета Народне банке Србије и комуникације с јавношћу, како путем Извештаја о инфлацији и публикација стратешких докумената и истраживачких радова тако и путем одржавања различитих презентација стручној и широј јавности, организовањем и узимањем учешћа у домаћим и међународним скуповима и дискусијама на тему монетарне и економске политике.

Наставиће се активности усмерене на унапређење анализе монетарне политике, пре свега усавршавањем постојећих и развојем нових модела средњорочне и краткорочне пројекције. У оквиру IPA пројекта, и уз техничку помоћ централних банака Чешке и Велике Британије, започет је рад на развијању модела опште економске равнотеже. Планирано је даље унапређење краткорочног модела за пројекцију инфлације у оквиру IPA пројекта и сарадња са централним банкама Чешке и Немачке на развоју модела за пројекцију БДП-а.

У плану је даље унапређење испитивања ефикасности трансмисионог механизма монетарне политике, пре свега каматног, девизног канала и канала инфлационих очекивања, као и унапређење економетријских метода и техника које се користе при анализи.

Активности у наредном периоду ће такође бити усмерене на профилисање Народне банке Србије као истраживачког центра. У сарадњи с Канцеларијом главног економисте, активно ће се радити на публикавању истраживања кроз радне папире и друге публикације, на изградњи Народне банке Србије као локалног и регионалног центра истраживачких семинара и међународних конференција, као и на активној двосмерној комуникацији с привредницима посредством Канцеларије за контакте с привредом.

У 2011. години се планира почетак израде методологије за прикупљање, обраду и објављивање података о финансијским рачунима уз техничку помоћ Централне банке Француске. Такође, радиће се на даљем усаглашавању монетарне статистике са статистиком ЕЦБ-а и започети припреме за израду статистике тржишта капитала. Планира се даље усаглашавање платнобилансне статистике и статистике међународне инвестиционе позиције земље у складу са БПМ6 ММФ-а. У склопу прикључења Републике Србије SDDS стандардима, израђиваће се редовни прилози платног биланса, међународне инвестиционе позиције и девизних резерви земље. У оквиру IPA пројекта, радиће се на реализацији посебне пројектне области намењене платнобилансној статистици.

9. Статистика

9.1. Статистички послови Народне банке Србије

Народна банка Србије прикупља, обрађује и објављује различите врсте статистичких података у складу са Законом о званичној статистици, којим се сврстава у произвођача званичне статистике. Подаци се прикупљају у области

монетарне, финансијске, платнобилансне и кредитне статистике. Народна банка Србије има активну улогу и у статистици националних рачуна и статистици јавних финансија.

Прикупљањем и објављивањем статистичких података, Народна банка Србије омогућава спровођење економске политике и одржавање финансијске стабилности, извештавање међународних финансијских институција и организација (ММФ, СБ, ЕЦБ, СТО, ОУН), као и информисање домаће и стране јавности о финансијским и макроекономским кретањима у земљи.

Ради даљег развоја статистичког система и усаглашавања методологија и стандарда, Народна банка Србије сарађује у области статистике с међународним организацијама и институцијама, нарочито са ЕЦБ-ом, Еуростатом и ММФ-ом. Представници Народне банке Србије, за сада у својству посматрача, узимају учешћа у релевантним радним групама и одборима које је организовао Еуростат.

Сарадња с Министарством финансија и Републичким заводом за статистику у области статистике је и формално унапређена *Споразумом о сарадњи у области макроекономске и финансијске статистике*, који је потписан крајем 2010. године. Сврха овог документа је да се ближе утврде надлежности и одговорности и унапреди заједнички рад у производњи званичне статистике у складу са стандардима и методологијама Еуростата, ММФ-а и ОУН.

Извештавање за потребе монетарне, финансијске, платнобилансне и кредитне статистике Народна банка Србије заснива на подацима из директних и индиректних извештаја које добија од финансијских и нефинансијских институција и предузећа.

У оквиру монетарне и финансијске статистике, у 2010. години је учињен значајан помак у области статистике каматних стопа банака на кредите и депозите. Почев од септембра, банке достављају извештаје о каматним стопама на кредите и депозите према новој методологији, која је у потпуности усклађена с регулативом и захтевима ЕЦБ-а.

Током 2010. године подаци о платном билансу, страним директним улагањима и спољном дугу регуларно су прикупљани и објављивани. Уобичајене ревизије података рађене су на основу резултата директног извештавања и ревизије података о спољнотрговинској размени Републичког завода за статистику. Почев од марта, почео је да се објављује извештај о међународној инвестиционој позицији земље, у тромесечној динамици, на Интернет страници Народне банке Србије.

Крајем 2010. године започети су преговори с мисијом ММФ-а ради прикључивања Републике Србије у SDDS систем. До сада, Србија је била чланица GDDS система и преласком на систем SDDS биће дужна да у тачно утврђеним роковима доставља статистици ММФ-а податке и методологије које користи и да их објављује на националној SDDS Интернет страници. У овај пројекат су укључени сви произвођачи званичне статистике у Републици Србији. Народна банка Србије је поступила по препорукама мисије SDDS и у потпуности је спремна да испоштује поменуте стандарде.

Основне финансијске и макроекономске податке Народна банка Србије објављује у месечној публикацији Статистички билтен. Све табеле из публикације, као и додатни важни подаци, презентовани су и у ексел формату на веб-сајту Народне банке Србије.

9.2. Планови за 2011. годину

Током 2011. године планира се даље усаглашавање са стандардима Европске уније и најбољом међународном праксом у области монетарне, финансијске и платнобилансне статистике, будући да је веома важно да Република Србија развија модеран и поуздан статистички систем.

У 2011. години се очекује прикључење Републике Србије SDDS систему. Предвиђени су усклађивање статистике биланса стања банака и израда методологије за прикупљање финансијских рачуна као дела националних рачуна. У области статистике платног биланса наставиће се усклађивање с Приручником ММФ-а за платни биланс и међународну инвестициону позицију бр. 6.

Реализација двогодишњег IPA пројекта за јачање институционалних капацитета Народне банке Србије отпочела је у фебруару 2011. године. У оквиру овог пројекта формираће се посебан сегмент намењен монетарној, финансијској, платнобилансној и кредитној статистици, с циљем њиховог усклађивања са стандардима Еуростата и ЕЦБ-а. Акциони план за статистичке области у надлежности Народне банке Србије реализоваће се у року од четири године од потписивања Споразума о стабилизацији и придруживању Европској унији.

10. Информисање јавности

Народна банка Србије је и у 2010. години наставила с транспарентним информисањем јавности о свом пословању. Унапред је објављен календар седница Извршног одбора за 2010–2011. годину и дефинисан план комуникације с јавношћу у вези са објављивањем одлуке о референтној каматној стопи.

Према календару седница Извршног одбора, седнице на којима се одлучује о референтној каматној стопи одржавају се, по правилу, првог радног четвртка након 5. у месецу, а после њих, истог дана у 12.00 часова објављују се саопштења за јавност на веб-сајту Народне банке. Ако је на седници референтна каматна стопа промењена, организује се конференција за штампу гувернера, и то у року од седам дана од дана одржавања седнице.

Према плану комуникације с јавношћу, чланови Извршног одбора су дужни да се пет дана пре одржавања седнице на којој се доноси одлука о референтној каматној стопи уздржавају од давања у јавности изјава о макроекономским и монетарним питањима. Уколико се, након седнице Извршног одбора, организује прес-конференција гувернера, принцип уздржане комуникације с медијима важиће до тренутка одржавања прес-конференције.³⁷ Тиме је усвојена пракса већине централних банака у Европи и свету и на минимум сведена могућност да се изјаве чланова Извршног одбора тумаче као став који ће определити гласове на седницама на којима се одлучује о кретању референтне каматне стопе.

³⁷ Ако чланови Извршног одбора ипак у јавности дају изјаве о макроекономским и монетарним питањима, дужни су да истакну да те изјаве нису у вези са одлуком којом се утврђује или је утврђена референтна каматна стопа.

10.1. Односи с јавношћу

Одговорно, конзистентно и правовремено информисање шире јавности о пословању и активностима централне банке се у 2010. години одвијало путем редовних активности с медијима, од којих су најважније саопштења за јавност и одговори на новинарска питања, организација интервјуа, телевизијских и радијских гостовања, прес-конференција, брифинга за новинаре и репортажа. Дати су одговори на 64 захтева за приступ информацијама од јавног значаја сходно Закону о слободном приступу информацијама од јавног значаја. Сагласно обавези из Закона о стечају, у дневној штампи се у месечној динамици објављују спискови блокираних правних лица дужника.

Организовано је пет прес-конференција гувернера и четири презентације за стручну и медијску јавност Извештаја о инфлацији, као и медијска подршка конференцијама о „хецингу“ у Новом Саду и Крагујевцу, конференцији посвећеној интеграцији Србије у ЕУ и приступу IPA фондовима, трибинама о кредитима у Новом Саду, Крагујевцу, Нишу и Ужицу, промоцији коришћења DinaCard у иностранству, годишњој конференцији Глобалног договора Уједињених нација (UN Global Compact), округлом столу магазина Банкар, као и почетку разговора с Мисијом ММФ-а током њихова четири боравка у Србији.

Изложбене поставке, едукативне програме и културно-образовне садржаје Народне банке Србије за јавност пратило је у току 2010. године укупно 35.340 особа. Својим традиционалним учешћем у културним манифестацијама „Ноћ музеја“ и „Дани европске баштине“ и уступањем изложбеног простора хола зграде на Славији за организацију 22 манифестације с различитим културним и друштвеним садржајима, Народна банка Србије се профилисала као активан партнер у пројектима од ширег друштвеног значаја и ојачала своје везе с домаћим и страним културним, просветним и научним институцијама и установама, стручним и хуманитарним удружењима, амбасадама и културним центрима.

У оквиру обележавања 160 година од рођења Ђорђа Вајферта, у Центру за посетиоце постављена је изложба „Ђорђе Вајферт, живот и време – 160 година од рођења“ и предствљена публикација „Ђорђе Вајферт – визионар и прегалац“. Крајем године, у Научној библиотеци Народне банке Белгије у Бриселу отворена је изложба „Историјске везе и сарадња између централних банака Србије и Белгије 1883–2010“, о европској традицији и везама Народне банке Србије од оснивања до данас, која је приређена поводом белгијског председавања Савету министара ЕУ.

10.2. Публикације и веб-сајт

У 2010. години Народна банка Србије је припремила и штампала свој Годишњи извештај за 2009. годину, четири тромесечна Извештаја о инфлацији и полугодишњи Извештај о стању у финансијском систему. На веб-сајту су објављени месечни Статистички билтен и тромесечни извештаји о банкарском сектору, о надзору финансијског лизинга, о пословима надзора над обављањем делатности осигурања и надзора друштава за управљање добровољним пензијским фондовима. Такође, на веб-сајту је тромесечно објављивана и анализа дуга Републике Србије. Штампан је Зборник радова са

IV конференције Мреже југоисточне европе за монетарну историју, која је одржана у Београду.

Сви штампани и електронски садржаји који се публикују за јавност припремају се на српском и енглеском језику.

10.3. Анкетирање јавног мњења

Као подршка режиму циљања инфлације, током 2010. године се континуирано, у месечној динамици, спроводило истраживање јавног мњења о инфлационим очекивањима у четири сектора – пословном, финансијском, сектору радне снаге (синдикати) и сектору становништва.

10.4. Планови за 2011. годину

Планира се увођење функције портпарола за активан рад с медијима, унапређење и осавремењивање веб-сајта, већа заступљеност научно-истраживачких активности и интензивнија промоција изложбених и едукативних активности Народне банке Србије у јавности.

Детаљније информације о свим видовима комуникације с јавношћу налазе се у редовној публикацији „Друштвена одговорност Народне банке Србије – 2010“.

11. Организациона структура и људски ресурси

11.1. Организационе промене и број запослених у 2010. години

Процес реструктурирања и организационих промена у Народној банци Србије настављен је у и току 2010. године.

У Народној банци Србије је на дан 31. децембра 2010. у радном односу било 2.159 запослених, што представља смањење за 129 запослених (5,6%) у односу на претходну годину. Смањење броја запослених током године извршено је првенствено по основу спроведених организационих промена и реструктурирања послова. Наиме, ступањем на снагу Закона о изменама и допунама Закона о рачуноводству и ревизији, Агенција за привредне регистре је, у складу с преузимањем у своју надлежност послова пријема и обраде финансијских извештаја и вођења регистра података о бонитету правних лица и предузетника, преузела и одређени број запослених који су дотад обављали те послове. Поред тога, спроведена је и једна од фаза плана аутоматизације послова обраде новца, чиме је са 1. априлом 2010. године Филијала Београд престала да обавља послове са овлашћеним мењачима.

Табела VIII.11.1.1. Упоредни преглед броја запослених

Организациони део	31. децембар 2009.			31. децембар 2010.			% смањења (7-4):4
	Неодређено време	Одређено време	Укупно (2+3)	Неодређено време	Одређено време	Укупно (5+6)	
1	2	3	4	5	6	7	8
НБС – седиште	1.249	-	1.249	1.181	8	1.189	-4,8
Филијала у Београду	109	-	109	104	-	104	-4,6
Филијала у Новом Саду	115	-	115	107	-	107	-7,0
Филијала у Приштини	3	-	3	5	-	5	66,7
Филијала у Нишу	75	-	75	43	-	43	-42,7
Филијала у Крагујевцу	65	-	65	60	-	60	-7,7
Филијала у Ужицу	31	-	31	29	-	29	-6,5
ЗИН	640	1	641	622		622	-3,0
Укупно у НБС:	2.287	1	2.288	2.151	8	2.159	-5,6

11.2. Квалификациона структура запослених

Према квалификационој структури у складу са Законом о високом образовању, у 2010. години је у Народној банци Србије било десет запослених с трећим степеном високог образовања, 822 запослена с другим степеном високог образовања и 224 запослена с првим степеном високог образовања у трајању од три године. Поред тога, са средњим образовањем је било 1.028 запослених, а са основним 75 запослених.

Табела VIII.11.2.1. Број запослених по квалификационој структури

Организациони део	31. децембар 2010.					
	Високо образовање			Средње образовање	Основно образовање	Укупно
	III степ.	II степ.	I степ.			
1	2	3	4	5	6	7
НБС – седиште	9	648	127	386	19	1.189
Филијала у Београду	-	13	12	76	3	104
Филијала у Новом Саду	-	31	9	64	3	107
Филијала у Приштини	-	2	1	2	0	5
Филијала у Нишу	-	16	7	19	1	43
Филијала у Крагујевцу	-	19	5	34	2	60
Филијала у Ужицу	-	6	3	16	4	29
ЗИН	1	87	60	431	43	622
Укупно у НБС:	10	822	224	1.028	75	2.159

11.3. Старосна структура запослених

Што се тиче старосне структуре запослених, две најзаступљеније категорије у 2010. години били су запослени између 40 и 50 година (34,9%) и запослени између 50 и 60 година (35,3%). Просечна укупна старосна структура је износила 47 година. Од укупно 2.159 запослених, 975 су мушког (45,2%), а 1.184 женског пола (54,8 %).

Табела VIII.11.3.1. Старосна структура запослених

Организациони део	31. децембар 2010.							Просек година старости
	До 20	20 до 30	30 до 40	40 до 50	50 до 60	Преко 60	Укупно	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
НБС – седиште	-	69	315	379	376	42	1.181	45,8
Филијала у Београду	-	4	23	41	35	1	104	46,4
Филијала у Новом Саду	-	1	13	40	48	5	107	49,1
Филијала у Приштини	-	-	-	-	3	2	5	56,6
Филијала у Нишу	-	1	4	14	22	2	43	50,2
Филијала у Крагујевцу	-	1	7	17	32	4	60	51,5
Филијала у Ужицу	-	-	2	9	17	1	29	50,9
ЗИН	-	25	110	250	228	9	622	46,8
Укупно у НБС:	-	101	474	750	760	66	2.151	46,6
У %	-	4,7	22,0	34,9	35,3	3,1	100,0	

11.4. Стручно образовање запослених и летња пракса студената

Ради унапређења стручних и професионалних капацитета запослених, обезбеђења ефикасног и квалитетног обављања функција из своје надлежности и унапређења реформских процеса, Народна банка Србије је у 2010. години запосленима омогућила похађање студија првог, другог и трећег степена, обуку за стицање различитих стручних звања и сертификата, похађање наставе страних језика, као и учешће на семинарима, конференцијама, курсевима и радионицама у земљи и иностранству.

Народна банка Србије је у 2010. години активно учествовала у реализацији протокола о регионалној сарадњи са централним банкама Босне и Херцеговине, Албаније и Црне Горе. Такође, ангажовала се да се протокол о пословној сарадњи закључи и с Народном банком Републике Македоније. Циљ регионалне сарадње је остваривање заједничких интереса у области стручног усавршавања запослених путем размене знања и искустава значајних за стварање стабилног и развијеног банкарског и финансијског сектора. Сарадња у 2010. години се манифестовала кроз организовање 32 узајамне студијске посете, у којима је учествовало 98 запослених у партнерским институцијама.

Табела VIII.11.4.1. **Образовање, усавршавање и стручно оспособљавање запослених**

2010. година	
Вид образовања, усавршавања и стручног оспособљавања	Број запослених
Образовање	
Студије првог степена – основне студије	10
Студије другог степена	8
Студије трећег степена – докторске академске студије	8
Стручна обука, лиценце, сертификати	
- Стицање звања СФА	3
- Стицање звања АССА	1
- Стручни испит у архивској струци	3
- Правосудни испит	1
- Испит за стицање сертификата за службеника за јавне набавке	10
Усавршавање	
Семинари, радионице, саветовања и конференције у земљи	170
Семинари, радионице, саветовања, студијске посете и конференције у иностранству	219
Семинари у НБС организовани у сарадњи с донаторима стручно-техничке помоћи	55
Обука за руководиоце	17
Настава страних језика	257
Стручно оспособљавање	
Доквалификација и преквалификација	
- Испит за стицање сертификата за обављање мењачких послова	21
Летња пракса	
Пракса студената универзитета из земље и иностранства у периоду јул – август	26

Извор: Народна банка Србије.

Највећи донатори стручно-техничке помоћи Народној банци Србије у 2010. години биле су централна банка Немачке и централна банка Словеније. Оне су омогућиле реализацију 24 студијске посете, у којима је учествовало 90 запослених у Народној банци Србије.

У сарадњи са централном банком Немачке и централном банком Француске, Народна банка Србије је организовала два међународна семинара у Београду, као и међународни скуп за стручњаке у области информационих технологија, на коме је учествовало 20 представника страних централних банака.

Ради унапређења пословања и подизања професионалне оспособљености руководства Народне банке Србије, Људски ресурси су организовали семинар за руководиоце.

И у 2010. години су запослени имали могућност да похађају курсеве страних језика (енглеског, немачког, француског и руског).

Такође, реализовани су интерни тренинзи на теме: „Тимски рад“, „Презентационе вештине“, „Невербална комуникација“ и „Комуникацијске вештине и конфликти“ чији је циљ унапређење вештина запослених.

Осми пут узастопно, у периоду јул–август, Народна банка Србије је организовала летњу праксу за 25 студената завршних година факултета универзитета у Србији, као и за једног студента из иностранства.

11.5. Планови за 2011. годину

У 2011. години је планиран пријем приправника са завршеним првим степеном основних академских студија у трајању од најмање четири године, као и приправника с другим степеном високог образовања (мастер академске студије).

С циљем даљег јачања институционалног капацитета Народне банке Србије, континуирано стручно усавршавање и развој аналитичких способности и посебних вештина запослених остаје и даље један од приоритетних циљева у раду Људских ресурса.

Планирана је реализација већег броја студијских посета европским централним банкама ради размене знања и искустава о унапред утврђеним темама и областима. Заједно са централним банкама с којима је остварила успешну сарадњу, Народна банка Србије планира да организује стручне семинаре и предавања.

Народна банка Србије планира да, по девети пут, организује летњу праксу за студенте завршних година основних академских студија првог степена у трајању од најмање четири године.

12. Филијале Народне банке Србије

Пословање филијала Народне банке Србије у 2010. години односило се на извршавање трезорских и благајничких послова који су проистицали из области управљања токовима готовине (све филијале), на контролу мењачких послова код овлашћених мењача (филијале у Новом Саду, Нишу и Крагујевцу) и на информисање грађана о финансијским производима и услугама институција над чијим пословањем Народна банка Србије обавља супервизију.

Такође, у свим филијалама обављали су се и специфични послови издавања преписа налога и извештаја о променама на рачунима које је до 31. децембра 2002. године водила Народна банка Југославије – Завод за обрачун и плаћања, а Филијала у Крагујевцу је давала и логистичку подршку у раду Одсека за пријем основа и налога принудне наплате, који је смештен у објекту Филијале.

12.1. Филијала у Београду

Трезорско и благајничко пословање

У Филијали у Београду је у 2010. години извршено укупно 6.186 уплата од банака, у износу од 174.167,1 млн динара, и 4.384 исплате банкама, у износу од 180.461,4 млн динара. Такође, извршено је 305 уплата ефективног страног новца у износу од 197,2 млн евра и 151 исплата у износу од 110,2 млн евра.

Филијала је банкама комисионарима предала 2.150.700 меничних бланкета у износу од 107,5 млн динара, што је за 17,6% више него у 2009. години. Од државних органа је примљено укупно 2,2 млн евра, или за 35,4% мање него у 2009. У Филијали је замењено 565.096 комада ваноптицајног новца, што је преко пет пута више него у 2009. години. Такође, Филијала је

Табела VIII.12.1.1. **Послови управљања токовима готовине и послови са ефективним страним новцем – Филијала у Београду**
(у динарима, уколико другачије није наведено)

Врста обављеног посла	Остварени промет		Укупан промет у 2010.	Индекс 2010/2009.
	У 2009.	У 2010.		
Уплате готовог новца банака	164.699.926.630	174.167.135.215	174.167.135.215	105,8
Исплате готовог новца банкама	170.338.699.380	180.461.369.255	180.461.369.255	105,9
Уплате ЕСН од банака	297.710.243*	197.216.830*	20.806.020.575	66,22
Исплате ЕСН банкама	158.862.436*	110.215.179*	11.627.502.997	69,4
УКУПНО			387.062.028.042	

* У еврима

Извор: Народна банка Србије.

обрадила укупно 458.582.208 комада новчаница готовог новца, за 29,5% више него у 2009. У поступку обраде издвојено је 1.210 комада новчаница под сумњом на фалсификат (за 10,8% мање него у 2009. години).

Филијала је обрадила 7.611.188 комада оптицајних новчаница ефективног страног новца. То је за 45,0% мање него у 2009. години, будући да је од априла 2010. године Народна банка Србије престала да обавља послове откупа и продаје ефективног страног новца овлашћеним мењачима, у складу са Одлуком о изменама и допунама Одлуке о условима и начину обављања мењачких послова³⁸. Истовремено је број обрађених новчаница примљених од банака (6.626.600 комада) повећан за 58,6% у односу на 2009. годину. У поступку обраде су под сумњом на фалсификат издвојена 394 комада новчаница ефективног страног новца, у вредности од 14.068 евра (за 18,8% мање него 2009. године).

У 2010. години је поништено и уништено укупно 69.179.319 комада новчаница, укупне вредности 21.423,5 млн динара.

Информисање грађана о финансијским производима и услугама

У Филијали у Београду пружане су информације грађанима о финансијским производима и услугама, о коришћењу веб-сајтова Народне банке Србије (званичног сајта и сајта намењеног едукацији грађана „Твој новац“), о коришћењу калкулатора, а дељен је и едукативни материјал. Током 2010. године Филијалу је посетило 177 грађана. Највећи број питања која су грађани постављали односио се на банкарске услуге, пре свега на кредите, штедњу и текуће рачуне.

Остали послови

С обзиром на то да располаже делимичном базом података која садржи копије извода и налога с рачуна правних лица и радњи, Филијала у Београду је у току 2010. године обрадила 138 захтева за издавање преписа налога и извештаја о променама на рачунима (које су до 31. децембра 2002. године

³⁸ „Службени гласник РС“, бр. 18/2010.

водили Народна банка Југославије – Завод за обрачун и плаћања). Од тога, највећи број захтева (91) поднела су правна лица (физичка лица 30 захтева).

12.2. Филијала у Новом Саду

Трезорско и благајничко пословање

У 2010. години, Филијала у Новом Саду је у делу управљања токовима готовине и послова с банкама и државним органима с готовим и ефективним страним новцем остварила пословање у укупној вредности од 191.706,1 млн динара. Такође, обрадила је сву примљену динарску готовину и део готовог новца који су од банака примиле остале филијале Народне банке Србије. Филијала је у оквиру благајничког пословања вршила и пријем ефективног страног новца од царинских и других државних органа, по разним основима, који је на благајнама и обрађивала.

Табела VIII.12.2.1. Послови управљања токовима готовине и послови са ефективним страним новцем – Филијала у Новом Саду
(у динарима, уколико другачије није наведено)

Врста обављеног посла	Остварени промет		Укупан промет у 2010.	Индекс 2010/2009.
	У 2009.	У 2010.		
Уплате готовог новца	63.529.465.000	51.398.568.000	51.398.568.000	80,9
Исплате готовог новца	55.584.803.000	51.019.055.500	51.019.055.500	91,8
Уплате ЕСН од банака	172.424.094*	117.132.055*	12.357.220.944	67,9
Уплате ЕСН од државних органа	3.518.069*	3.940.533*	415.719.113	112,0
Исплате ЕСН банкама	9.160.750*	10.386.491*	1.095.756.121	113,4
Обрада готовог новца				
- номин. вредност	73.777.673.812	75.299.989.554	75.299.989.554	102,1
- број комада	132.458.887	119.828.051	119.828.051	90,5
УКУПНО			191.706.137.283	

* У еврима

Извор: Народна банка Србије.

Поред наведених послова, Филијала је извршила предају 617.450 меничних бланкета у номиналном износу од 30,9 млн динара банкама комисионарима, замењивала ваноптицајну динарску готовину грађана за оптицајни новац и продавала пригодни ковани новац и комерцијална паковања оптицајног кованог новца издања Народне банке Југославије и Народне банке Србије домаћим и страним физичким лицима. До краја првог тромесечја вршила је и послове откупа и продаје ефективног страног новца овлашћеним мењачима, које је од априла 2010. престала да обавља.

Контрола мењачких послова

На подручју Филијале у Новом Саду у 2010. години, мењачке послове је обављало 459 овлашћених мењача на 635 мењачких места. Формална и

суштинска контрола исправности документације вршена је по основу 107 захтева за издавање овлашћења Народне банке Србије за обављање мењачких послова. Сprovedено је 938 редовних контрола обављања мењачких послова код овлашћених мењача, при чему су у 178 случајева контролом утврђене неправилности. За потребе предузимања мера према овлашћеним мењачима код којих су утврђене неправилности припремљено је 196 решења, 182 закључка, 203 захтева за покретање прекршајног поступка и девет обавештења другим надлежним органима о предузетим мерама.

Поред наведених, извршене су 162 контроле извршења решења и 85 контрола испуњавања услова за затварање мењачнице. Контрола спровођења Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма код овлашћених мењача вршена је у оквиру редовних контрола.

Информисање грађана о финансијским производима и услугама

Протекла година била је друга година функционисања канцеларије у Филијали опремљене и отворене за пријем свих грађана заинтересованих за информације о финансијским производима и услугама банака и других институција које супервизора Народна банка Србије.

Број грађана који се непосредно обратио Филијали у 2010. години био је већи за 24% у односу на 2009, што је било резултат активности које је Филијала предузимала на афирмацији основне идеје увођења ових послова у филијалама Народне банке почетком 2009. године.

Поред индивидуалног информисања грађана који су посетили канцеларију, Филијала је у 2010. години организовала трибину за грађане Новог Сада на тему банкарских кредита, коју су у објекту Филијале одржали стручњаци из Сектора за контролу послова банака и Центра за кориснике финансијских услуга Народне банке Србије. Успоставила је такође сарадњу са одређеним штампаним и електронским медијима с циљем промоције свог рада на информисању и финансијском образовању грађана у наредном периоду.

Остали послови

С обзиром на то да располаже делимичном базом података која садржи копије извода и налога с рачуна правних лица и радњи, Филијала у Новом Саду је у току 2010. године обрадила 67 захтева за издавање преписа налога и извештаја о променама на рачунима (које је до 31. децембра 2002. године водила Народна банка Југославије – Завод за обрачун и плаћања). Од тога, највећи број захтева (48) поднела су правна лица (физичка лица 19).

12.3. Филијала у Нишу

Трезорско и благајничко пословање

Филијала у Нишу је у 2010. години у делу управљања токовима готовине, кроз пријем и предају готовог и ефективног страног новца комитентима (банке, државни органи), остварила пословање у укупној вредности од 113.050,6 млн динара.

Табела VIII.12.3.1. Послови управљања токовима готовине и послови са ефективним страним новцем – Филијала у Нишу

(у динарима, уколико другачије није наведено)

Врста обављеног посла	Остварени промет		Укупан промет у 2010.	Индекс 2010/2009.
	У 2009.	У 2010.		
Уплате готовог новца	46.648.978.000	51.662.596.500	51.662.596.500	110,8
Исплате готовог новца	45.814.797.380	47.688.057.603	47.688.057.603	104,1
Уплате ЕСН од банака	116.930.723*	123.098.512*	12.985.662.030	105,3
Уплате ЕСН од државних органа	4.415.169*	4.629.922*	488.448.363	104,9
Исплате ЕСН банкама	5.987.747*	6.771.474*	714.322.790	113,1
УКУПНО			113.050.638.923	

* У еврима

Извор: Народна банка Србије.

Поред наведених послова, Филијала је извршила предају 617.450 меничних бланкета у номиналном износу од 30,9 млн динара банкама комисионарима, замењивала ваноптицајну динарску готовину грађана за оптикајни новац и продавала пригодни ковани новац и комерцијална паковања оптикајног кованог новца издања Народне банке Југославије и Народне банке Србије домаћим и страним физичким лицима. До краја првог тромесечја вршила је и послове откупа и продаје ефективног страног новца овлашћеним мењачима, које је од априла 2010. престала да обавља.

Контрола мењачких послова

На подручју Филијале у Нишу у 2010. години мењачке послове је обављало 407 овлашћених мењача на 529 мењачких места. Формална и суштинска контрола исправности документације вршена је по основу 135 захтева за издавање овлашћења Народне банке Србије за обављање мењачких послова. Спроведене су 924 редовне контроле обављања мењачких послова код овлашћених мењача, при чему су у 183 случаја утврђене неправилности. За потребе предузимања мера према овлашћеним мењачима код којих су контролом утврђене неправилности припремљено је 202 решења, 199 закључака, 141 захтев за покретање прекршајног поступка и 17 обавештења другим надлежним органима о предузетим мерама.

Поред тога, извршено је 186 контрола извршења решења и 92 контроле испуњавања услова за затварање мењачких места. Контрола спровођења Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма код овлашћених мењача вршена је у оквиру редовних контрола.

Информисање грађана о финансијским производима и услугама

У току 2010. године Филијала у Нишу је, кроз канцеларију за едукацију, наставила с пружањем информација грађанима о финансијским производима и услугама, давањем упутстава за коришћење калкулатора који се налазе на

веб-сајту Народне банке Србије, као и дистрибуцијом информативног штампаног материјала израђеног у Центру за кориснике финансијских услуга.

Остали послови

С обзиром на то да располаже делимичном базом података која садржи копије извода и налога с рачуна правних лица и радњи, Филијала у Нишу је у току 2010. године обрадила девет за издавање преписа налога и извештаја о променама на рачунима (које је до 31. децембра 2002. године водила Народна банка Југославије – Завод за обрачун и плаћања).

12.4. Филијала у Крагујевцу

Трезорско и благајничко пословање

Филијала у Крагујевцу је у 2010. години у делу управљања токовима готовине, кроз пријем и предају готовог и ефективног страног новца комитентима (банке, државни органи) и откуп и продају ефективног страног новца од физичких лица, остварила пословање у укупној вредности од 99.781,7 млн динара.

Табела VIII.12.4.1. **Послови управљања токовима готовине и послови са ефективним страним новцем – Филијала у Крагујевцу**
(у динарима, уколико другачије није наведено)

Врста обављеног посла	Остварени промет		Укупан промет у 2010.	Индекс 2010/2009.
	у 2009.	у 2010.		
Уплате готовог новца банака	47.730.712.500	47.583.779.500	47.583.779.500	99,7
Исплате готовог новца банкама	44.041.777.000	44.451.103.500	44.451.103.500	100,9
Уплате ЕСН од банака	83.071.260*	55.837.959*	5.890.804.126	67,2
Исплате ЕСН банкама	19.406.469*	15.618.639*	1.647.738.286	80,5
Откуп ЕСН од физичких лица	571.772*	440.046*	46.424.108	77,0
Продаја ЕСН физичким лицима	2.488.369*	1.534.004*	161.834.710	61,7
УКУПНО			99.781.684.231	

* У еврима

Извор: Народна банка Србије.

Информисање грађана о финансијским производима и услугама

У току 2010. године Филијала у Крагујевцу је, кроз канцеларију за едукацију, наставила с пружањем информација грађанима о финансијским производима и услугама, давањем упутстава за коришћење калкулатора који се налазе на веб-сајту Народне банке Србије, као и дистрибуцијом информативног штампаног материјала израђеног у Центру за кориснике финансијских услуга. За грађане је организована трибина на тему „Кредити и заштита права корисника финансијских услуга“.

Контрола мењачких послова

Филијала у Крагујевцу је задужена за контролу платног промета и обављања мењачких послова на подручју које покривају филијале у Крагујевцу и у Ужицу. На том подручју ради 485 овлашћених мењача на 568 мењачких места. У 2010. години Филијала у Крагујевцу је извршила 859 контрола обављања мењачких послова код овлашћених мењача, којима су у 112 случајева утврђене неправилности. Ради отклањања утврђених неправилности, припремљено је 137 решења, 132 закључка, 135 захтева за покретање прекршајног поступка и десет обавештења другим надлежним органима о предузетим мерама.

Поред наведених, извршено је и 127 контрола извршења решења и 75 контрола испуњености услова за затварање мењачких места. Контрола спровођења Закона о спречавању прања новца и финансирању тероризма код овлашћених мењача вршена је у оквиру редовних контрола.

Остали послови

С обзиром на то да располаже делимичном базом података која садржи копије извода и налога с рачуна правних лица и радњи, Филијала у Крагујевцу је у току 2010. године обрадила 14 захтева за издавање преписа налога и извештаја о променама на рачунима (које је до 31. децембра 2002. године водила Народна банка Југославије – Завод за обрачун и плаћања). Од тога, највећи број захтева (9) поднела су правна лица (физичка лица 5).

Филијала у Крагујевцу је давала подршку у раду Одсеку за пријем основа и налога принудне наплате у Крагујевцу, који је смештен у објекту Филијале.

За пословне банке и увозно-извозна предузећа у Филијали у Крагујевцу организована је трибина на тему „Потреба заштите од девизног ризика и промоција динарске штедње“.

12.5. Филијала у Ужицу*Трезорско и благајничко пословање*

У 2010. години Филијала у Ужицу је у пословима управљања токовима готовине учествовала кроз пријем и предају готовог и ефективног страног новца банкама. Обављала је такође послове пријема ефективног страног новца од државних органа и пријема и предаје јединствених меничних бланкета банкама, продају пригодног кованог новца, као и замену готовог новца физичким лицима.

Банке су у 2010. години на шалтерима Филијале уплатиле готовог новца у износу од 24.037,1 млн динара и поднеле захтев за исплату готовог новца у износу од 21.265,2 млн динара. Уплате и исплате ефективног страног новца банкама су биле знатно мање него у 2009. години.

Филијала је од државних органа у 2010. години примила 17.155 евра, што је за 17,1% више него у 2009. години. Банкама комисионарима је предато 160.600 меничних бланкета у износу од 8,0 млн динара, што представља

Табела VIII.12.5.1. Послови управљања токовима готовине и послови са ефективним страним новцем – Филијала у Ужицу
(у динарима, уколико другачије није наведено)

Врста обављеног посла	Остварени промет		Укупан промет у 2010.	Индекс 2010/2009.
	У 2009.	У 2010.		
Уплате готовог новца банака	21.013.829.500	24.037.135.000	24.037.135.000	114,4
Исплате готовог новца банака	20.309.887.000	21.265.192.500	21.265.192.500	104,7
Уплате ЕСН од банака	36.647.500*	11.278.302*	1.189.840.603	30,8
Исплате ЕСН банака	9.390.026*	5.067.091*	534.568.991	54,0
УКУПНО			47.026.737.094	
* У еврима				
Извор: Народна банка Србије.				

повећање од 24,1% у односу на 2009. годину. У Филијали је током 2010. године физичким лицима замењено 78.815 комада ваноптицајних новчаница, или преко десет пута више него у 2009. години.

Информисање грађана о финансијским производима и услугама

У току 2010. године Филијала у Ужицу је, кроз канцеларију за едукацију, наставила да пружа информације грађанима о финансијским производима и услугама, затим да даје упутства за коришћење калкулатора који се налазе на веб-сајту Народне банке Србије, као и да дистрибуира информативни штампани материјал израђен у Центру за кориснике финансијских услуга.

Током 2010. године канцеларија је забележила 141 посету, што представља пораст од 62% у односу на 2009. Највећи број питања која су грађани постављали односио се на банкарске услуге, пре свега на могућност рефинансирања кредита и штедњу.

Остали послови

С обзиром на то да располаже делимичном базом података која садржи копије извода и налога с рачуна правних лица и радњи, Филијала у Ужицу је у току 2010. године обрадила девет захтева за издавање преписа налога и извештаја о променама на рачунима (које је до 31. децембра 2002. године водила Народна банка Југославије – Завод за обрачун и плаћања). Од тога, четири захтева су поднела правна лица, а пет захтева физичка лица.

12.6. Планови за 2011. годину

У трезорском и благајничком пословању, сагласно плановима Сектора за послове трезора, планира се техничко-технолошко осавремењавање опреме за машинску обраду новца, као и стандардизација и друга техничка унапређења у области паковања новца.

У области послова информисања о финансијским производима и услугама, планира се проширење круга субјеката тако што би, поред грађана, били обухваћени и предузетници и мала и средња предузећа. Планира се и проширење облика и начина индивидуалних и колективних едукативних активности, које би обухватило и одређене активности у вези с праћењем примене Закона о заштити корисника финансијских услуга. У области контроле мењачких послова, планиране су активности у вези с преношењем ових послова у надлежност Министарства финансија.

13. Завод за израду новчаница и кованог новца – Топчидер

13.1. Приходи и расходи

Укупни приходи остварени у Заводу за израду новчаница и кованог новца – Топчидер (ЗИН) у 2010. години износили су 6.183,3 млн динара, а укупни

Табела VIII.13.1.1. Укупни приходи и расходи ЗИН-а
(у млн динара)

	2009.	2010.	Индекс 2010/2009.
Укупни приходи	5.559,2	6.183,3	111,2%
Производи за НБС	825,7	1.129,1	136,7%
Новчанице	449,9	827,7	184,0%
Оптицајни ковани новац	333,0	289,7	87,0%
Остали штампани и ковани произв. и услуге	42,9	11,7	27,3%
Производи за домаће тржиште	4.058,7	4.766,4	117,4%
Услуге припреме	0,1	0,2	320,0%
Ковани производи	16,0	211,5	1325,4%
Вредносни папири	643,4	749,6	116,5%
Марке	2,2	2,7	125,8%
Заштићени папири	75,4	76,7	101,7%
Посебан програм	1,3	2,7	211,0%
Остали производи	296,9	454,4	153,0%
Персонализација	3.023,6	3.268,6	108,1%
Производи за извоз	323,4	44,4	13,7%
Остали приходи	351,3	243,5	69,3%
Укупни расходи	4.314,0	4.608,7	106,8%
Материјал	1.873,7	1.788,4	95,5%
Утрошена енергија	60,6	70,7	116,7%
Производне услуге	391,6	296,4	75,7%
Непроизв. услуге	78,5	67,7	86,2%
Амортизација	526,2	800,6	152,1%
Остали расходи	570,6	709,2	124,3%
Бруто зараде	812,9	875,8	107,7%
Степен покривености укупних расхода приходима	128,9	134,2	

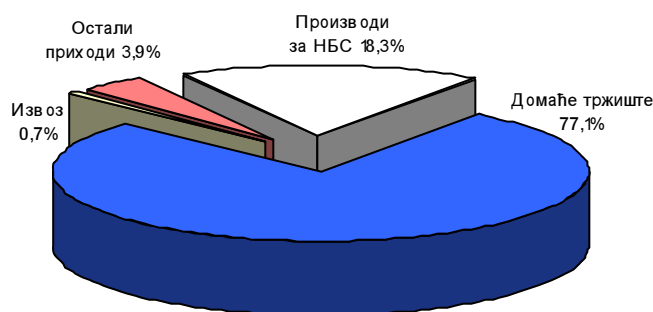
Извор: Народна банка Србије.

расходи 4.608,7 млн динара. Степен покривености укупних расхода приходима износио је 134,2% и већи је у односу на исти период претходне године за 5,3 процентна поена.

Укупни приходи већи су за 11,2% у односу на приходе остварене у 2009. години. Највећи приход је реализован на домаћем тржишту и већи је за 17,4% од прихода у претходној години. Интерни приходи, тј. приходи од производа за Народну банку Србије, такође бележе раст и већи су од прихода у претходној години за 36,7%. Приходи од извоза чине 13,7% прихода остварених у претходној години, а остали приходи 69,29%.

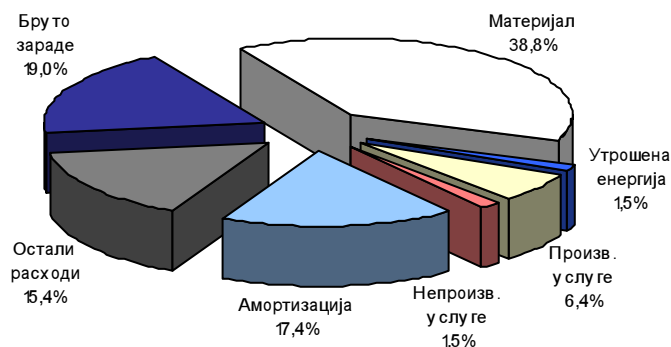
Укупни расходи у 2010. години већи су од забележених расхода у претходној години за 6,8%.

Графикон VIII.13.1.1. Структура остварених прихода ЗИН-а

Извор: Народна банка Србије.

Графикон VIII.13.1.2. Структура остварених расхода ЗИН-а

Извор: Народна банка Србије.

Табела VIII.13.1.2. Произведене количине производа
(комада)

	2009.	2010.	Индекс 2010/2009.
НБС			
Новчанице	102.980.000	161.001.000	156,3%
Оптицајни ковани новац	94.601.000	61.542.250	65,1%
Остали производи	18.105.574	1.192.959	6,6%
Свега	215.686.574	223.736.209	103,7%
ДОМАЋЕ ТРЖИШТЕ			
Услуге припреме		22	
Ковани производи	157.096	251.822	160,3%
Вредносни папири	1.359.554.918	1.428.310.436	105,1%
Марке	5.336.154	10.058.500	188,5%
Заштићени папири	2.224.252	1.668.530	75,0%
Посебан програм	64.840	9.452	14,6%
Остали производи	103.956.945	108.068.023	104,0%
Персонализација	3.214.273	4.223.712	131,4%
Свега	1.474.508.478	1.552.590.475	105,3%
ИЗВОЗ	331.552.650	25.473.032	7,7%
Укупно ЗИН	2.021.747.702	1.801.799.716	89,1%

Извор: Народна банка Србије.

13.2. Реализација стратегије и циљева у 2010. години

Модернизација опреме

- Увођење опреме последње генерације за припрему производње новчаница реализовано је пуштањем у погон новоинсталиране опреме у Одсеку галванопластике, као и активирањем два нова уређаја за израду плоча за технику офсет и дубоке штампе (СТОР, СТИР).

- У оквиру Одсека за обраду раствора пуштен је у погон новоизграђени објекат с припадајућом опремом за обраду раствора.

- Пуштени су у рад најсавременији сигурносни софтвери за израду новчаница.

- Реализован је пројекат модернизације дела опреме за производњу новчаница модернизацијом две машине за штампу новчаница у техници дубоке штампе и машине за нумерацију. Набављена је и започета инсталација нове машине за штампу новчаница у техници сувог офсета (Супер Симултан 4).

- Набављена је машина за ласерску перфорацију докумената и платних картица.

- Набављене су две машине за персонализацију саобраћајних и возачких дозвола, које су прослеђене МУП-у Републике Србије, ради заокруживања технолошког процеса издавања докумената грађанима.

- Завршен је посао ревитализације енергетског блока ЗИН-а.

- Урађена је инсталација, у оквиру система за видео-надзор (CCTV), 32

камере с пратећом опремом (дигитални видео-рекордери, матрице, мрежни елементи, лиценце) у склопу интегралног система заштите.

Освајање нових производа и тржишта

- Квалитетно, и према плану Народне банке Србије, израђене су новчанице и оптицајни ковани новац, као и сви остали производи по захтеву.

- Започет је пројекат израде нових регистарских таблица, регистрационих налепница, саобраћајних и возачких дозвола за моторна возила за потребе МУП-а Републике Србије.

- Реализован је пројекат израде тела националне платне картице DinaCard и PVC.

- Потписани су уговори о реализацији нових исправа здравственог осигурања – здравствених картица од поликарбоната и реализација је започета.

- Започето је с реализацијом пројекта израде новог орденског система Републике Србије.

- Започето је и с реализацијом пројекта за обележавање лекова за Министарство здравља.

- Спроведени су тендери за набавку рондела за оптицајни ковани новац, у складу са захтевима Дирекције за послове трезора, и закључени су трогодишњи уговори са изабраним понуђачима.

Стратешко позиционирање сигурносних производа на иностраном тржишту

У сарадњи с немачком фирмом Амера, у Костарики је у марту 2010. године пуштена у рад ковница новца, за чије је потребе Ковница новца испоручила опрему, рентирала две машине SCHULER M-150 и урадила прстенове, печате и додатне алате за ове машине, као и извршила обуку радника. За тржиште Кубе, ЗИН је учествовао у изради, паковању и испоруци рондела за производњу кованог новца.

Одржавање и унапређење сигурносних процеса

- У 2010. години је реализован пројекат успостављања стандарда CWA 14641.

- У новембру је, након провере коју је извршило сертификационо тело из Холандије (VPGI), ЗИН добио Интерграфов сертификат за област високосигурносне штампе.

13.3. Планови за 2011. годину

ЗИН је у 2011. години планирао укупне приходе у износу од 8.585.856.700,00 динара и расходе у износу од 6.172.674.470,00 динара.

За домаће тржиште планирана је реализација у висини од 7.423.121.900,00 динара, за Народну банку Србије 990.357.800,00 динара и за извоз 172.377.000,00 динара.

Позитиван ефекат пословања планиран је у износу 2.413.182.230,00 динара.

Стратегија развоја

Домаће тржиште

- Пружање свих услуга и развој нове серије новчаница за потребе Народне банке Србије.
- Утврђивање лидерске позиције на пољу израде свих врста најсавременијих вредносних и сигурносних папира и докумената за потребе државе, министарстава, агенција и других државних органа.

Светско тржиште

- Позиционирање као произвођача и/или испоручиоца папирног новца, кованог новца и свих врста сигурносних докумената, самостално или у сарадњи с највећим светским компанијама, на простору бивших република СССР-а, кавкаског и централноазијског региона, као и земаља Блиског истока и Африке.

Модернизација машинског парка

- У делу производње новчаница, у складу са стандардима ЕЦБ-а, планирана је набавка линије за финалну дораду новчаница и машине за појединачну нумерацију новчаница.

Успостављање и имплементација интернационалних стандарда

- У оквиру унапређења система управљања квалитетом, планирано је да се настави са увођењем система управљања безбедношћу информација – ISO 27001, системом управљања заштитом здравља и заштитом на раду – OHSAS 18001 и системом управљања заштитом животне средине – ISO 14001.

IX. ФИНАНСИЈСКИ ИЗВЕШТАЈИ
НАРОДНЕ БАНКЕ СРБИЈЕ
ЗА 2010. ГОДИНУ

KPMG d.o.o. Beograd

Kraljice Natalije 11
11000 Belgrade
Serbia

Telephone: +381 11 20 50 500
Fax: +381 11 20 50 505
E-mail: info@kpmg.rs
Internet: www.kpmg.rs

Agencija za privredne registre
BD 7113
Matični broj 17148656
Račun 265-1100310000190-61
Raiffeisen banka a.d. Beograd
PIB 100058593

Izveštaj nezavisnog revizora

GUVERNERU I SAVETU

NARODNE BANKE SRBIJE

Izvršili smo reviziju priloženih finansijskih izveštaja Narodne banke Srbije (u daljem tekstu: Banka) koji se sastoje od izveštaja o finansijskom položaju na dan 31. decembar 2010. godine, bilansa uspeha, izveštaja o ukupnom rezultatu, izveštaja o novčanim tokovima i izveštaja o promenama na kapitalu Banke za godinu koja se završava na taj dan, kao i napomena, koje sadrže pregled osnovnih računovodstvenih politika i druge napomene.

Odgovornost rukovodstva za finansijske izveštaje

Rukovodstvo je odgovorno za sastavljanje i istinito i objektivno prikazivanje ovih finansijskih izveštaja u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izveštavanja, i za uspostavljanje takvih internih kontrola za koje rukovodstvo smatra da su neophodne za sastavljanje finansijskih izveštaja, koji ne sadrže materijalno značajne greške, nastale bilo zbog pronevere ili zbog grešaka u radu.

Odgovornost revizora

Naša odgovornost je da na osnovu izvršene revizije izrazimo mišljenje o priloženim finansijskim izveštajima. Reviziju smo izvršili u skladu sa Međunarodnim standardima revizije. Ovi standardi zahtevaju da se pridržavamo relevantnih etičkih zahteva i da reviziju planiramo i obavimo na način koji nam omogućuje da steknemo razumni nivo uveravanja da finansijski izveštaji ne sadrže materijalno značajne greške.

Revizija obuhvata obavljanje procedura u cilju prikupljanja revizorskih dokaza o iznosima i obelodanjivanjima u finansijskim izveštajima. Izbor procedura zavisi od naše procene, uključujući i procenu rizika od materijalno značajnih grešaka u finansijskim izveštajima, nastalih bilo zbog pronevere ili zbog grešaka u radu. U proceni rizika uzimamo u obzir interne kontrole, koje su relevantne za sastavljanje i istinito i objektivno prikazivanje finansijskih izveštaja, sa ciljem kreiranja odgovarajućih revizorskih procedura, ali ne i za svrhe izražavanja mišljenja o efektivnosti primenjenih internih kontrola. Takođe, revizija obuhvata i ocenu adekvatnosti primenjenih računovodstvenih politika i opravdanosti značajnih procenjivanja, koje je rukovodstvo izvršilo, kao i ocenu opšte prezentacije finansijskih izveštaja.

Smatramo da su revizorski dokazi koje smo pribavili dovoljni i odgovarajući i pružaju osnov za izražavanje našeg mišljenja.

Mišljenje

Po našem mišljenju, finansijski izveštaji prikazuju istinito i objektivno finansijsko stanje Banke na dan 31. decembar 2010. godine, rezultate poslovanja i tokove gotovine za godinu koja se završava na taj dan, u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izveštavanja.

Beograd, 11. maj 2011. godine

KPMG d.o.o. Beograd

Nina Bulatović
Ovlašćeni revizor

ФИНАНСИЈСКИ ИЗВЕШТАЈ

31. децембар 2010. године

Народна банка Србије

БИЛАНС УСПЕХА

ЗА ГОДИНУ КОЈА СЕ ЗАВРШАВА 31. ДЕЦЕМБРА 2010. ГОДИНЕ

У хиљадама РСД	2010.	2009.
Приходи од камата	18.845.117	22.063.720
Расходи камата	(15.174.776)	(21.970.590)
Нето добитак од камата	3.670.341	93.130
Приходи од накнада и провизија	3.494.757	4.087.149
Расходи накнада и провизија	(772.141)	(1.250.029)
Нето добитак од накнада и провизија	2.722.616	2.837.120
Нето добитак/(губитак) по основу промене фер вредности и трговања хартијама од вредности	5.643.316	(1.521.715)
Нето позитивне курсне разлике	75.279.183	50.442.962
Остали пословни приходи	6.104.842	11.722.289
Нето приходи по основу индиректних отписа средстава	54.740	537.830
Трошкови зарада, накнада зарада и остали лични расходи	(4.153.219)	(4.636.551)
Трошкови амортизације	(1.552.718)	(1.086.304)
Остали пословни расходи	(4.031.685)	(3.865.964)
НЕТО ДОБИТАК	83.737.416	54.522.797

ФИНАНСИЈСКИ ИЗВЕШТАЈИ
31. децембар 2010. године

Народна банка Србије

ИЗВЕШТАЈ О УКУПНОМ РЕЗУЛТАТУ
ЗА ГОДИНУ КОЈА СЕ ЗАВРШАВА 31. ДЕЦЕМБРА 2010. ГОДИНЕ

У хиљадама РСД	<u>2010.</u>	<u>2009.</u>
Нето добитак текуће године	83.737.416	54.522.797
Остали (губици)/добити:		
Ревалоризација некретнина	(2.291.432)	3.202.597
Промена фер вредности хартија од вредности расположивих за продају	(2.015.030)	5.810.930
Укупно остали (губици)/добити	(4.306.462)	9.013.527
УКУПАН РЕЗУЛТАТ ПЕРИОДА	<u>79.430.954</u>	<u>63.536.324</u>

ФИНАНСИЈСКИ ИЗВЕШТАЈИ

31. децембар 2010. године

Народна банка Србије

**ИЗВЕШТАЈ О ФИНАНСИЈСКОМ ПОЛОЖАЈУ
НА ДАН 31. ДЕЦЕМБРА 2010. ГОДИНЕ**

У хиљадама РСД

2010.

2009.

АКТИВА

Готовина и текући рачуни код банака	71.253.902	27.782.327
Депозити код банака	62.049.552	178.373.482
Злато и остали племенити метали	48.286.086	31.689.655
Финансијска средства по фер вредности кроз биланс успеха	884.457.061	779.642.833
Финансијска средства расположива за продају	7.739.483	16.216.005
Кредити	789.129	694.396
Чланска квота у Међународном монетарном фонду и средства у специјалним правима вучења	57.712.310	50.361.168
Некретнине, постројења и опрема	16.471.768	18.358.036
Инвестиционе некретнине	772.750	931.339
Нематеријална улагања	1.001.296	418.401
Остала средства	5.122.062	4.165.859

УКУПНО АКТИВА

1.155.655.399

1.108.633.501

ФИНАНСИЈСКИ ИЗВЕШТАЈИ

31. децембар 2010. године

Народна банка Србије

**ИЗВЕШТАЈ О ФИНАНСИЈСКОМ ПОЛОЖАЈУ
НА ДАН 31. ДЕЦЕМБРА 2010. ГОДИНЕ (НАСТАВАК)**

У хиљадама РСД

2010.

2009.

ПАСИВА**Обавезе**Обавезе према банкама и другим финансијским
организацијама

502.536.092 592.094.560

Обавезе према држави и другим депонентима

133.507.872 132.561.175

Обавезе према Међународном монетарном

Фонду

225.676.954 161.836.132

Готов новац у оптицају

91.802.658 95.521.662

Резервисања

815.003 1.125.603

Остале обавезе

1.270.907 2.299.575

Укупно обавезе

955.609.486 985.438.707

Капитал

Државни капитал

71.102.756 35.508.972

Посебне резерве

31.107.163 14.750.324

Ревалоризационе резерве

8.587.139 10.881.931

Резерве по основу хартија од вредности
распожовивих за продају

5.508.079 7.523.109

Нераспоређена добит

83.740.776 54.530.458

Укупно капитал

200.045.913 123.194.794

УКУПНО ПАСИВА**1.155.655.399 1.108.633.501**

Београд, 11. мај 2011. године

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

Иван Рангелов

Лице одговорно за састављање
финансијског извештајаДејан Шонкић
ГувернерБр. 3677
12.5.2011.

Списак графикана и табела

Графикони

I.1.1. Референтна каматна стопа и коридор каматних стопа	15
I.1.2. Репо продаја и стање продатих ХоВ	16
I.1.3. Обим стерилизације инструментима монетарне политике	18
I.2.1. Кретање инфлације	20
I.2.2. Доприноси компоненти ИПЦ међугодишњој инфлацији	20
I.3.1. Кретање економске активности по регионима	22
I.3.2. Структура међународне инвестиционе позиције	24
I.3.3. Спољни дуг Републике Србије према сектору дужника у односу на БДП	25
I.3.4. Кретање номиналног (НЕК) и реалног (РЕК) ефективног курса	26
I.3.5. Кретања на преконоћном међубанкарском тржишту новца и кретање референтне стопе НБС	27
I.3.6. Референтна каматна стопа и каматне стопе банака	28
I.3.7. Реална потраживања банака по кредитима и директно задуживање предузећа у иностранству	29
I.3.8. Доприноси расту БДП-а – расходна страна	31
I.3.9. Запосленост и стопа незапослености	33
I.3.10. Очекивана и циљана инфлација за наредну годину	34
I.3.11. Јавни приходи и расходи	35
II.3.1. Годишње стопе раста NPL и кредитне активности	40
III.2.1. Покривеност увоза девизним резервама	46
III.2.2. Индекс државних обвезница у оригиналној валути	48
III.2.3. Структура укупног приноса на америчке држав. обвезнице	48
III.2.4. Структура укупног приноса на немачке државне обвезнице	49
III.2.5. Укупан принос портфол. и "бенчмарка" прерачунат у евре	49
III.2.6. Принос портфолија и "бенчмарка" у оригиналној валути	50
III.2.7. Структура инвестиционог портфолија	50
V.1.1. Кретање укупне премије по тромесечјима	70
V.1.2. Укупна премија према врстама осигурања	70
V.1.3. Кретање укупне премије и техничких резерви	71
V.2.1. Учесници на тржишту пензијских фондова	75
V.2.2. Структура имовине добровољних пензијских фондова	76

V.3.1. Структура активе	78
V.3.2. Структура пасиве	78
V.3.3. Секторска структура пласмана по основу финансијског лизинга	79
V.3.4. Структура пласмана према предмету лизинга	79
VII.4.1. Број плаћања у RTGS и клиринг систему	92
VII.4.2. Вредност промета у RTGS и клиринг систему	93
VII.4.3. Број плаћања у међународном клирингу	94
VII.4.4. Вредност промета у међународном клирингу	94
VIII.3.2.1. Број посредовања по месецима	109
VIII.13.1.1. Структура остварених прихода ЗИН-а	136
VIII.13.1.2. Структура остварених расхода ЗИН-а	136

Табеле

I.3.1. Платни биланс Србије	23
I.3.2. Субвенционисани кредити у 2009. и 2010. години	30
I.3.3. Економска активност у 2010. години	32
II.3.1. Кредитна активност банкарског сектора	39
II.3.2. Стопе раста кредитне активности	39
II.3.3. Депозити банкарског система	40
II.3.4. Удео NPL у укупним кредитима	40
IV.1.1. Структура финансијског система	53
IV.1.2. Распоред банака по вредности билансне суме	54
IV.1.3. Власничка структура банкарског сектора	55
IV.1.4. Структура пасиве банака	55
IV.1.5. Структура капитала банака	56
IV.1.6. Структура активе банака	57
IV.1.7. Распоред банака по висини ванбилансне суме	57
IV.1.8. Валутна структура биланса и ванбиланса	58
IV.1.9. Девизни ризик банака	58
IV.1.10. Класификација активе банака	59
IV.1.11. Степен концентрације	59
IV.1.12. Концентрација	60
IV.1.13. Показатељи пословања	60
IV.1.14. Финансијски резултат банака	61
IV.1.15. Индикатори профитабилности	61
VI.1.1. Апоенска структура новчаница у оптицају	83
VI.3.1. Преглед откривених фалсификата новчаница	85

VII.4.1. Вредност промета и број плаћања у RTGS систему	92
VII.4.2. Вредност промета и број плаћања у клиринг систему	93
VIII.3.3.1.1. Број приговора по даваоцима финансијских услуга	108
VIII.3.3.2.1. Број поступака посредовања по даваоцима финансијских услуга	109
VIII.11.1.1. Упоредни преглед броја запослених	124
VIII.11.2.1. Број запослених по квалификационој структури	124
VIII.11.3.1. Старосна структура запослених	125
VIII.11.4.1. Образовање, усавршавање и стручно оспособљавање запослених	126
VIII.12.1.1. Послови управљања токовима готовине и послови са ефективним страним новцем – Филијала у Београду	128
VIII.12.2.1. Послови управљања токовима готовине и послови са ефективним страним новцем – Филијала у Новом Саду	129
VIII.12.3.1. Послови управљања токовима готовине и послови са ефективним страним новцем – Филијала у Нишу	131
VIII.12.4.1. Послови управљања токовима готовине и послови са ефективним страним новцем – Филијала у Крагујевцу	132
VIII.12.5.1. Послови управљања токовима готовине и послови са ефективним страним новцем – Филијала у Ужицу	134
VIII.13.1.1. Укупни приходи и расходи ЗИН-а	135
VIII.13.1.2. Произведене количине производа	137

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

336.71

**ГОДИШЊИ извештај о пословању и
результатима рада** / Народна банка Србије. -
2010- . - Београд (Улица краља Петра 12)
: Народна банка Србије, 2010 (Београд : Завод
за израду новчаница и кованог новца) . - 30 cm

Годишње
ISSN 2217-6284 = Годишњи извештај о
пословању и резултатима рада
COBISS.SR-ID 185196556